နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ။

အခြေပြုမူလတန်း

ကစ္စည်းသဒ္ဒါကြီးဘာသာ

သန္ဓိကျမ်းမှတ်စုနှင့် ရုပ်တွက်

အခြေပြုမူလတန်းတွင် ကစ္စည်းသဒ္ဒါကြီးဘာသာသည် မေးခွန်းလွှာအမှတ်(၂) ဖြစ်ပါသည်။ မေးခွန်း ၅-ပုဒ်၊ တစ်ပုဒ်(၁၀)မှတ်, အမှတ်-၅၀ဖိုးမေးပြီးလျှင် အမှတ်(၂၀)ရပါက "အောင်မှတ်"ရပါသည်။ မေးခွန်းပုံစံမှာ-

(၁) ကစ္စည်းသဒ္ဒါကြီးသုတ်စဉ်ပါဠိသက်သက် - ၁ပုဒ် (၁၀)မှတ်

(၂) ကစ္စည်းသဒ္ဒါကြီးသုတ်နက်(သန္ဓိ၊ နာမ်၊ အာချာတ်) - ၁ပုဒ် (၁၀)မှတ်

(၃) သန္ဓိ၊ နာမ်၊ အာချာတ် (ရုပ်တွက်) - ၁ပုဒ် (၁၀)မှတ်

(၄) ပုဒ်ဖြတ်၊ ပုဒ်စပ်၊ ဓါတ်၊ ပစ္စည်း၊ ဝိဘတ် ခွဲခြင်း - ၁ပုဒ် (၁၀)မှတ်

(၅) နာမ်ဂိုဏ်း - ၁ပုဒ် (၁၀)မှတ်

....

ကစ္စည်းသဒ္ဒါကြီးကျမ်းအား သီဟိုဠ်ခေတ်က အရှင်မဟာကစ္စည်းမထေရ်က ရေးသားခဲ့သောကျမ်း ဖြစ်ပါသည်။ ဤကစ္စည်းသဒ္ဒါကြီးကျမ်းတွင် သဒ္ဒါရှစ်စောင်ပါရှိ၏။ ၎င်းတို့မှာ-
(၁)သန္ဓိကပ္ပ(သန္ဓိ)-သန္ဓိကျမ်း (၂)နာမကပ္ပ(နာမ်)-နာမ်ကျမ်း (၃)ကာရကကပ္ပ(ကာရက)-ကာရကကျမ်း (၄)သမာသကပ္ပ(သမာသ်)-သမာသ်ကျမ်း (၅)တဒ္ဓိတကပ္ပ(တဒ္ဓိတ်)-တဒ္ဓိတ်ကျမ်း (၆)အာချာတကပ္ပ (အာချာတ်)-အာချာတ်ကျမ်း (၇)ကိဗ္ဗိဓာနကပ္ပ(ကိတ်)-ကိတ်ကျမ်း (၈)ဥဏာဒိကပ္ပ(ဥဏာဒ်)-ဥဏာဒ် ကျမ်း တို့ဖြစ်ပါသည်။

....

၁။ သန္ဓိကျမ်း

သန္ဓိကျမ်းတွင် အပိုင်း(၅)ပိုင်း ပါဝင်ပါသည်။ ပထမပိုင်းတွင် သုတ်စဉ်(၁၁)သုတ်၊ ဒုတိယပိုင်းတွင် သုတ်စဉ်(၁၁)သုတ်၊ တတိယပိုင်းတွင် သုတ်စဉ်(၇)သုတ်၊ စတုတ္ထပိုင်းတွင် သုတ်စဉ်(၁၂)သုတ်နှင့် ပဉ္စမပိုင်းတွင် သုတ်စဉ်(၁၀)သုတ် စုစုပေါင်း(၅၁)သုတ် ဖြစ်ပါသည်။

ပုဒ်နှစ်ခုအလယ်၌ အကြားမရှိအောင် ဆက်စပ်ထားမှုကို **"သန္ဓိ"** ဟုခေါ်ပါသည်။ ပုဒ်နှစ်ပုဒ်ကို မစပ်ဘဲ တစ်ပုဒ်တည်း၌ အက္ခရာပြောင်းလွဲ၍ ချောမောအောင်ပြုထားမှုသည်လည်း **"သန္ဓိ"** မည်ပါ၏။

"သန္ဓိ" ပထမပိုင်း(၁၁)သုတ်

၁။ အတ္တော အက္ခရသညာတော။ ←(သုတ်စဉ်)လို့ခေါ်ပါတယ်

အတ္တော၊ (ခပ်သိမ်းသော ဘာသာ,သဒ္ဒါတို့၏)အနက်ကို။ **အက္ခရသညာတော၊** အက္ခရာတို့ဖြင့်သာလျှင် ကောင်းစွာသိအပ်, မှတ်အပ်၏။ ←[သုတ်နက်]လို့ခေါ်တယ်

၂။ အက္ခရာပါဒယော ဧကစတ္တာလီသံ။

ဧကစတ္တာလီသံ၊ ၄၁-လုံးသော။ **အာဒယော၊** "အ"အစရှိကုန်သော ဝဏ္ဏတို့သည်။ **အက္ခရာအပိ၊** အက္ခရာ ဟူသောအမည်ရှိကုန်သည်လည်း။ **ဟောန္တိ၊** ဖြစ်ကုန်၏။

***ဤသုတ်သည် (အ)အစ, နိဂ္ဂဟိတ်(အံ)အဆုံး ၄၁-လုံးသောဝဏ္ဏတို့သည် "အက္ခရာ"မည်ပုံကို ဖော်ပြသောသုတ် ဖြစ်ပါသည်။ အက္ခရာ ၄၁-လုံးဆိုသည်မှာ...**

အ အာ ဣ ဤ ဥ ဦ ဧ ဩ, က ခ ဂ ဃ င, စ ဆ ဇ ဈ ည, ဋ ဌ ဍ ဎ ဏ, တ ထ ဒ ဓ န, ပ ဖ ဗ ဘ မ, ယ ရ လ ဝ သ ဟ ဠ အံ

၃။ တတ္ထောဒန္တာ သရာ အဋ္ဌ။

တတ္ထ၊ ထို ၄၁-လုံးသောအက္ခရာတို့တွင်။ **ဩဒန္တာ၊** "ဩ"အဆုံးရှိကုန်သော။ **အဋ္ဌ၊** ရှစ်လုံးသောအက္ခရာတို့ သည်။ **သရာ၊** သရမည်ကုန်၏။

***ဤသုတ်သည် အက္ခရာ၄၁-လုံးတို့တွင် (အ)အစ,(ဩ)အဆုံး ရှစ်လုံးသောအက္ခရာတို့သည် "သရ"မည် ပုံကို ဖော်ပြသောသုတ် ဖြစ်ပါသည်။**

အ အာ ဣ ဤ ဥ ဦ ဧ ဩ

၄။ လဟုမတ္တာ တယော ရဿာ။

လဟုမတ္တာ၊ ပေါ့ပါးလျင်မြန်သော ရွတ်ရာကာလရှိကုန်သော။ **တယော၊** သုံးလုံးသောသရတို့သည်။ **ရဿာ၊** ရဿမည်ကုန်သည်။ **ဟောန္တိ၊** ဖြစ်ကုန်၏။

***ဤသုတ်သည် သရရှစ်လုံးတို့တွင် အသံပေါ့သော သရသုံးလုံးတို့သည် "ရဿ"သရမည်ပုံကို ဖော်ပြသောသုတ် ဖြစ်ပါသည်။**

ရဿသရ(၃)လုံး - အ(-) ဣ(ိ) ဥ(ု)

၅။ အဃော ဒီဃာ။

အဃော၊ ရဿမှတစ်ပါး ငါးလုံးသောသရတို့သည်။ **ဒီဃာ၊** ဒီဃမည်ကုန်သည်။ **ဟောန္တိ၊** ဖြစ်ကုန်၏။

***ဤသုတ်သည် သရရှစ်လုံးတို့တွင် ရဿသရသုံးလုံးမှတစ်ပါး ကြွင်းသရငါးလုံးတို့သည် "ဒီဃ"သရ မည်ပုံကို ဖော်ပြသောသုတ် ဖြစ်ပါသည်။**

ဒီဃသရ(၅)လုံး - အာ(ာ) ဤ(ီ) ဦ(ူ) ဧ(ေ) ဩ(ော)

၆။ သေသာ ဗျဉ္ဇနာ။

သေသာ၊ သရရှစ်လုံးမှကြွင်းသော ၃၃-လုံးသောအက္ခရာတို့သည်။ **ဗျဉ္ဇနာ၊** ဗျည်းမည်ကုန်သည်။ **ဟောန္တိ၊** ဖြစ်ကုန်၏။

***ဤသုတ်သည် သရရှစ်လုံးမှကြွင်းကုန်သော (က)အစ, နိဂ္ဂဟိတ်အဆုံးရှိသော ၃၃-လုံးသောအက္ခရာတို့ သည် "ဗျည်း'မည်ပုံကို ဖော်ပြသောသုတ် ဖြစ်ပါသည်။**

ဗျည်း(၃၃)လုံး - က	ခ	ဂ	ဃ	င			
စ	ဆ	ဇ	ဈ	ည			
ဋ	ဌ	ဍ	ဎ	ဏ			
တ	ထ	ဒ	ဓ	န			
ပ	ဖ	ဗ	ဘ	မ			
ယ	ရ	လ	ဝ	သ	ဟ	ဠ	အံ

၇။ ဝဂ္ဂါ ပဉ္စပဉ္စသော မန္တာ။

ပဉ္စပဉ္စသော၊ ငါးလုံးစီ,ငါးလုံးစီရှိကုန်သော။ **မန္တာ၊** "မ"အဆုံးရှိကုန်သော ၂၅-လုံးသောဗျည်းတို့သည်။ **ဝဂ္ဂါ၊** ဝဂ်မည်ကုန်သည်။ **ဟောန္တိ၊** ဖြစ်ကုန်၏။

***ဤသုတ်သည် ဗျည်း(၃၃)လုံးတို့တွင် ငါးလုံး-ငါးလုံးသော (မ)အဆုံးရှိသည့် ၂၅-လုံးသောဗျည်းတို့ သည် "ဝဂ်"မည်ပုံကို ဖော်ပြသောသုတ် ဖြစ်ပါသည်။**

ဝဂ်ဗျည်း(၂၅)လုံး -	က	ခ	ဂ	ဃ	င	(က-ဝဂ်)
	စ	ဆ	ဇ	ဈ	ည	(စ-ဝဂ်)
	ဋ	ဌ	ဍ	ဎ	ဏ	(ဋ-ဝဂ်)
	တ	ထ	ဒ	ဓ	န	(တ-ဝဂ်)
	ပ	ဖ	ဗ	ဘ	မ	(ပ-ဝဂ်)

အဝဂ်(၇)လုံး - ယ ရ လ ဝ သ ဟ ဠ

၈။ အံကြတိ နိဂ္ဂဟီတံ။

အံကြတိ၊ (အံ)ဟုဆိုအပ်သော ဗိန္ဒုသည်။ **နိဂ္ဂဟီတံ၊** နိဂ္ဂဟိတ်မည်သည်။ **ဟောတိ၊** ဖြစ်၏။

***ဤသုတ်သည် "အံ"ဟူသော အစက်အပြောက်(ဗိန္ဒု)သည် "နိဂ္ဂဟိတ်"မည်ပုံကို ဖော်ပြသောသုတ်ဖြစ်ပါသည်။**

နိဂ္ဂဟိတ်ဗျည်း - အံ(ံ)

၉။ ပရသမညာ ပယောဂေ။

ပယောဂေ၊ သုံးစွဲသင့်သည်။ **ပရသမညာ၊** တစ်ပါးသော သက္ကတကျမ်းတို့၏အမည်တို့ကိုလည်း။ **ယုဇ္ဇန္တေ၊** သုံးစွဲအပ်ကုန်၏။

***ဤသုတ်သည် သက္ကတစသောသဒ္ဒါကျမ်းတို့၌လာသည့် "ဃောသ,အဃောသ"စသောအမည်တို့ကိုလည်း ပါဠိသဒ္ဒါနှင့်ဆက်စပ်၍ လိုအပ်လျှင် ယူငင်သုံးစွဲနိုင်ပုံကို ညွှန်ပြသောသုတ် ဖြစ်ပါသည်။**

ဃောသ(၂၁)လုံး - ဂ ဃ င ဇ ဈ ည ဍ ဎ ဏ ဒ ဓ န ဗ ဘ မ ယ ရ လ ဝ ဟ ဠ

အဃောသ(၁၁)လုံး - က ခ စ ဆ ဋ ဌ တ ထ ပ ဖ သ

၁၀။ ပုဗ္ဗမဓောဋ္ဌိတမဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ။

ပုဗ္ဗံ၊ ရှေ့ဗျည်းကို။ **အဓောဋ္ဌိတံ၊** (ရှေ့ဟုဆိုအပ်သော)အောက်၌တည်သည်ကိုငင်း။ **အဿရံ၊** သရကင်းသည်ကိုငင်း။ **(ကတွာ၊** ပြု၍)။ **သရေန၊** သရမှ။ **ဝိယောဇယေ၊** ခွင်းရာ၏။ **ဝါ-** ခွဲရွေ့ရာ၏။

****ဤသုတ်သည် ရှေ့ဗျည်းကို နောက်သရမှ ခွင်းသော (သရနှင့်ဗျည်းကိုခွဲသော)သုတ် ဖြစ်ပါသည်။**

ပုံစံ။	က	=	က်**(က'ဗျည်း)**	+	အ(-)**(အ'သရ)**
	ခါ	=	ခ်**(ခ'ဗျည်း)**	+	အာ(ာ)**(အာ'သရ)**
	ဂိ	=	ဂ်**(ဂ'ဗျည်း)**	+	ဣ(ိ)**(ဣ'သရ)**
	ဃီ	=	ဃ်**(ဃ'ဗျည်း)**	+	ဤ(ီ)**(ဤ'သရ)**
	ငု	=	င်**(င'ဗျည်း)**	+	ဥ(ု)**(ဥ'သရ)**
	စူ	=	စ်**(စ'ဗျည်း)**	+	ဦ(ူ)**(ဦ'သရ)**
	ဇေ	=	ဇ်**(ဇ'ဗျည်း)**	+	ဧ(ေ-)**(ဧ'သရ)**
	ဈော	=	ဈ်**(ဈ'ဗျည်း)**	+	ဩ(ော)**(ဩ'သရ)**

<u>ဆိုရိုး။</u> ။ **ပုဗ္ဗမဓောဠ္ဟိတမဿရံ သရေနေ ဝိယောဇယေ** ဟူသောသုတ်ဖြင့်- **အ**’သရမှ**က်**’ဗျည်းကိုခွင်း၊ **က်**’၏အစိတ် **အ**’ကြွင်း စေ၊ ခွင်းအပ်ပြီးသော,သရကင်းသော **က်**’ဗျည်းကို ရှေ့ဟုဆိုအပ်သော အောက်၌အစဉ်မပျက်ထား။
[က်-ခွင်း၊ အ-ကြွင်း]

၁၁။ နယေ ပရံ ယုတ္တေ။

ယုတ္တေ၊ ယှဉ်ကပ်သင့်သည်။ **အဿရံ၊** သရကင်းသောရှေ့ဗျည်းကို။ **ပရံ၊** နောက်သရသို့။ **နယေ၊** ဆောင်ကပ်ရာ၏။

***ဤသုတ်သည် သန္ဓိစပ်ရာ၌ သရကင်းသော ဗျည်းကို နောက်သရသို့ ဆောင်ကပ်သောသုတ် ဖြစ်ပါသည်**

ပုံစံ။ က် + အ(-) = က

<u>ဆိုရိုး။</u> ။ **နယေ ပရံ ယုတ္တေ** ဟူသောသုတ်ဖြင့်- သရကင်းသော **က်**ဗျည်းကို နောက် **အ**သို့ကပ်။ **[က် အသို့ကပ်]**

<u>“သန္ဓိ” ဒုတိယပိုင်း(၁၁)သုတ်</u>

၁၂။ သရာ သရေ လောပံ။

ရှေ့**(သရX)+ သရ**

သရေ၊ နောက်သရနှောင်းသောကြောင့်။ **သရာ၊** ရှေ့သရတို့သည်။ **လောပံ၊** ကျေပျောက်ခြင်းသို့။ **ပပ္ပေါန္တိ၊** ရောက်ကုန်၏။

***ဤသုတ်သည် နောက်သရနှောင်းသောကြောင့် <u>ရှေ့*သရ</u>ကို ချေသောသုတ် ဖြစ်ပါသည်။**

<u>‘သရာ သရေ လောပံ’ (ရုပ်တွက်)ပုံစံများ</u>

(၁) ယဿိ.န္ဒြိယာနိ = (ယဿ+ဣန္ဒြိယာနိ) (အကြင်သူ၏ဣန္ဒြေတို့သည်)

ယဿိန္ဒြိယာနိကို **(ယဿ+ဣန္ဒြိယာနိ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-‘ပုဗ္ဗမဓောဠ္ဟိတမဿရံ သရေနေ ဝိယောဇယေ’ ဟူသောသုတ်ဖြင့် **အ**’သရမှ **သ်**’ဗျည်းကိုခွင်း၊ သ်’၏ အစိတ်အ’ကြွင်းစေ၊ ခွင်းအပ်ပြီးသော,သရကင်းသော**သ်**’ဗျည်းကို ရှေ့ဟုဆိုအပ်သော အောက်၌ အစဉ်မပျက်ထား။ (ယဿ်+အ+ဣန္ဒြိယာနိ)

-‘သရာ သရေ လောပံ’ ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**ဣ**’သရနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့**အ**’သရကိုချေ။ (ယဿ်+ ဣန္ဒြိယာနိ)

-‘နယေ ပရံ ယုတ္တေ’ ဟူသောသုတ်ဖြင့် သရကင်းသော**သ်**’ဗျည်းကို နောက်**(ိ)**သို့ကပ်။

ယဿိန္ဒြိယာနိ ပြီး၏။

....

(၂) နော.ဟေတံ = (နောဟိ+ဧတံ) (ဤသို့ငါ့ဥစ္စာဟုတဏှာဖြင့်ယူခြင်းသည်မသင့်)

နောဟေတံကို **(နောဟိ+ဧတံ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ပုဗ္ဗမဓောဠိတမဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **ဣ**'သရမှ **ဟ်**'ဗျည်းကိုခွင်း၊ ဟ်'၏ အစိတ်ဣ'ကြွင်းစေ၊ ခွင်းအပ်ပြီးသော,သရကင်းသော**ဟ်**'ဗျည်းကို ရှေ့ဟုဆိုအပ်သော အောက်၌ အစဉ် မပျက်ထား။ (နောဟ်+ဣ+ဧတံ)

-'သရာ သရေ လောပံ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**ဧ**'သရနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့**ဣ**'သရကိုချေ။ (နောဟ်+ဧတံ)

-'နယေ ပရံ ယုတ္တေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် သရကင်းသော**ဟ်**'ဗျည်းကို နောက်**(ေ-)**သို့ကပ်။

နောဟေတံ ပြီး၏။

---

(၃) သမေတာ.ယသ္မာ = (သမေတု+အာယသ္မာ)

(အရှင်ဘုရားသည်သံဃာနှင့်အယူသီလညီမျှသောအဖြစ်သို့)

သမေတာယသ္မာကို **(သမေတု+အာယသ္မာ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ပုဗ္ဗမဓောဠိတမဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **ဥ**'သရမှ **တ်**ဗျည်းကိုခွင်း၊ တ်'၏ အစိတ် ဥ'ကြွင်းစေ၊ ခွင်းအပ်ပြီးသော,သရကင်းသော**တ်**'ဗျည်းကို ရှေ့ဟုဆိုအပ်သော အောက်၌ အစဉ်မပျက် ထား။ (သမေတ်+ဥ+အာယသ္မာ)

-'သရာ သရေ လောပံ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**အာ**'သရနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့**ဥ**'သရကိုချေ။ (သမေတ်+ အာယသ္မာ)

-'နယေ ပရံ ယုတ္တေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် သရကင်းသော**တ်**'ဗျည်းကို နောက်**(-ာ)**သို့ကပ်။

သမေတာယသ္မာ ပြီး၏။

၁၃။ ဝါ ပရော အသရူပါ။

သရ + နောက်**(သရX)**

အသရူပါ၊ တူသောသုတိရှိသည်မဟုတ်သော ရှေ့သရမှ။ **ပရော၊** နောက်သရသည်။ **လောပံ၊** ကျေ ပျောက်ခြင်းသို့။ **ဝါ၊** အချို့အရာ၌။ **ပပ္ပေါန္တိ၊**ရောက်ကုန်၏။

***ဤသုတ်သည် သုတိမတူသောရှေ့သရမှ နောက်*သရကို ချေသောသုတ် ဖြစ်ပါသည်။**

((နောက်သရကိုချေရာ၌ ရှေ့သရနှင့်နောက်သရ မတူမှသာ “ချေ” လို့ရပါမယ်))

(၄) စတ္တာရော.မေ = (စတ္တာရော+ဣမေ) (လေးပါးကုန်သောဤတရားတို့သည်)

စတ္တာရောမေကို **(စတ္တာရော+ဣမေ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ပုဗ္ဗမဓောဠိတမဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **ဩ**'သရမှ **ရ်**'ဗျည်းကိုခွင်း၊ ရ်'၏အစိတ် ဩ'ကြွင်းစေ၊ ခွင်းအပ်ပြီးသော,သရကင်းသော**ရ်**'ဗျည်းကို ရှေ့ဟုဆိုအပ်သော အောက်၌ အစဉ်မပျက် ထား။ (စတ္တာရ်+ဩ+ဣမေ)

-'ဝါ ပရော အသရူပါ'သုတ်ဖြင့် ရှေ့**ဩ**'မှ နောက်ဖြစ်သော**ဣ**'သရကိုချေ။ (စတ္တာရ်+ဩမေ)

-'နယေ ပရံ ယုတ္တေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် သရကင်းသော**ရ်**'ဗျည်းကို နောက်**(ေ-ာ)**သို့ကပ်။

စတ္တာရောမေ ပြီး၏။

....

(၅) ကိန္နု.မာဝ = (ကိန္နု+ဣမာဝ) (ဤဘိက္ခုနီမတို့သည်သာလျှင်ရဟန်းမတို့လော..)

ကိန္နုမာဝကို **(ကိန္နု+ဣမာဝ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ပုဗ္ဗမဓောဠိတမဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **ဥ**'သရမှ **န္န်**'ဗျည်းကိုခွင်း၊ န္န်'၏အစိတ် ဥ'ကြွင်းစေ၊ ခွင်းအပ်ပြီးသော,သရကင်းသော**န္န်**'ဗျည်းကို ရှေ့ဟုဆိုအပ်သော အောက်၌ အစဉ်မပျက် ထား။ (ကိန္န်+ဥ+ဣမာဝ)

-'ဝါ ပရော အသရူပါ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် ရှေ့**ဥ**'မှ နောက်ဖြစ်သော **ဣ**'သရကိုချေ။ (ကိန္န်+ဥမာဝ)

-'နယေ ပရံ ယုတ္တေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် သရကင်းသော**န္န်**'ဗျည်းကို နောက်**(ု)**သို့ကပ်။

ကိန္နုမာဝ ပြီး၏။

....

(၆) ပဥ္စိ.န္ဒြိယာနိ = (ပဥ္စ+ဣန္ဒြိယာနိ) (ဣန္ဒြေတို့သည်ငါးပါးတို့တည်း)

ပဥ္စိန္ဒြိယာနိကို **(ပဥ္စ+ဣန္ဒြိယာနိ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ပုဗ္ဗမဓောဠိတမဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **အ**'သရမှ **ဥ္စ်**'ဗျည်းကိုခွင်း၊ ဥ္စ်'၏အစိတ် အ'ကြွင်းစေ၊ ခွင်းအပ်ပြီးသော,သရကင်းသော**ဥ္စ်**'ဗျည်းကို ရှေ့ဟုဆိုအပ်သော အောက်၌ အစဉ်မပျက် ထား။ (ပဥ္စ်+အ+ဣန္ဒြိယာနိ)

-'သရာ သရေ လောပံ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**ဣ**'သရနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့**အ**'သရကိုချေ။ (ပဥ္စ်+ဣန္ဒြိယာနိ)

-'နယေ ပရံ ယုတ္တေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် သရကင်းသော**ဥ္စ်**'ဗျည်းကို နောက်**(ိ)**သို့ကပ်။

ပဥ္စိန္ဒြိယာနိ ပြီး၏။

ရှေ့(သရ X)+ဣ,ဤ→ ဧ
ရှေ့(သရ X) +ဥ,ဦ → ဩ

၁၄။ ကွစာသဝဏ္ဏံ လုတ္တေ။

လုတ္တေ၊ ရှေ့သရကျေပြီးသည်ရှိသော်။ **ပရော၊** နောက်သရသည်။ **ကွစိ၊** အချို့သောပြယုဂ်၌။ **အသဝဏ္ဏံ၊** ဧ၊ဩ” ဟူသောအသဝဏ်အဖြစ်သို့။ **ပပ္ပေါန္တိ၊**ရောက်ကုန်၏။

***ဤသုတ်သည် ရှေ့သရကျေပြီးလျှင် နောက်ဣ-ဝဏ်ကို(ဧ)အသဝဏ်, ဥဝဏ်ကို(ဩ)အသဝဏ် ပြုသောသုတ် ဖြစ်ပါသည်။**

<u>'ကွစာသဝဏ္ဏံ လုတ္တေ' (ရုပ်တွက်)ပုံစံများ</u>

(၇) နော.ပေတိ = (န+ဥပေတိ) (..မရောက်)

နောပေတိကို **(န+ဥပေတိ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ပုဗ္ဗမဓောဋ္ဌိတမဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **အ'**သရမှ **န်'**ဗျည်းကိုခွင်း၊ န်'၏အစိတ် အ'ကြွင်းစေ၊ ခွင်းအပ်ပြီးသော,သရကင်းသော**န်'**ဗျည်းကို ရှေ့ဟုဆိုအပ်သော အောက်၌ အစဉ်မပျက် ထား။ (န်+အ+ဥပေတိ)

-'သရာ သရေ လောပံ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**ဥ'**သရနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့**အ'**သရကိုချေ။ (န်+ဥပေတိ)

-'ကွစာသဝဏ္ဏံ လုတ္တေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် ရှေ့**အ'**သရကျေပြီးသည်ရှိသော် နောက်**ဥ'**သရကို (**ဩ**) အသဝဏ်ပြု။ (န်+ဩပေတိ)

-'နယေ ပရံ ယုတ္တေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် သရကင်းသော**န်'**ဗျည်းကို နောက်**(ော)**သို့ကပ်။

နောပေတိ ပြီး၏။

---

(၈) ဗန္ဓုဿေ.ဝ = (ဗန္ဓုဿ+ဣဝ) (ဆွေမျိုး၏ပေါင်းသင်းခြင်းကဲ့သို့)

ဗန္ဓုဿေဝကို **(ဗန္ဓုဿ+ဣဝ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ပုဗ္ဗမဓောဋ္ဌိတမဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **အ'**သရမှ **ဿ်'**ဗျည်းကိုခွင်း ဿ်'၏ အစိတ် အ'ကြွင်းစေ၊ ခွင်းအပ်ပြီးသော,သရကင်းသော**ဿ်'**ဗျည်းကို ရှေ့ဟုဆိုအပ်သော အောက်၌ အစဉ်မပျက်ထား။ (ဗန္ဓုဿ်+အ+ဧဝ)

-'သရာ သရေ လောပံ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**ဧ'**သရနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့**အ'**သရကိုချေ။ (ဗန္ဓုဿ်+ဣဝ)

-'ကွစာသဝဏ္ဏံ လုတ္တေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် ရှေ့**အ'**သရကျေပြီးသည်ရှိသော် နောက်**ဣ'**သရကို (**ဧ**) အသဝဏ်ပြု။ (ဗန္ဓုဿ်+ဧဝ)

-'နယေ ပရံ ယုတ္တေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် သရကင်းသော**ဿ**ဗျည်းကို နောက်**(ေ-)**သို့ကပ်။
ဗန္ဓုဿေဝ ပြီး၏။

....

၁၅။ ဒီဃံ။

ရှေ့(သရ X)+ ရဿ→ဒီဃ

လုတ္တေ၊ ရှေ့သရကျေပြီးသည်ရှိသော်။ **ပရော၊** နောက်သရသည်။ **ဒီဃံ၊** ဒီဃအဖြစ်သို့။ **ပပ္ပေါန္တိ၊** ရောက်ကုန်၏။

***ဤသုတ်သည် ရှေ့သရကျေပြီးလျှင် နောက်ရဿသရကို ဒီဃပြုသောသုတ် ဖြစ်ပါသည်။**

ဒုတိယပိုင်းဒီဃံသုတ်ဖြစ်ပါသည်၊ တတိယပိုင်း၌လည်း ဒီဃံသုတ်ရှိသေး၏။ ဤသုတ်မစီရင်မီ "သရာ သရေ လောပံ''သုတ် အရင်ဦးစွာ ဝင်ထားရမည်။

<u>'ဒီဃံ' (ရုပ်တွက်)ပုံစံများ</u>

(၉) သဒ္ဒီ.ဓ = (သဒ္ဓါ+ဣဓ) (ဤလောက၌သဒ္ဓါတရား..)

သဒ္ဒီဓကို **(သဒ္ဓါ+ဣဓ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ပုဗ္ဗမဓောဌိတမဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **အာ'**သရမှ **ဒ္ဓ**ဗျည်းကိုခွင်း၊ ဒ္ဓ'၏အစိတ် အာ'ကြွင်းစေ၊ ခွင်းအပ်ပြီးသော,သရကင်းသော**ဒ္ဓ'**ဗျည်းကို ရှေ့ဟုဆိုအပ်သော အောက်၌ အစဉ်မပျက်ထား။ (သဒ္ဓ+အာ+ဣဓ)

-'သရာ သရေ လောပံ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**ဣ'**သရနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့**အာ'**သရကိုချေ။ (သဒ္ဓ+ဣဓ)

-'ဒုတိယပိုင်း ဒီဃံ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် ရှေ့**အာ'**သရကျေပြီးသည်ရှိသော် နောက်**ဣ'**ရဿကို **(ဤ)**ဒီဃပြု။ (သဒ္ဓ+ဤဓ)

-'နယေ ပရံ ယုတ္တေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် သရကင်းသော**ဒ္ဓ'**ဗျည်းကို နောက်**(ီ)**သို့ကပ်။
သဒ္ဒီဓ ပြီး၏။

....

(၁၀) စူ.ဘယံ = (စ+ဥဘယံ) (..ရဟန်းတို့နှင့်ငင်း, နှစ်ပါးစုံသောသူတို့နှင့်)

စူဘယံကို **(စ+ဥဘယံ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ပုဗ္ဗမဓောဌိတမဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **အ'**သရမှ **စ်'**ဗျည်းကိုခွင်း၊ စ်'၏အစိတ် အ'ကြွင်းစေ၊ ခွင်းအပ်ပြီးသော,သရကင်းသော**စ်'**ဗျည်းကို ရှေ့ဟုဆိုအပ်သော အောက်၌ အစဉ်မပျက်ထား။ (စ်+အ+ဥဘယံ)

-'သရာ သရေ လောပံ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**ဥ'**သရနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့**အ'**သရကိုချေ။
(စ်+ဥဘယံ)

-'ဒုတိယပိုင်း ဒီဃံ'သုတ်ဖြင့် ရှေ့**အ'**သရကျေပြီးသည်ရှိသော် နောက်**ဥ'**ရဿကို **(ဦ)**ဒီဃပြု။
(စ်+ဦဘယံ)

-'နယေ ပရံ ယုတ္တေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် သရကင်းသော**စ်'**ဗျည်းကို နောက်**(ူ)**သို့ကပ်။
စူဘယံ ပြီး၏။

....

၁၆။ ပုဗ္ဗော စ။

ဒီဃ← ရဿ +နောက်**(သရ X)**

လုတ္တေ၊ နောက်သရကျေပြီးသည်ရှိသော်။ **ပုဗ္ဗော စ၊** ရှေ့သရသည်လည်း။ **ကွစိ၊** အချို့အရာ၌။ **ဒီဃံ၊** ဒီဃအဖြစ်သို့။ **ပပ္ပေါန္တိ၊**ရောက်ကုန်၏။

***ဤသုတ်သည် နောက်သရကျေပြီးလျှင် ရှေ့ရဿသရကို ဒီဃပြုသောသုတ် ဖြစ်ပါသည်။** ဤသုတ်ကို မစီရင်မီ 'ဝါ ပရော အသရူပါ'သုတ် အရင်ဝင်ထားရမည်။

'ပုဗ္ဗော စ'သုတ် (ရုပ်တွက်)ပုံစံများ

(၁၁) ကိံသူ.ဓ = (ကိံသု+ဣဓ) (ဤလောက၌..အဘယ်ပါနည်း)

ကိံသူဓကို **(ကိံသု+ဣဓ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ပုဗ္ဗမဓောဌိတမဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **ဥ'**သရမှ **သ်'**ဗျည်းကိုခွင်း၊ သ်'၏ အစိတ် ဉ'ကြွင်းစေ၊ ခွင်းအပ်ပြီးသော,သရကင်းသော**သ်'**ဗျည်းကို ရှေ့ဟုဆိုအပ်သော အောက်၌ အစဉ် မပျက်ထား။ (ကိံသ်+ဥ+ဣဓ)

-'ဝါ ပရော အသရူပါ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် သုတိမတူသော ရှေ့**ဥ'**သရမှ နောက်ဖြစ်သော **ဣ**'သရကိုချေ။
(ကိံသ်+ဥဓ)

-'ပုဗ္ဗော စ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**ဣ'**သရကျေပြီးသည်ရှိသော် ရှေ့**ဥ'**ရဿကို **ဦ**ဒီဃပြု။ (ကိံသ်+ဦဓ)

-'နယေ ပရံ ယုတ္တေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် သရကင်းသော**သ်'**ဗျည်းကို နောက်**(ူ)**သို့ကပ်။
ကိံသူဓ ပြီး၏။

....

(၁၂) သာဓူ.တိ = (သာဓု+ဣတိ) (ကောင်းပြီဟု)

သာဓူတိကို **(သာဓု+ဣတိ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

ပုဗ္ဗမဓောဠှိတမသာရံ သရေန ဝိယောဇယေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **ဥ**'သရမှ **ခ်**'ဗျည်းကိုခွင်း၊ ခ်'၏အစိတ် ဥ'ကြွင်းစေ၊ ခွင်းအပ်ပြီးသော,သရကင်းသော**ခ်**'ဗျည်းကို ရှေ့ဟုဆိုအပ်သော အောက်၌ အစဉ်မပျက်ထား။ (သာခ်+ဥ+က္ကတိ)

-'ဝါ ပရော အသရူပါ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် သုတိမတူသော ရှေ့**ဥ**'သရမှ နောက်ဖြစ်သော**က္က**'သရကိုချေ။ (သာခ်+ ဥတိ)

-'ပုဗ္ဗော စ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**က္က**'သရကျေပြီးသည်ရှိသော် ရှေ့**ဥ**ရဿကို **ဦ**ဒီဃပြု။ (သာခ်+ဦတိ)

-'နယေ ပရံ ယုတ္တေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် သရကင်းသော**ခ်**'ဗျည်းကို နောက်**(ူ)**သို့ကပ်။

သာဓူတိ ပြီး၏။

....

ယ← ဧ +နောက်**(သရ)**

၁၇။ ယမေဒန္တဿာဒေသော။

သရေ၊ နောက်သရကြောင့်။ **ဒေန္တဿ၊** ပုဒ်အဆုံးဖြစ်သော ဧ'အက္ခရာ၏။ **ကွစိ၊** အချို့အရာ၌။ **ယံ၊** ယ ဟူသော။ **အာဒေသော၊** အပြသည်။ **ဟောတိ၊** ဖြစ်၏။

***ဤသုတ်သည် နောက်သရကြောင့် ရှေ့အစိတ်ဖြစ်သော(ေ)ကို ယ(ျ)ပြုသောသုတ် ဖြစ်ပါသည်။**

<u>'ယမေဒန္တဿာဒေသော' (ရုပ်တွက်)ပုံစံများ</u>

(၁၃) မျာ.ယံ = (မေ+အယံ) (ငါသည်ဤတရားကို)

မျာယံကို **(မေ+အယံ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ပုဗ္ဗမဓောဠှိတမသာရံ သရေန ဝိယောဇယေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **ဧ**'သရမှ **မ်**'ဗျည်းကိုခွင်း၊ မ်'၏အစိတ် ဧ'ကြွင်းစေ၊ ခွင်းအပ်ပြီးသော,သရကင်းသော**မ်**'ဗျည်းကို ရှေ့ဟုဆိုအပ်သော အောက်၌ အစဉ်မပျက်ထား။ (မ်+ဧ+အယံ)

-'ယမေဒန္တဿာဒေသော' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**အ**'သရနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့အစိတ်ဖြစ်သော **ဧ**'ကို**(ျ)**ပြု။ (မ်+ျ+အယံ)

-'တတိယပိုင်းဒီဃံ'သုတ်ဖြင့် နောက်**ယ်**'ဗျည်းနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့**အ**'ရဿကို **(အာ)**ဒီဃပြု။ (မ်+ျ+အာယံ)

-'နယေ ပရံ ယုတ္တေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် သရကင်းသော**(ျ)**ကို နောက်**အာ**သို့ကပ်၊ **မ်**ကိုလည်း **ျာ**သို့ကပ်။ မျာယံ ပြီး၏။

....

(၁၄) တျာ.ဟံ = (တေ+အဟံ) (သင့်အား, ငါသည်)

တျာဟံကို **(တေ+အဟံ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ပုဗ္ဗမဓောဠှိတမဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **ဧ'**သရမှ **တ်'**ဗျည်းကိုခွင်း၊ တ်'၏ အစိတ် ဧ'ကြွင်းစေ၊ ခွင်းအပ်ပြီးသော,သရကင်းသော**တ်'**ဗျည်းကို ရှေ့ဟုဆိုအပ်သော အောက်၌ အစဉ်မပျက်ထား။ (တ်+ဧ+အဟံ)

-'ယမေဒန္တဿာဒေသော' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**အ'**သရနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့အစိတ်ဖြစ်သော **ဧ'**ကို (ျ)ပြု။ (တ်+ျ+အဟံ)

-'တတိယပိုင်းဒီဃံ'သုတ်ဖြင့် နောက်**ဟ'**ဗျည်းနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့**အ'**ရဿကို (**အာ)**ဒီဃပြု။ (တ်+ျ+အာဟံ)

-'နယေ ပရံ ယုတ္တေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် သရကင်းသော**(ျ)**ကို နောက်**အာ**သို့ကပ်၊ **တ်**ကိုလည်း**ျာ**သို့ကပ်။ တျာဟံ ပြီး၏။

---

(၁၅) တျာ.သ = (တေ+အဿ) (ထိုအာသဝေါတရားတို့သည်, ထိုရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့အား)

တျာဿကို **(တေ+အဿ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ပုဗ္ဗမဓောဠှိတမဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **ဧ'**သရမှ **တ်'**ဗျည်းကိုခွင်း၊ တ်'၏ အစိတ် ဧ'ကြွင်းစေ၊ ခွင်းအပ်ပြီးသော, သရကင်းသော**တ်**ဗျည်းကို ရှေ့ဟုဆိုအပ်သော အောက်၌ အစဉ်မပျက်ထား။ (တ်+ဧ+အဿ)

-'ယမေဒန္တဿာဒေသော' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**အ'**သရနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့အစိတ်ဖြစ်သော **ဧ'**ကို(ျ)ပြု။ (တ်+ျ+အဿ)

-'တတိယပိုင်းဒီဃံ'သုတ်ဖြင့် နောက်**ဿ်**ဗျည်းနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့**အ**ရဿကို **အာ**ဒီဃပြု။ (တ်+ျ+အာဿ)

-'နယေ ပရံ ယုတ္တေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် သရကင်းသော**(ျ)**ကို(**အာ**)သို့ကပ်၊ **တ်**ကိုလည်း(**ျာ**) သို့ကပ်။ တျာဿ ပြီး၏။

၁၈။ ဝမောဒုဒ္ဒန္တာနံ။

ဝ← (ဩ/ဥ) + (သရ)

သရေ၊ နောက်သရကြောင့်။ **ဩဒုဒ္ဒန္တာနံ၊** ရှေ့အစိတ်ဖြစ်သော ဩ'အက္ခရာ, ဥအက္ခရာတို့၏။ **ကွစိ၊** အချို့သောပြယုဂ်၌။ **ဝံ၊** ဝ ဟူသော။ **အာဒေသော၊** အပြုသည်။ **ဟောတိ၊** ဖြစ်၏။

***ဤသုတ်သည် နောက်သရကြောင့် ရှေ့အစိတ်ဖြစ်သော(ဩ/ဥ)တို့ကို (ဝ)ပြုသောသုတ် ဖြစ်ပါသည်။**

'ဝမောဒုဒ္ဒန္တာနံ' (ရုပ်တွက်)ပုံစံများ

(၁၆) အထခွ.ဿ = (အထခေါ+အဿ) (ထိုအခါ၌, ထိုသူအား)

အထခွဿကို **(အထခေါ+အဿ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ပုဗ္ဗမဓောဌိတမဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **ဩ**'သရမှ **ခ်**'ဗျည်းကိုခွင်း၊ ခ်'၏အစိတ် ဩ'ကြွင်းစေ၊ ခွင်းအပ်ပြီးသော,သရကင်းသော**ခ်**ဗျည်းကို ရှေ့ဟုဆိုအပ်သော အောက်၌ အစဉ်မပျက်ထား။ (အထခ်+ဩ+အဿ)

-'ဝမောဒုဒ္ဒန္တာနံ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**အ**'သရနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့အစိတ်ဖြစ်သော **ဩ**'ကို (ဝ)ပြု။ (အထခ်+ဝ်+အဿ)

-'နယေ ပရံ ယုတ္တေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် သရကင်းသော**ဝ်**'ကို**အ**သို့ကပ်၊ **ခ်**ကိုလည်း(ွ)သို့ကပ်။ အထခွဿ ပြီး၏။

....

(၁၇) သွ.ဿ = (သော+အဿ) (ထိုသဘောတရားသည်, ထိုသူအား)

သွဿကို **(သော+အဿ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ပုဗ္ဗမဓောဌိတမဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **ဩ**'သရမှ **သ်**'ဗျည်းကိုခွင်း၊ သ်'၏ အစိတ် ဩ'ကြွင်းစေ၊ ခွင်းအပ်ပြီးသော,သရကင်းသော**သ်**ဗျည်းကို ရှေ့ဟုဆိုအပ်သောအောက်၌ အစဉ်မပျက်ထား။ (သ်+ဩ+အဿ)

-'ဝမောဒုဒ္ဒန္တာနံ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**အ**'သရနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့အစိတ်ဖြစ်သော **ဩ**'ကို (ဝ)ပြု။ (သ်+ဝ်+အဿ)

-'နယေ ပရံ ယုတ္တေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် သရကင်းသော **ဝ်**'ကို **အ**သို့ကပ်၊ **သ်**ကိုလည်း **(ွ)**သို့ကပ်။ သွဿ ပြီး၏။

....

(၁၈) ဗဟွာ.ဗာဓော = (ဗဟု+အာဗာဓော) (များစွာသောအနာရောဂါသည်)

ဗဟွာဗာဓောကို **(ဗဟု+အာဗာဓော)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ပုဗ္ဗမဓော၌တမသဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **ဥ'**သရမှ **ဟ်'**ဗျည်းကိုခွင်း၊ ဟ်'၏အစိတ် ဉ'ကြွင်းစေ၊ ခွင်းအပ်ပြီးသော,သရကင်းသော**ဟ်**ဗျည်းကို ရှေ့ဟုဆိုအပ်သော အောက်၌ အစဉ်မပျက်ထား။ (ဗဟ်+ဥ+အာဗာဓော)

-'ဝမောဒုဒန္တာနံ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**အာ'**သရနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့အစိတ်ဖြစ်သော **ဥ**ကို(ဝ)ပြု။ (ဗဟ်+ဝ်+အာဗာဓော)

-'နယေ ပရံ ယုတ္တေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် သရကင်းသော **ဝ်'**ကို **အာ**သို့ကပ်၊ **ဟ်**ကိုလည်း **(ွှ)**သို့ကပ်။ ဗဟွာဗာဓော ပြီး၏။

....

(၁၉) ဝတ္တွေ.တ္တ = (ဝတ္ထု+ဧတ္ထ) (ဤအရပ်၌တည်နေရာမြေကို)

ဝတ္တွေကို **(ဝတ္ထု+ဧတ္ထ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ပုဗ္ဗမဓော၌တမသဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **ဥ'**သရမှ **တ္ထ်'**ဗျည်းကိုခွင်း၊ တ္ထ်'၏အစိတ် ဉ'ကြွင်းစေ၊ ခွင်းအပ်ပြီးသော,သရကင်းသော**တ္ထ်'**ဗျည်းကို ရှေ့ဟုဆိုအပ်သော အောက်၌ အစဉ်မပျက်ထား။ (ဝတ္ထ်+ဥ+ဧတ္ထ)

-'ဝမောဒုဒန္တာနံ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**ဧ'**သရနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့အစိတ်ဖြစ်သော **ဥ**ကို(ဝ)ပြု။ (ဝတ္ထ်+ဝ်+ဧတ္ထ)

-'နယေ ပရံ ယုတ္တေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် သရကင်းသော**ဝ်'**ကို **ဧ**သို့ကပ်၊ **တ္ထ်'**ကိုလည်း **(ေွှ)**သို့ကပ်။ ဝတ္ထွေတ္ထ ပြီး၏။

....

(၂၀) စက္ခွာ.ပါထံ = (စက္ခု+အာပါထံ) (စက္ခုအားရှေ့ရှုထင်ခြင်းသို့..)

စက္ခွာပါထံကို **(စက္ခု+အာပါထံ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ပုဗ္ဗမဓော၌တမသဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **ဥ'**သရမှ **က္ခ်'**ဗျည်းကိုခွင်း၊ က္ခ်'၏အစိတ် ဉ'ကြွင်းစေ၊ ခွင်းအပ်ပြီးသော,သရကင်းသော**က္ခ်'**ဗျည်းကို ရှေ့ဟုဆိုအပ်သော အောက်၌ အစဉ်မပျက်ထား။ (စက္ခ်+ဥ+အာပါထံ)

-'ဝမောဒုဒန္တာနံ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**အာ'**သရနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့အစိတ်ဖြစ်သော **ဥ**ကို(ဝ)ပြု။ (စက္ခ်+ဝ်+အာပါထံ)

-'နယေ ပရံ ယုတ္တေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် သရကင်းသော**ဝ်'**ကို **အာ-**သို့ကပ်၊ **က္ခ်'**ကိုလည်း **(ွှ)**သို့ကပ်။ စက္ခွာပါထံ ပြီး၏။

....

၁၉။ သဗ္ဗော စံ တိ။

စ← (တိ) + (သရ)

သရေ၊ နောက်သရကြောင့်။ **သဗ္ဗော၊** အလုံးစုံသော။ **တိ၊** တိသဒ္ဒါတို့၏။ **စံ၊** စ-အပြုသည်။ **ပပ္ပေါတိ၊** ရောက်၏။

***ဤသုတ်သည် နောက်သရနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့အလုံးစုံဖြစ်သော(တိ)သဒ္ဒါကို (စ)ပြုသောသုတ်ဖြစ်ပါသည်။**

<u>'သဗ္ဗော စံ တိ' (ရုပ်တွက်)ပုံစံများ</u>

(၂၁) ဣစ္စေ.တံ = (ဣတိ+ဧတံ) (ဤသို့ဖြစ်ခြင်းသည်)

ဣစ္စေတံကို **(ဣတိ+ဧတံ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'သဗ္ဗော စံ တိ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**ဧ**'သရနှောင်းသောကြောင့် ဣတိ'သဒ္ဒါ၏တိကို **စ်**''ပြု။

(ဣစ်+ဧတံ)

-'ပရ ဒွေဘာဝေါ ဌာနေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **ဣ**'သရမှနောက်ဖြစ်သော **စ**'၏သဒိသဒွေဘော်**စ်**'လာ။

(ဣစ္စ်+ဧတံ)

-'နယေ ပရံ ယုတ္တေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် သရကင်းသော**စ္စ်**'ကို နောက်**(ေ-)**သို့ကပ်။

ဣစ္စေတံ ပြီး၏။

....

(၂၂) ဣစ္စ.ဿ = (ဣတိ+အဿ) (ဤသို့...ဆိုအပ်သည်ဖြစ်ရာ၏)

ဣစ္စဿကို **(ဣတိ+အဿ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'သဗ္ဗော စံ တိ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**အ**'သရနှောင်းသောကြောင့် ဣတိ'သဒ္ဒါ၏တိကို **စ်**'ပြု။

(ဣစ်+အဿ)

-'ပရ ဒွေဘာဝေါ ဌာနေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **ဣ**'သရမှနောက်ဖြစ်သော **စ**'၏သဒိသဒွေဘော်**စ်**'လာ။

(ဣစ္စ်+အဿ)

-'နယေ ပရံ ယုတ္တေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် သရကင်းသော**စ္စ်**'ကို နောက်**(-)**သို့ကပ်။

ဣစ္စဿ ပြီး၏။

....

(၂၃) ပစ္စု.တ္တရိတွာ = (ပတိ+ဥတ္တရိတွာ) (တစ်ဖန်ကူး၍)

ပစ္စုတ္တရိတွာကို **(ပတိ+ဥတ္တရိတွာ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'သဗ္ဗော စံ တိ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**ဥ**'သရနှောင်းသောကြောင့် ပတိ'သဒ္ဒါ၏တိကို **စ်**'ပြု။

(ပစ်+ဥတ္တရိတ္ဘာ)

-'ပရ ဒွေဘာဝေါ ဌာနေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **အ'**သရမှနောက်ဖြစ်သော **စ'**၏သဒိသဒွေဘော်**စ်**လာ။

(ပစ္စ်+ဥတ္တရိတ္ဘာ)

-'နယေ ပရံ ယုတ္တေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် သရကင်းသော**စ္စ်'**ကို နောက်**(ု)**သို့ကပ်။

ပစ္စုတ္တရိတ္ဘာ ပြီး၏။

....

(၂၄) ပစ္စာ.ဟရတိ = (ပတိ+အာဟရတိ) (တစ်ဖန်ဆောင်၏)

ပစ္စာဟရတိကို **(ပတိ+အာဟရတိ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'သဗ္ဗော စံ တိ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်***အာ'***သရနှောင်းသောကြောင့် ပတိ'သဒ္ဒါ၏တိကို **စ်'**ပြု။

(ပစ်+အာဟရတိ)

-'ပရ ဒွေဘာဝေါ ဌာနေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **အ-**သရမှနောက်ဖြစ်သော **စ'**၏သဒိသဒွေဘော် **စ်'**လာ။

(ပစ္စ်+အာဟရတိ)

-'နယေ ပရံ ယုတ္တေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် သရကင်းသော**စ္စ်'**ကို နောက်**(-ာ)**သို့ကပ်။

ပစ္စာဟရတိ ပြီး၏။

....

၂၀။ ဒေါ ဓဿ စ။

ဒ←(ဓ) +နောက် **သရ**

သရေ၊ နောက်သရကြောင့်။ **ဓဿ စ၊** ဓအောက်ခြိုက်၏လည်း။ **ဒေါ စ၊** ဒ-ဒွေးပြုသည်လည်း။ **ကွစိ၊** အချို့အရာ၌။ **ဟောတိ၊** ဖြစ်၏။

***ဤသုတ်သည် နောက်သရနှောင်းသောကြောင့် (ဓ)အက္ခရာကို (ဒ)ပြုသောသုတ် ဖြစ်ပါသည်။**

<u>'ဒေါ ဓဿ စ' (ရုပ်တွက်)ပုံစံများ</u>

****(၂၅) ကေ.မိဒါ.ဟံ = (ကေံ+ဣဓ+အဟံ)** (ရဟန်းတို့ဤအရပ်၌ငါဘုရားသည်တစ်ခုသောအခါ၌)

ကေမိဒါဟံကို **(ကေံ+ဣဓ+အဟံ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ဒေါ ဓဿ စ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**အ-**သရနှောင်းသောကြောင့် **ဓ-**ကို (ဒ)ပြု။ (ကေံ+ဣဒ+အဟံ)

-'မဒါ သရေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**ဣ'**သရနှောင်းသောကြောင့် **ကံ'**ဗျည်း၏အထက်နိဂ္ဂဟိတ်ကို **မ်'** ပြု။ (ကေ+မ်+ဣဒ+အဟံ)

-'နယေ ပရံ ယုတ္တေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် သရကင်းသော**မ်'**ကို နောက်**(ိ)**သို့ကပ်။ (ကေ+မိဒ+အဟံ)

-'ပုဗ္ဗမဓောဠ်တမဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **အ'**သရမှ **ဒ်'**ဗျည်းကိုခွင်း၊ ဒ်'၏အစိတ်အ'ကြွင်းစေ၊ ခွင်းအပ်ပြီးသော,သရကင်းသော**ဒ်'**ဗျည်းကို ရှေ့ဟုဆိုအပ်သော အောက်၌ အစဥ်မပျက်ထား။ (ဧကေ+မိဒ်+အ+အဟံ)

-'သရာ သရေ လောပံ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**အ'**သရနှောင်းသောကြောင့် ဒ်၏မှီရာ**အ'**သရကိုချေ။ (ဧကေ+မိဒ်+အဟံ)

-'ဒုတိယပိုင်း ဒီဃံ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် ရှေ့**အ'**သရကျေပြီးသည်ရှိသော် နောက်**အ'**ရဿကို **(အာ)**ဒီဃပြု။ (ဧကေ+မိဒ်+အာဟံ)

-'နယေ ပရံ ယုတ္တေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် သရကင်းသော**ဒ်'**ဗျည်းကို နောက်**(-ာ)**သို့ကပ်။
ဧကမိဒါဟံ ပြီး၏။

---

(၂၆) သာ.ဟု = (သာစု) (ကောင်း၏)

သာဟုကို **(သာစု)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ဒေါ ဓဿ စ'သုတ်၌ပါသော စ-သဒ္ဒါဖြင့် **(ဓ)**ကို **(ဟ)**ပြု။
သာဓု ပြီး၏။

---

(၂၇) သုဂ.တော = (သုဂဒေါ) (ဟူသည်တည်း)

သုဂတောကို **(သုဂဒေါ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ဒေါ ဓဿ စ'သုတ်၌ပါသော တော ဒဿဟူသော သုတ္တဝိဘာဂဖြင့် **(ဒ)**ကို **(တ)**ပြု။
သုဂတော ပြီး၏။

---

(၂၈) ဒုက္က.ဋံ = (ဒုက္ကတံ) (မကောင်းသဖြင့်ပြုအပ်၏)

ဒုက္ကဋံကို **(ဒုက္ကတံ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ဒေါ ဓဿ စ'သုတ်၌ပါသော ဋ္ဌော တဿဟူသော သုတ္တဝိဘာဂဖြင့် **(တ)**ကို **(ဋ)**ပြု။
ဒုက္ကဋံ ပြီး၏။

---

(၂၉) ဂ.န္ဓဗ္ဗော = (ဂန္တဗ္ဗော) (အမိဝမ်းသို့ဝင်ရောက်ထိုက်သူ)

ဂန္ဓဗ္ဗောကို **(ဂန္တဗ္ဗော)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ဒေါ ဓဿ စ'သုတ်၌ပါသော ဓော တဿဟူသော သုတ္တဝိဘာဂဖြင့် **(တ)**ကို **(ဓ)**ပြု။
ဂန္ဓဗ္ဗော ပြီး၏။

....

(၃၀) အ.တြဇော = (အတ္တဇော) (မိမိမှဖြစ်သောသား)

အတြဇောကို **(အတ္တဇော)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ဒေါ ဓဿ စ'သုတ်၌ပါသော တြော တ္တဿဟူသော သုတ္တဝိဘာဂဖြင့် **(တ္တ)**ကို **(တြ)**ပြု။
အတြဇော ပြီး၏။

....

(၃၁) ကုလူပ.ကော = (ကုလူပဂေါ) (အိမ်သို့အမြဲကပ်တတ်သောရဟန်း)

ကုလူပကောကို **(ကုလူပဂေါ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ဒေါ ဓဿ စ'သုတ်၌ပါသော ကော ဂဿဟူသော သုတ္တဝိဘာဂဖြင့် **(ဂ)**ကို **(က)**ပြု။
ကုလူပကော ပြီး၏။

....

(၃၂) မဟာသာ.လော = (မဟာသာရော) (များစွာသောဥစ္စာရှိသူ)

မဟာသာလောကို **(မဟာသာရော)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ဒေါ ဓဿ စ'သုတ်၌ပါသော လော ရဿဟူသော သုတ္တဝိဘာဂဖြင့် **(ရ)**ကို **(လ)**ပြု။
မဟာသာလော ပြီး၏။

....

(၃၃) ဂဝ.ဇော = (ဂဝယော) (တောန္ဗား, နွားနောက်သတ္တဝါ)

ဂဝဇောကို **(ဂဝယော)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ဒေါ ဓဿ စ'သုတ်၌ပါသော ဇော ယဿဟူသော သုတ္တဝိဘာဂဖြင့် **(ယ)**ကို **(ဇ)**ပြု။
ဂဝဇော ပြီး၏။

....

(၃၄) ကု.ဗ္ဗတော = (ကုဝ္ဝတော) (ပြုတတ်သူအား)

ကုဗ္ဗတောကို **(ကုဝ္ဝတော)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ဒေါ ဓဿ စ'သုတ်၌ပါသော ဗ္ဗော ဝ္ဝဿဟူသော သုတ္တဝိဘာဂဖြင့် **(ဝ္ဝ)**ကို **(ဗ္ဗ)**ပြု။
ကုဗ္ဗတော ပြီး၏။

(၃၅) သ.ကေ = (သယေ) (မိမိဥစ္စာတို့ကို)

သကေကို **(သယေ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ဒေါ ခေသ စ'သုတ်၌ပါသော ကော ယဿဟူသော သုတ္တဝိဘာဂဖြင့် **(ယ)**ကို **(က)**ပြု။ သကေ ပြီး၏။

---

(၃၆) နိ.ယံပုတ္တံ = (နိဇံပုတ္တံ) (မိမိကိုမှီ၍ဖြစ်သောသား)

နိယံပုတ္တံကို **(နိဇံပုတ္တံ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ဒေါ ခေသ စ'သုတ်၌ပါသော ယော ဇဿဟူသော သုတ္တဝိဘာဂဖြင့် **(ဇ)**ကို **(ယ)**ပြု။ နိယံပုတ္တံ ပြီး၏။

---

(၃၇) နိယ.ကော = (နိယတော) (မြဲ၏)

နိယကောကို **(နိယတော)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ဒေါ ခေသ စ'သုတ်၌ပါသော ကော တဿဟူသော သုတ္တဝိဘာဂဖြင့် **(တ)**ကို **(က)**ပြု။ နိယကော ပြီး၏။

---

(၃၈) ဘ.စ္စော = (ဘတ္တော) (သူခစား)

ဘစ္စောကို **(ဘတ္တော)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ဒေါ ခေသ စ'သုတ်၌ပါသော စ္စော တ္တဿဟူသော သုတ္တဝိဘာဂဖြင့် **(တ္တ)**ကို **(စ္စ)**ပြု။ ဘစ္စော ပြီး၏။

---

(၃၉) နိ.ပ္ဖတ္တိ = (နိပ္ပတ္တိ) (ဖြစ်ခြင်း)

နိပ္ဖတ္တိကို **(နိပ္ပတ္တိ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ဒေါ ခေသ စ'သုတ်၌ပါသော ဖော ပဿဟူသော သုတ္တဝိဘာဂဖြင့် **(ပ)**ကို **(ဖ)**ပြု။ နိပ္ဖတ္တိ ပြီး၏။

---

(၄၀) နိ.က္ခမတိ = (နိက္ကမတိ) (ထွက်သွား၏)

နိက္ခမတိကို **(နိက္ကမတိ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ဒေါ ခေသ စ'သုတ်၌ပါသော ခေါ ကဿဟူသော သုတ္တဝိဘာဂဖြင့် **(က)**ကို **(ခ)**ပြု။ နိက္ခမတိ ပြီး၏။

၂၁။ က္လဝဏ္ဏော ယံ နဝါ။

ယ← (က္လ/ဤ) + (သရ)

သရေ၊ နောက်သရကြောင့်။ **က္လဝဏ္ဏော၊** က္လ-ဝဏ်သည်။ **ဒေါ စ၊ နဝါ၊** အချို့အရာ၌။ **ယံ၊** ယ-အပြုသို့။ **ပပ္ပေါတိ၊** ရောက်၏။

***ဤသုတ်သည် နောက်သရနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့က္လ-ဝဏ်ကို ယ(ျ)ပြုသောသုတ် ဖြစ်ပါသည်။**

'က္လဝဏ္ဏော ယံ နဝါ' (ရုပ်တွက်)ပုံစံ

(၄၁) ဝုတျ.သ = (ဝုတ္တိ+အဿ) (အသက်မွေးခြင်းသည်ဖြစ်ရာ၏)

ဝုတျဿကို **(ဝုတ္တိ+အဿ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ပုဗ္ဗမဓောဌိတမဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **က္လ'**သရမှ **တ္တ်'**ဗျည်းကိုခွင်း၊ တ္တ်'၏ အစိတ် က္လ'ကြွင်းစေ၊ ခွင်းအပ်ပြီးသော,သရကင်းသော**တ္တ်'**ဗျည်းကို ရှေ့ဟုဆိုအပ်သောအောက်၌ အစဉ်မပျက်ထား။ (ဝုတ္တ်+က္လ+အဿ)

-'က္လဝဏ္ဏော ယံ နဝါ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**အ'**သရနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့က္လ'သရကို **ယ်'**ပြု။ (ဝုတ္တ်+ယ်+အဿ)

-'နယေ ပရံ ယုတ္တေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် သရကင်းသော**ယ်**ကို **အ'**သို့ကပ်၊ **တ္တ်'**ကိုလည်း **(ျ)**သို့ကပ်။ (ဝုတ္တျဿ)

-'ဗျဉ္ဇနေ စ ဝိသညောဂေါ' ဟူသောသုတ်၌ပါသော **စ**-သဒ္ဒါဖြင့် ဗျည်းသုံးလုံးတို့တွင် သဘောတူရာအစ **(တ)**ဗျည်းတစ်လုံးကိုချေ။

ဝုတျဿ ပြီး၏။

---

(၄၂) ဝိတျာ.နုဘူယတေ = (ဝိတ္တိ+အနုဘူယတေ) (စည်းစိမ်ချမ်းသာကိုခံစားအပ်၏)

ဝိတျာနုဘူယတေကို **(ဝိတ္တိ+အနုဘူယတေ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ပုဗ္ဗမဓောဌိတမဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **က္လ'**သရမှ **တ္တ်'**ဗျည်းကိုခွင်း၊ တ္တ်'၏ အစိတ် က္လ'ကြွင်းစေ၊ ခွင်းအပ်ပြီးသော,သရကင်းသော**တ္တ်'**ဗျည်းကို ရှေ့ဟုဆိုအပ်သောအောက်၌ အစဉ်မပျက်ထား။ (ဝိတ္တ်+က္လ+အနုဘူယတေ)

-'က္လဝဏ္ဏော ယံ နဝါ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**အ'**သရနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့**က္လ'**သရကို(ယ်)ပြု။ (ဝိတ္တ်+ယ်+အနုဘူယတေ)

-'တတိယပိုင်းဒီဃံ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**န'**ဗျည်းနှောင်သောကြောင့် ရှေ့**အ'**ရဿကို **အာ'**ဒီဃပြု။ (ဝိတ္တ်+ယ်+အာနုဘူယတေ)

-'နယေ ပရံ ယုတ္တေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် သရကင်းသော**ယ်**'ကို **အာ**သို့ကပ်၊ **တ္တ်**'ကိုလည်း **(-ျာ)**သို့ကပ်။
(ဝိတ္တျာနုဘူယတေ)
-'ဗျဥ္ဇနော စ ဝိသညောဂေါ' ဟူသောသုတ်၌ပါသော **စ**-သဒ္ဒါဖြင့် ဗျည်းသုံးလုံးတို့တွင် သဘောတူရာအစ **(တ)**ဗျည်းတစ်လုံးကိုချေ။
ဝိတျာနုဘူယတေ ပြီး၏။

....

*၂၂။ ဧဝါဒိဿ ရိ ပုဗ္ဗော စ ရဿော။

အ← (အာ) + (ဧဝ)→ရိဝ

ဧဝါဒိဿ၊ ဧဝ-သဒ္ဒါ၏အစဖြစ်သော **ဧ**-အက္ခရာ၏။ **ရိ၊** ရိအပြုသည်။ **ဟောတိ၊** ဖြစ်၏။ **ပုဗ္ဗော စ၊** ရှေ့**အာ**သရသည်လည်း။ **ရဿော၊** ရဿ-အပြုသည်။ **ဟောတိ၊** ဖြစ်၏။
***ဤသုတ်သည် ရှေ့အာသရမှ နောက်ဖြစ်သော ဧဝ-သဒ္ဒါ၏အစဖြစ်သော(ဧ)ကို (ရိ)ပြု၍၊ ရှေ့အာ-သရကိုလည်း(အ)ရဿပြုသောသုတ် ဖြစ်ပါသည်။**

<u>'ဧဝါဒိဿ ရိ ပုဗ္ဗော စ ရဿော' (ရုပ်တွက်)ပုံစံများ</u>

(၄၃) ယထ.ရိဝ = (ယထာ+ဧဝ) (အကြင်အခြင်းအရာအားဖြင့်သာလျှင်)
ယထရိဝကို **(ယထာ+ဧဝ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။
-'ဧဝါဒိဿ ရိ ပုဗ္ဗော စ ရဿော' ဟူသောသုတ်ဖြင့် ရှေ့**(အာ)**သရမှ နောက်ဖြစ်သော **ဧဝ**-သဒ္ဒါ၏အစ ဧ-ကို **(ရိ)**ပြု၍ ရှေ့**အာ**'ကိုလည်း **အ**'ရဿပြု**။**
ယထရိဝ ပြီး၏။

....

(၄၄) တထ.ရိဝ = (တထာ+ဧဝ) (ထိုအခြင်းအရာအားဖြင့်သာလျှင်)
တထရိဝကို **(တထာ+ဧဝ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။
-'ဧဝါဒိဿ ရိ ပုဗ္ဗော စ ရဿော' ဟူသောသုတ်ဖြင့် ရှေ့**(အာ)**သရမှ နောက်ဖြစ်သော **ဧဝ**-သဒ္ဒါ၏အစ ဧ-ကို **(ရိ)**ပြု၍ ရှေ့**အာ**'ကိုလည်း **အ**'ရဿပြု**။**
တထရိဝ ပြီး၏။

....

သန္ဓိတတိယပိုင်း(၇)သုတ်

ဩ← (ဩ) + နောက်(ဗျည်း)

၂၃။ သရာ ပကတိ ဗျဥ္ဇနေ။

ဗျဥ္ဇနေ၊ နောက်ဗျည်းနှောင်းသောကြောင့်။ **သရာ၊** ရှေ့သရတို့သည်။ **ပကတိ၊** ပင်ကိုယ်အတိုင်း။ **ဟောန္တိ၊** ဖြစ်ကုန်၏။

***ဤသုတ်သည် နောက်ဗျည်းနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့*သရကို ပကတိပြုသောသုတ် ဖြစ်ပါသည်။**

'သရာ ပကတိ ဗျဥ္ဇနေ' (ရုပ်တွက်)ပုံစံများ

(၄၅) မနော.ပုဗ္ဗင်္ဂမာ = (မနော+ပုဗ္ဗင်္ဂမာ) (ဝိညာဏက္ခန္ဓာသာလျှင်ပြဋ္ဌာန်းခြင်းရှိကုန်၏)

မနောပုဗ္ဗင်္ဂမာကို **(မနော+ပုဗ္ဗင်္ဂမာ)**ဟုပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'သရာ ပကတိ ဗျဥ္ဇနေ" ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**ပ်'**ဗျည်းနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့**ဩ'**သရကို **(ဩ)**ဟု ပကတိပြု။

မနောပုဗ္ဗင်္ဂမာ ပြီး၏။

---

(၄၆) ပမာဒေါ.မစ္စုနော = (ပမာဒေါ+မစ္စုနော) (မေ့လျော့ခြင်းသည်အဖန်ဖန်သေရခြင်း၏)

ပမာဒေါမစ္စုနောကို **(ပမာဒေါ+မစ္စုနော)**ဟုပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'သရာ ပကတိ ဗျဥ္ဇနေ" ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**မ်'**ဗျည်းနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့**ဩ'**သရကို **(ဩ)**ဟု ပကတိပြု။

ပမာဒေါမစ္စုနော ပြီး၏။

---

(၄၇) တိဏ္ဏော.ပါရင်္ဂတော = (တိဏ္ဏော+ပါရင်္ဂတော) (ကူးမြောက်ပြီးသောသူသည် ကမ်းတစ်ဖက်သို့)

တိဏ္ဏောပါရင်္ဂတောကို **(တိဏ္ဏော+ပါရင်္ဂတော)**ဟုပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'သရာ ပကတိ ဗျဥ္ဇနေ" ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**ပ်'**ဗျည်းနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့**ဩ'**သရကို **(ဩ)**ဟု ပကတိပြု။

မနောပုဗ္ဗင်္ဂမာ ပြီး၏။

၂၄။ သရေ ကွစိ။

သြ← (သြ) + နောက်**(သရ)**

သရေ၊ နောက်သရနှောင်းသောကြောင့်။ **သရာ၊** ရှေ့သရတို့သည်။ **ကွစိ၊** အချို့အရာ၌။ **ပကတိ၊** ပင်ကိုယ် အတိုင်း။ **ဟောန္တိ၊** ဖြစ်ကုန်၏။

***ဤသုတ်သည် နောက်သရနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့*သရကို ပကတိပြုသောသုတ် ဖြစ်ပါသည်။**

<u>'သရေ ကွစိ' (ရုပ်တွက်)ပုံစံများ</u>

(၄၈) ကော.ဣမံ = (ကော+ဣမံ) (အဘယ်သူသည်)

ကောဣမံကို **(ကော+ဣမံ)**ဟုပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'သရေ ကွစိ" ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**ဣ'**သရနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့**သြ'**သရကို **(သြ)**ဟု ပကတိပြု။ ကောဣမံ ပြီး၏။

....

၂၅။ ဒီဃံ။

ဒီဃ←(ရဿ)+ နောက်ဗျည်း

ဗျဉ္စနေ၊ နောက်ဗျည်းနှောင်းသောကြောင့်။ **သရာ၊** ရှေ့သရတို့သည်။ **ကွစိ၊** အချို့အရာ၌။ **ဒီဃံ၊** ဒီဃ အဖြစ်သို့။ **ပပ္ပေါန္တိ၊** ရောက်ကုန်၏။

***ဤတတိယပိုင်းဒီဃံသုတ်သည် နောက်ဗျည်းနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့ရဿသရကို ဒီဃပြုသောသုတ် ဖြစ်ပါသည်။**

<u>'တတိယပိုင်းဒီဃံ' (ရုပ်တွက်)ပုံစံများ</u>

(၄၉) သမ္မာ.ဓမ္မံ = (သမ္မ+ဓမ္မံ) (ကောင်းသောတရားကို)

သမ္မာဓမ္မံကို **(သမ္မ+ဓမ္မံ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ပုဗ္ဗမဓောဌိတမဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **အ'**သရမှ **မ္မ်'**ဗျည်းကိုခွင်း၊ မ္မ်'၏အစိတ် အ'ကြွင်းစေ၊ ခွင်းအပ်ပြီးသော,သရကင်းသော**မ္မ်'**ဗျည်းကို ရှေ့ဟုဆိုအပ်သော အောက်၌ အစဥ်မပျက် ထား။ (သမ်မ်+အ+ဓမ္မံ)

-'တတိယပိုင်းဒီဃံ'သုတ်ဖြင့် နောက်**ဓ်'**ဗျည်းနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့**အ'**ရဿကို **(အာ)**ဒီဃပြု။ (သမ်မ်+အာ+ဓမ္မံ)

-'နယေ ပရံ ယုတ္တေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် သရကင်းသော**မ္မ်'**ကို နောက်**(-ာ)**သို့ကပ်။

သမ္မာဓမ္မံ ပြီး၏။

....

(၅၀) မုနီ.စရေ = (မုနိ+စရေ) (ရဟန်းသည်ကျင့်ရာ၏)

မုနီစရေကို **(မုနိ+စရေ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ပုဗ္ဗမဓောဝ္ဂီတမယသရံ သရေန ဝိယောဇယေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **ဣ**'သရမှ **န်**'ဗျည်းကိုခွဲ၍၊ န်'၏အစိတ် ဣ'ကြွင်းစေ၊ ခွဲ၍အပ်ပြီးသော,သရကင်းသော**န်**'ဗျည်းကို ရှေ့ဟုဆိုအပ်သော အောက်၌ အစဉ်မပျက်ထား။ (မုန်+ဣ+စရေ)

-'တတိယပိုင်းဒီဃံ'သုတ်ဖြင့် နောက်**စ်**'ဗျည်းနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့**(ဣ)**'ရဿကို **(ီ)**ဒီဃပြု။

(မုန်+ီ+စရေ)

-'နယေ ပရံ ယုတ္တေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် သရကင်းသော**န်**'ကို နောက်**(ီ)**'သို့ကပ်။

မုနီစရေ ပြီး၏။

....

(၅၁) ခန္တီ.ပရမံ = (ခန္တိ+ပရမံ) (သည်းခံခြင်းသည်မွန်မြတ်သော)

ခန္တီပရမံကို **(ခန္တိ+ပရမံ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ပုဗ္ဗမဓောဝ္ဂီတမယသရံ သရေန ဝိယောဇယေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **ဣ**'သရမှ **န္တ်**'ဗျည်းကိုခွဲ၍၊ န္တ်'၏အစိတ် ဣ'ကြွင်းစေ၊ ခွဲ၍အပ်ပြီးသော,သရကင်းသော**န္တ်**'ဗျည်းကို ရှေ့ဟုဆိုအပ်သော အောက်၌ အစဉ်မပျက်ထား။ (ခန္တ်+ဣ+ပရမံ)

-'တတိယပိုင်းဒီဃံ'သုတ်ဖြင့် နောက်**ပ်**'ဗျည်းနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့**ဣ**'ရဿကို **(ီ)**ဒီဃပြု။

(ခန္တ်+(ီ)+ပရမံ)

-'နယေ ပရံ ယုတ္တေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် သရကင်းသော**န္တ်**'ကို နောက်**(ီ)**'သို့ကပ်။

ခန္တီပရမံ ပြီး၏။

....

၂၆။ ရဿံ။

ရဿ←(ရဿ)+ နောက်ဗျည်း

ဗျဉ္ဇနေ၊ နောက်ဗျည်းနှောင်းသောကြောင့်။ **သရာ၊** ရှေ့သရတို့သည်။ **ကွစိ၊** အချို့အရာ၌။ **ရဿံ၊** ရဿ အဖြစ်သို့။ **ပပ္ပေါန္တိ၊** ရောက်ကုန်၏။

***ဤသုတ်သည် နောက်ဗျည်းနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့ဒီဃသရကို ရဿပြုသောသုတ် ဖြစ်ပါသည်။**

<u>'ရသံ' (ရုပ်တွက်)ပုံစံများ</u>

(၅၂) ဘောဝါဒိ.နာမ = (ဘောဝါဒီ+နာမ) (ဘောဘောဟုဆိုလေ့ရှိသောသူမည်သည်)

ဘောဝါဒိနာမကို **(ဘောဝါဒီ+နာမ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ပုဗ္ဗမဓောဠိတမဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **ဤ**'သရမှ **ဒ်**'ဗျည်းကိုခွဲ၊ ဒ်'၏အစိတ် ဤ'ကြွင်းစေ၊ ခွဲအပ်ပြီးသော,သရကင်းသော**ဒ်**'ဗျည်းကို ရှေ့ဟုဆိုအပ်သော အောက်၌ အစဉ်မပျက်ထား။ (ဘောဝါဒ်+(ီ)+နာမ)

-'ရသံ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**န်**'ဗျည်းနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့**(ီ)**'ဒီဃကို **(ိ)**ရဿပြု။ (ဘောဝါဒ်+(ိ)+နာမ)

-'နယေ ပရံ ယုတ္တေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် သရကင်းသော**ဒ်**'ကို နောက်**(ိ)**'သို့ကပ်။

ဘောဝါဒိနာမ ပြီး၏။

....

(၅၃) ယထာဘာဝိ.ဂုဏေန = (ယထာဘာဝီ+ဂုဏေန) (ဂုဏ်ကျေးဇူးကြောင့်ယထာဘာဝီမည်၏)

ယထာဘာဝိဂုဏေနကို **(ယထာဘာဝီ+ဂုဏေန)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ပုဗ္ဗမဓောဠိတမဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **ဤ**'သရမှ **ဝ်**'ဗျည်းကိုခွဲ၊ ဝ်'၏အစိတ် ဤ'ကြွင်းစေ၊ ခွဲအပ်ပြီးသော,သရကင်းသော **ဝ်**'ဗျည်းကို ရှေ့ဟုဆိုအပ်သော အောက်၌ အစဉ်မပျက်ထား။ (ယထာဘာဝ်+(ီ)+ဂုဏေန)

-'ရသံ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**ဂ်**'ဗျည်းနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့**(ီ)**'ဒီဃကို **(ိ)**ရဿပြု။ (ယထာဘာဝ်+(ိ)+ဂုဏေန)

-'နယေ ပရံ ယုတ္တေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် သရကင်းသော**ဝ်**'ကို နောက်**(ိ)**'သို့ကပ်။

ယထာဘာဝိဂုဏေန ပြီး၏။

....

အ→(ဩX)+ နောက်ဗျည်း

၂၇။ လောပဥ္စတတြ ကာရော။

ဗျဥ္ဇနေ၊ နောက်ဗျည်းနှောင်းသောကြောင့်။ **သရာ ခေါ၊** ရှေ့သရတို့သည်။ **ကွစိ၊** အချို့အရာ၌။ **လောပံ၊** ကျေပျောက်ခြင်းသို့။ **ပပ္ပေါန္တိ၊** ရောက်ကုန်၏။ **တတြ၊** ထိုကျေရာ၌။ **အကာရော စ၊** အ-အက္ခရာလာသည်လည်း။ **ဟောတိ၊** ဖြစ်၏။

***ဤသုတ်သည် နောက်ဗျည်းနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့သရကို ချေ၍၊ ထိုကျေရာ၌(အ)အက္ခရာ လာသောသုတ် ဖြစ်ပါသည်။**

(၅၄) သ.သီလဝါ = (သော+သီလဝါ) (ထိုသူသည်သီလရှိသူတည်း)

သသီလဝါကို **(သော+သီလဝါ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ပုဗ္ဗမဓောဠိတမဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **သြ'**သရမှ **သ်-**ဗျည်းကိုခွဲ၍၊ သ်'၏ အစိတ် သြ'ကြွင်းစေ၊ ခွဲအပ်ပြီးသော,သရကင်းသော**သ်'**ဗျည်းကို ရှေ့ဟုဆိုအပ်သော အောက်၌ အစဉ် မပျက်ထား။ (သ်+သြ+သီလဝါ)

-'လောပဋ္ဌတတြာ ကာရော' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**သ်'**ဗျည်းနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့**သြ'**သရကိုချေ ပြီး၍၊ ထိုကျေပြီးသောနေရာ၌ **(အ)**လာ။ (သ်+အ+သီလဝါ)

-'နယေ ပရံ ယုတ္တေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် သရကင်းသော**သ်'**ကို နောက်**(အ)**သို့ကပ်။

သသီလဝါ ပြီး၏။

....

(၅၅) သ.ပညဝါ = (သော+ပညဝါ) (ထိုသူသည်ပညာရှိသူတည်း)

သပညဝါကို **(သော+ပညဝါ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ပုဗ္ဗမဓောဠိတမဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **သြ'**သရမှ **သ်-**ဗျည်းကိုခွဲ၍၊ သ်'၏ အစိတ် သြ'ကြွင်းစေ၊ ခွဲအပ်ပြီးသော,သရကင်းသော**သ်'**ဗျည်းကို ရှေ့ဟုဆိုအပ်သော အောက်၌ အစဉ် မပျက်ထား။ (သ်+သြ+ပညဝါ)

-'လောပဋ္ဌတတြာ ကာရော' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**ပ်'**ဗျည်းနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့**သြ'**သရကိုချေ ပြီး၍၊ ထိုကျေပြီးသောနေရာ၌ **(အ)**လာ။ (သ်+အ+ပညဝါ)

-'နယေ ပရံ ယုတ္တေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် သရကင်းသော**သ်'**ကို နောက်**အ'**သို့ကပ်။

သပညဝါ ပြီး၏။

....

(၅၆) သေ.ဓမ္မော = (သော+ဓမ္မော) (ဤသဘောသည်)

သေဓမ္မောကို **(သော+ဓမ္မော)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ပုဗ္ဗမဓောဠိတမဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **သြ'**သရမှ **သ်-**ဗျည်းကိုခွဲ၍၊ သ်'၏ အစိတ် သြ'ကြွင်းစေ၊ ခွဲအပ်ပြီးသော,သရကင်းသော**သ်'**ဗျည်းကို ရှေ့ဟုဆိုအပ်သော အောက်၌ အစဉ် မပျက်ထား။ (သေ်+သြ+ဓမ္မော)

-'လောပဋ္ဌတတြာ ကာရော' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**ဓ်'**ဗျည်းနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့**သြ'**သရကိုချေ ပြီး၍၊ ထိုကျေပြီးသောနေရာ၌ **(အ)**လာ။ (သေ်+အ+ဓမ္မော)

-'နယေ ပရံ ယုတ္တေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် သရကင်းသော**သ်'**ကို နောက်**အ'**သို့ကပ်။
သေဓမ္မော ပြီး၏။

....

(၅၇) သ.ဝေကသာဝ = (သော+ဝေကသာဝ) (ထိုသူသည်စင်စစ်ဖန်ရည်စွန်းသောအဝတ်ကို..)

သဝေကသာဝကို **(သော+ဝေကသာဝ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ပုဗ္ဗမဓောဠ်တမယသရံ သရေန ဝိယောဇယေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **သြ'**သရမှ **သ်-**ဗျည်းကိုခွင်း၊ သ်'၏ အစိတ် သြ' ကြွင်းစေ၊ ခွင်းအပ်ပြီးသော,သရကင်းသော**သ်'**ဗျည်းကို ရှေ့ဟုဆိုအပ်သော အောက်၌ အစဉ် မပျက်ထား။ (သ်+သြ+ဝေကသာဝ)

-'လောပဉ္စတတြာ ကာရော' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**ဝ်'**ဗျည်းနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့**သြ'**သရကိုချေ ပြီး၍၊ ထိုကျေပြီးသောနေရာ၌ **(အ)**လာ။ (သ်+အ+ဝေကသာဝ)

-'နယေ ပရံ ယုတ္တေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် သရကင်းသော**သ်'**ကို နောက်**အ'**သို့ကပ်။
သဝေကသာဝ ပြီး၏။

....

(၅၈) သ.ဝေမုနိ = (သော+ဝေမုနိ) (ထိုရဟန်းသည်စင်စစ်..)

သဝေမုနိကို **(သော+ဝေမုနိ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ပုဗ္ဗမဓောဠ်တမယသရံ သရေန ဝိယောဇယေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **သြ'**သရမှ **သ်-**ဗျည်းကိုခွင်း၊ သ်'၏ အစိတ် သြ'ကြွင်းစေ၊ ခွင်းအပ်ပြီးသော,သရကင်းသော**သ်'**ဗျည်းကို ရှေ့ဟုဆိုအပ်သော အောက်၌ အစဉ် မပျက်ထား။ (သ်+သြ+ဝေမုနိ)

-'လောပဉ္စတတြာ ကာရော' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**ဝ်'**ဗျည်းနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့**သြ'**သရကိုချေ ပြီး၍၊ ထိုကျေပြီးသောနေရာ၌ **အ'**လာ။ (သ်+အ+ဝေမုနိ)

-'နယေ ပရံ ယုတ္တေ'ဟူသောသုတ်ဖြင့် သရကင်းသော**သ်'**ကို နောက်**အ'**သို့ကပ်။
သဝေမုနိ ပြီး၏။

....

၂၈။ ပရ ဒွေဘာဝေါ ဌာနေ။

(သရ) + (ပ)→ပ္ပ

ဌာနေ၊ သင့်လျော်ရာဌာန၌။ **သရာမှာ၊** သရမှ။ **ပရ၊** နောက်ဗျည်း၏။ **ဒွေဘာဝေါ၊** သဒိသဒွေဘော် အပြုသည်။ **ဟောတိ၊** ဖြစ်၏။

***ဤသုတ်သည် သရ၏နောက်၌ရှိသော ဗျည်းကို သဒိသဒွေဘော်(ဗျည်းနှစ်လုံးတူအောင်)ပြုသော သုတ် ဖြစ်ပါသည်။**

<u>'ပရ ဒွေဘာဝေါ ဌာနေ' (ရုပ်တွက်)ပုံစံများ</u>

(၅၉) ဣဓ.ပ္ပမာဒေါ = (ဣဓ+ပမာဒေါ) (ဤလောက၌ …မေ့လျော့ခြင်းသည်)

ဣဓပ္ပမာဒေါကို **(ဣဓ+ပမာဒေါ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ပရ ဒွေဘာဝေါ ဌာနေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် ဓ'၏မှီရာ **အ'**သရမှ နောက်ဖြစ်သော **ပ'**၏သဒိသဒွေဘော် **(ပ္ပ)**ပြု။

ဣဓပ္ပမာဒေါ ပြီး၏။

....

(၆၀) ပ.ဗ္ဗဇ္ဇံ = (ပ+ဝဇ္ဇံ) (ရဟန်းဖြစ်ပုံကို)

ပဗ္ဗဇ္ဇံကို **(ပ+ဝဇ္ဇံ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ပရ ဒွေဘာဝေါ ဌာနေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် ပ'၏မှီရာ **အ'**သရမှ နောက်ဖြစ်သော **ဝ'**၏သဒိသဒွေဘော် **(ဝွ)**ပြု။ (ပဝွဇ္ဇံ)

-'ဒေါ ဓဿ စ' သုတ်၌ပါသော "ဗွော ဝွဿ" ဟူသော သုတ္တဝိဘာဂဖြင့် **(ဝွ)**ကို **(ဗ္ဗ)**ပြု။

ပဗ္ဗဇ္ဇံ ပြီး၏။

....

(၆၁) စာတု.ဒ္ဒသိံ = (စာတု+ဒသိံ) (၁၄-ရက်မြောက်နေ့၌ၣင်း)

စာတုဒ္ဒသိံကို **(စာတု+ဒသိံ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ပရ ဒွေဘာဝေါ ဌာနေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် တ'၏မှီရာ **ဥ'**သရမှ နောက်ဖြစ်သော **ဒ'**၏သဒိသဒွေဘော် **(ဒ္ဒ)**ပြု။

စာတုဒ္ဒသိံ ပြီး၏။

....

(၆၂) ပဉ္စ.ဒ္ဒသိံ = (စာတု+ဒသိံ) (၁၅-ရက်မြောက်နေ့၌ၣင်း)

ပဉ္စဒ္ဒသိံကို **(ပဉ္စ+ဒသိံ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ပရ ဒွေဘာဝေါ ဌာနေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် ဍ္ဎ'၏မှီရာ **အ'**သရမှ နောက်ဖြစ်သော **ဒ'**၏သဒိသဒွေဘော် **(ဒ္ဒ)**ပြု။
စာတုဒ္ဒသီ ပြီး၏။

....

(၆၃) ပုရိသ.သ္သ = (ပုရိသ+သ) (ယောကျ်ား၏)

ပုရိသသ္သကို **(ပုရိသ+သ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ပရ ဒွေဘာဝေါ ဌာနေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် သ'၏မှီရာ **အ'**သရမှ နောက်ဖြစ်သော **သ'**၏သဒိသဒွေဘော် **(သ္သ)**ပြု။
ပုရိသသ္သ ပြီး၏။

....

(၆၄) အဘိ.က္ကန္တရော = (အဘိ+ကန္တရော) (အလွန်နှစ်လိုဖွယ်ရှိ၏)

အဘိက္ကန္တရောကို **(အဘိ+ကန္တရော)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ပရ ဒွေဘာဝေါ ဌာနေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် ဘ'၏မှီရာ **(ိ)**သရမှ နောက်ဖြစ်သော **က'**၏သဒိသဒွေဘော် **(က္က)**ပြု။
အဘိက္ကန္တရော ပြီး၏။

....

၂၉။ ဝဂ္ဂေ ဃောသာဃောသာနံ တတိယပဉ္စမာ။

အဃောသ		ဃောသ		
ပ →	ဒု	တ →	စ	ပဉ္စ
က	ခ	ဂ	ဃ	င
စ	ဆ	ဇ	ဈ	ည
ဋ	ဌ	ဍ	ဎ	ဏ
တ	ထ	ဒ	ဓ	န
ပ	ဖ	ဗ	ဘ	မ

ဌာနေ၊ သင့်လျော်ရာဌာန၌။ **ဝဂ္ဂေ၊** ဝဂ်၌။ **တတိယပဉ္စမာ၊** တတိယက္ခရာ,ပဉ္စမက္ခရာတို့သည်။ **ဃောသာ. ဃောသာနံ၊** ဃောသ,အဃောသဖြစ်ကုန်သော စတုတ္ထ ဒုတိယ အက္ခရာတို့၏။ **ဒွေဘာဝံ၊ အ**သဒိသ ဒွေဘော် အဖြစ်သို့။ **ဂစ္ဆန္တိ၊** ရောက်ကုန်၏။

***ဤသုတ်သည် အသဒိသဒွေဘော်ပြသင့်သောဌာန၌ ဝဂ်ဗျည်းတို့တွင် ဒုတိယက္ခရာကိုပထမက္ခရာနှင့် စတုတ္ထက္ခရာကိုတတိယက္ခရာနှင့် အသဒိသဒွေဘော်ပြသောသုတ် ဖြစ်ပါသည်။**

'ဝဂ္ဂေ ဃောသာဃောသာနံ တတိယပဌမ' (ရုပ်တွက်)ပုံစံများ

(၆၅) စ.ဇ္ဈာနပ္ဖလော = (စ+ဈာနဖလော) (ဤတရားသည်သာလျှင်လည်းဈာန်ဟူသောအကျိုး..)

စဇ္ဈာနပ္ဖလောကို **(စ+ဈာနဖလော)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ဝဂ္ဂေ ဃောသာဃောသာနံ တတိယပဌမ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် စတုတ္ထက္ခရာ**(ဈ)**၏ အသဒိသဒွေဘော် တတိယ က္ခရာ**(ဇ)**လာ။ (စ+ဇ္ဈာနဖလော)

-'ဝဂ္ဂေ ဃောသာဃောသာနံ တတိယပဌမ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် ဒုတိယက္ခရာ**(ဖ)**၏ အသဒိသဒွေဘော် ပထမက္ခရာ **(ပ)**လာ။

စဇ္ဈာနပ္ဖလော ပြီး၏။

....

(၆၆) ယတြ.ဋ္ဌိတံ = (ယတြ+ဌိတံ) (အကြင်အရပ်၌တည်သောသူကို.)

ယတြဋ္ဌိတံကို **(ယတြ+ဌိတံ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ဝဂ္ဂေ ဃောသာဃောသာနံ တတိယပဌမ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် ဒုတိယက္ခရာ**(ဌ)**၏ အသဒိသဒွေဘော် ပထမက္ခရာ **(ဋ)**လာ။

ယတြဋ္ဌိတံ ပြီး၏။

....

(၆၇) မုဒ္ဓနိ.ဋ္ဌိတော = (မုဒ္ဓနိ+ဌိတော) (တောင်ထိပ်၌တည်သူ)

မုဒ္ဓနိဋ္ဌိတောကို **(မုဒ္ဓနိ+ဌိတော)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ဝဂ္ဂေ ဃောသာဃောသာနံ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် ဒုတိက္ခရာ**(ဌ)**၏ အသဒိသဒွေဘော် ပထမက္ခရာ**(ဋ)**လာ။

မုဒ္ဓနိဋ္ဌိတော ပြီး၏။

....

(၆၈) စတ္တာရိ.ဋ္ဌာနာနိ = (စတ္တာရိ+ဌာနာနိ) (လေးပါးကုန်သော ဆင်းရဲခြင်း၏အကြောင်းတို့ကို)

စတ္တာရိဋ္ဌာနာနိကို **(စတ္တာရိ+ဌာနာနိ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ဝဂ္ဂေ ဃောသာဃောသာနံ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် ဒုတိက္ခရာ**(ဌ)**၏ အသဒိသဒွေဘော် ပထမက္ခရာ**(ဋ)**လာ။

စတ္တာရိဋ္ဌာနာနိ ပြီး၏။

....

“သန္ဓိ”စတုတ္ထပိုင်း(၁၂)သုတ်

အံ← (ံ) + နောက်**(ဗျည်း)**

၃၀။ အံ ဗျဉ္ဇနေ နိဂ္ဂဟီတံ။

ဗျဉ္ဇနေ၊ နောက်ဗျည်းနှောင်းသောကြောင့်။ **နိဂ္ဂဟီတံ၊** နိဂ္ဂဟိတ်သည်။ **အံ၊** အံအပြုသည်။ **ဟောတိ၊** ဖြစ်၏။

***ဤသုတ်သည် နောက်ဗျည်းနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့*နိဂ္ဂဟိတ်ကို အံပြုသောသုတ် ဖြစ်ပါသည်။**

‘အံ ဗျဉ္ဇနေ နိဂ္ဂဟီတံ’ (ရုပ်တွက်)ပုံစံများ

(၆၉) တံ.သာဓုတိ = (တံ+သာဓုတိ) (ထိုစကားကိုကောင်းပြီဟု)

တံသာဓုတိကို **(တံ+သာဓုတိ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-‘အံ ဗျဉ္ဇနေ နိဂ္ဂဟီတံ’ ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**သ**’ဗျည်းနှောင်းသောကြောင့် **တ**’၏အထက်၌ရှိသော နိဂ္ဂဟိတ်ကို **(အံ)**ပြု။

တံသာဓုတိ ပြီး၏။

....

(၇၀) ဧဝံ.ဝုတ္တေ = (ဧဝံ+ဝုတ္တေ) (ဤသို့ဆိုအပ်သော်)

ဧဝံဝုတ္တေကို **(ဧဝံ+ဝုတ္တေ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-‘အံ ဗျဉ္ဇနေ နိဂ္ဂဟီတံ’ ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**ဝ**’ဗျည်းနှောင်းသောကြောင့် **ဝ**’၏အထက်၌ရှိသော နိဂ္ဂဟိတ်ကို **(အံ)**ပြု။

ဧဝံဝုတ္တေ ပြီး၏။

....

ဝဂ္ဂန္တ← (ံ) + ဝဂ်**(ဗျည်း)**

၃၁။ ဝဂ္ဂန္တံ ဝါ ဝဂ္ဂေ။

ဝဂ္ဂေ၊ ဝဂ်ဗျည်းကြောင့်။ **နိဂ္ဂဟီတံ၊** နိဂ္ဂဟိတ်သည်။ **ဝဂ္ဂန္တံ၊** ဝဂ်၏အဆုံးဖြစ်သော **င,ဉ,ဏ,န,မ**-အပြုသို့။ **ဝါ၊** အချို့သဖြင့်။ **ပပ္ပေါတိ၊** ရောက်၏။

***ဤသုတ်သည် နောက်ဝဂ်ဗျည်းနှောင်းသောကြောင့် *နိဂ္ဂဟိတ်ကို ဝဂ္ဂန္တဗျည်း(၅)လုံးပြုသောသုတ် ဖြစ်ပါသည်။**

(၇၁) တ.န္နိစ္စုတံ = (တံ+နိစ္စုတံ) (ထိုနိဗ္ဗာန်သည် ရွေ့လျော့ပျက်စီးခြင်းမရှိ)

တန္နိစ္စုတံကို **(တံ+နိစ္စုတံ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ဝဂ္ဂန္တံ ဝါ ဝဂ္ဂေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**န**'ဗျည်းနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့**တ**'၏အထက်၌ရှိသော နိဂ္ဂဟိတ်ကို ''တ''ဝဂ္ဂန္တ **(န်)**ပြု။

တန္နိစ္စုတံ ပြီး၏။

---

(၇၂) ဓမ္မ.ဉ္စရေ = (ဓမ္မံ+စရေ) (တရားကိုကျင့်ရာ၏)

ဓမ္မဉ္စရေကို **(ဓမ္မံ+စရေ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ဝဂ္ဂန္တံ ဝါ ဝဂ္ဂေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**စ**'ဗျည်းနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့**မ္မ**'၏အထက်၌ရှိသော နိဂ္ဂဟိတ်ကို ''စ''ဝဂ္ဂန္တ **(ဉ်)**ပြု။

ဓမ္မဉ္စရေ ပြီး၏။

---

(၇၃) စိရ.မ္ပဝါသိံ = (စိရံ+ပဝါသိံ) (ကြာမြင့်စွာကွဲကွာနေသော)

စိရမ္ပဝါသိံကို **(စိရံ+ပဝါသိံ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ဝဂ္ဂန္တံ ဝါ ဝဂ္ဂေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**ပ**'ဗျည်းနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့**ရ**'၏အထက်၌ရှိသော နိဂ္ဂဟိတ်ကို ''ပ''ဝဂ္ဂန္တ **(မ်)**ပြု။

စိရမ္ပဝါသိံ ပြီး၏။

---

(၇၄) သန္တ.သန္တသ = (သန္တံ+တသ) (ထိုရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏စိတ်နှလုံးသည် ငြိမ်းအေးသည်)

သန္တသန္တသကို **(သန္တံ+တသ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ဝဂ္ဂန္တံ ဝါ ဝဂ္ဂေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**တ**'ဗျည်းနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့**(န္တ)**၏အထက်၌ရှိသော နိဂ္ဂဟိတ်ကို ''တ''ဝဂ္ဂန္တ **(န်)**ပြု။

သန္တသန္တသ ပြီး၏။

---

(၇၅) တ.င်္ကာရုဏိကံ = (တံ+ကာရုဏိကံ) (ထိုသူကိုသနားခြင်းရှိသော)

တင်္ကာရုဏိကံကို **(တံ+ကာရုဏိကံ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ဝဂ္ဂန္တံ ဝါ ဝဂ္ဂေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**က'**ဗျည်းနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့**(တ)**၏အထက်၌ရှိသော နိဂ္ဂဟိတ်ကို ''က''ဝဂ္ဂန္တ **(င်)**ပြု။

တင်္ကာရုဏိကံ ပြီး၏။

....

(၇၆) ဧဝ.ခေ်ါ = (ဧဝံ+ခေါ) (ဤသို့သာလျှင်)

ဧဝခေ်ါကို **(ဧဝံ+ခေါ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ဝဂ္ဂန္တံ ဝါ ဝဂ္ဂေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**ခ'**ဗျည်းနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့**(ဝ)**၏အထက်၌ရှိသော နိဂ္ဂဟိတ်ကို ''က''ဝဂ္ဂန္တ **(င်)**ပြု။

ဧဝခေ်ါ ပြီး၏။

....

၃၂။ ဧဟေ ဉံ။

ဉ← (ံ)+ ဧ/ဟ

ဧဟေ၊ ဧ'အက္ခရာ, ဟ'အက္ခရာကြောင့်။ **နိဂ္ဂဟီတံ၊** နိဂ္ဂဟိတ်သည်။ **ဉံ၊** ဉ-အပြုသို့။ **ဝါ၊** အချို့သဖြင့်။ **ပပ္ပေါတိ၊** ရောက်၏။

***ဤသုတ်သည် နောက်ဧ'အက္ခရာ,ဟ'အက္ခရာနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့*နိဂ္ဂဟိတ်ကို (ဉ) ပြုသောသုတ်ဖြစ်ပါသည်။**

"ဧဟေ ဉံ" (ရုပ်တွက်)ပုံစံများ

(၇၇) ပစ္စတ္တ.ညေဝ = (ပစ္စတ္တံ+ဧဝ) (အသီးအခြားသာလျှင်)

ပစ္စတ္တညေဝကို **(ပစ္စတ္တံ+ဧဝ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ဧဟေ ဉံ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**ဧ'**အက္ခရာနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့**(တ္တ)** အထက်၌ရှိသော နိဂ္ဂဟိတ်**(ံ)**ကို **(ဉ)**ပြု။ (ပစ္စတ္တ+ဉ်+ဧဝ)

-'နယေ ပရံ ယုတ္တေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **ဉ'**ကို နောက်**(ဧ)'**သို့ကပ်။ (ပစ္စတ္တဉေဝ)

-'ပရ ဒွေဘာဝေါ ဌာနေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် တ္တ'၏မှီရာ **အ'**သရမှ နောက်ဖြစ်သော **ဉ-**၏သဒိသဒွေဘော် **(ည)**ပြု။

ပစ္စတ္တညေဝ ပြီး၏။

....

(၇၈) ဧဝ.ဉှိ = (ဧဝံ+ဟိ) (ဤသို့သာလျှင်)

ဧဝဉှိကို **(ဧဝံ+ဟိ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ဧဟေ ဥံ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**ဟ'**အက္ခရာနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့**(ဝ)**အထက်၌ရှိသော နိဂ္ဂဟိတ်**(ံ)**ကို **(ဥ)**ပြု။ (ဧဝ+ဥ်+ဟိ)
-'နယေ ပရံ ယုတ္တေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **(ဥ)**ကို နောက်**(ိ)'**သို့ကပ်။
ဧဝဥှိ ပြီး၏။

....

(၇၉) တ.ဥှိ = (တံ+ဟိ) (ထိုစကားသည်လျှင်)

တဥှိကို **(တံ+ဟိ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။
-'ဧဟေ ဥံ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**(ဟ)**အက္ခရာနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့**(တ)**အထက်၌ရှိသော နိဂ္ဂဟိတ်**(ံ)**ကို **(ဥ)**ပြု။ (တ+ဥ်+ဟိ)
-'နယေ ပရံ ယုတ္တေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **(ဥ)**ကို နောက်**(ိ)'**သို့ကပ်။
တဥှိ ပြီး၏။

....

၃၃။ သယေ စ။ ဥ= (ံ)+ ယ

ယေ စ၊ ယ'အက္ခရာကြောင့်လည်း။ **သ၊** နှောင်းသော(ယ)နှင့်တကွ။ **နိဂ္ဂဟီတံ၊** နိဂ္ဂဟိတ်သည်။ **ဥံ၊** ဥ-အပြုသို့။ **ဝါ၊** အချို့သဖြင့်။ **ပပ္ပေါတိ၊** ရောက်၏။

***ဤသုတ်သည် နောက်ယ'အက္ခရာနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့*နိဂ္ဂဟိတ်ကို (ယ)အက္ခရာနှင့်တကွ (ဥ) ပြုသောသုတ် ဖြစ်ပါသည်။**

"သယေ စ" (ရုပ်တွက်)ပုံစံများ

(၈၀) သ.ညောဂေါ= (သံ+ယောဂေါ) (ယှဉ်ခြင်း)

သညောဂေါကို **(သံ+ယောဂေါ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။
-'သယေ စ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**(ယ)**အက္ခရာနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့**(သ)**အထက်၌ရှိသော နိဂ္ဂဟိတ်**(ံ)**ကို (ယ)နှင့်တကွ **(ဥ)**ပြု။ (သ+ဥ်+ောဂေါ)
-'နယေ ပရံ ယုတ္တေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **(ဥ)**ကို နောက်**(ော)'**သို့ကပ်။ (သဉောဂေါ)
-'ပရ ဒွေဘာဝေါ ဌာနေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် သ'၏မှီရာ **အ'**သရမှ နောက်ဖြစ်သော **ဥ-**၏သဒိသဒွေဘော် **(ည)**ပြု။
သညောဂေါ ပြီး၏။

(၈၁) သ.ညုတ္တံ= (သံ+ယုတ္တံ) (ယှဉ်ခြင်း)

သညုတ္တံကို **(သံ+ယုတ္တံ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'သယေ စ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**(ယ)**အက္ခရာနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့**(သ)**အထက်၌ရှိသော နိဂ္ဂဟိတ်**(ံ)**ကို (ယ)နှင့်တကွ **(ဉ)**ပြု။ (သ+ဉ်+ုတ္တံ)

-'နယေ ပရံ ယုတ္တေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **(ဉ)**ကို နောက်**(ု)**'သို့ကပ်။ (သဉုတ္တံ)

-'ပရ ဒွေဘာဝေါ ဌာနေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် သ'၏မှီရာ **အ**'သရမှ နောက်ဖြစ်သော **ဉ-**၏သဒိသဒွေဘော် **(ည)**ပြု။

သညုတ္တံ ပြီး၏။

၃၄။ မဒါ သရေ။

မ/ဒ←(ံ)+ သရ

သရေ၊ နောက်သရနှောင်းသောကြောင့်။ **နိဂ္ဂဟီတံ၊** နိဂ္ဂဟိတ်သည်။ **မဒါ၊** မ'အက္ခရာအပြု, ဒ'အက္ခရာ အပြုတို့သည်။ **ဟောန္တိ၊** ဖြစ်ကုန်၏။

***ဤသုတ်သည် နောက်သရနှောင်းသောကြောင့် နိဂ္ဂဟိတ်ကို (မ)ပြု, (ဒ)ပြုသောသုတ် ဖြစ်ပါသည်။**

<u>"မဒါ သရေ" (ရုပ်တွက်)ပုံစံများ</u>

(၈၂) တ.မဟံ = (တံ+အဟံ) (ထိုသူကို(ပြဟ္မဏဟူ၍) ငါဘုရားသည်)

တမဟံကို **(တံ+အဟံ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'မဒါ သရေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**အ**'သရနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့**တ**'အထက်၌ရှိသောနိဂ္ဂဟိတ်**(ံ)** ကို **(မ်)**ပြု။ (တ+မ်+အဟံ)

-'နယေ ပရံ ယုတ္တေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **မ်**'ကို နောက်**(-)**'သို့ကပ်။

တမဟံ ပြီး၏။

---

(၈၃) တေ.ဒဝေါစ = (တေံ+အဝေါစ) (ဤစကားကိုမိန့်ဆိုပြီ)

တေဒဝေါစကို **(တေံ+အဝေါစ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'မဒါ သရေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**အ**'သရနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့**တ**'အထက်၌ရှိသောနိဂ္ဂဟိတ်**(ံ)** ကို **(ဒ်)**ပြု။ (တေ+ဒ်+အဝေါစ)

-'နယေ ပရံ ယုတ္တေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **ဒ်**'ကို နောက်**(-)**'သို့ကပ်။

တေဒဝေါစ ပြီး၏။

၃၅။ ယ ဝ မ ဒ န တ ရ လာ စာဂမာ။

ယ,ဝ,မ,ဒ,န,တ,ရ,လ← သရ

သရေ၊ နောက်သရနှောင်းသောကြောင့်။ **ယ ဝ မ ဒ န တ ရ လာ စ၊** ယ ဝ မ ဒ န တ ရ လ-အက္ခရာတို့သည်လည်း ။ **ဝါ၊** အချို့။ **အာဂမာ၊** လာကုန်သည်။ **ဟောန္တိ၊** ဖြစ်ကုန်၏။

***ဤသုတ်သည် နောက်သရနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့၌ (ယ ဝ မ ဒ န တ ရ လ)အက္ခရာများ လာသောသုတ် ဖြစ်ပါသည်။**

'ယ ဝ မ ဒ န တ ရ လာ စာဂမာ" (ရုပ်တွက်)ပုံစံများ

(၈၄) န.ယိမဿ = (န+ဣမဿ) (ဤသူအား (အတတ်ပညာသည်)မရှိ)

နယိမဿကို **(န+ဣမဿ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ယ ဝ မ ဒ န တ ရ လာ စာဂမာ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**ဣ**'သရနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့၌ **(ယ်)** အက္ခရာလာ။ (န+ယ်+ဣမဿ)

-'နယေ ပရံ ယုတ္တေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **(ယ်)**ကို နောက်**(ိ)**'သို့ကပ်။

နယိမဿ ပြီး၏။

....

(၈၅) ယထ.ယိဒံ = (ယထာ+ဣဒံ) (ဤစိတ်ကဲ့သို့..)

ယထာယိဒံကို **(ယထာ+ဣဒံ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ယ ဝ မ ဒ န တ ရ လာ စာဂမာ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**ဣ**'သရနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့၌ **(ယ်)** အက္ခရာလာ။ (ယထာ+ယ်+ဣဒံ)

-'နယေ ပရံ ယုတ္တေ'သုတ်ဖြင့် **(ယ်)**ကို နောက်**(ိ)**'သို့ကပ်။ (ယထာ+ယိဒံ)

-'ပုဗ္ဗမဓောဌိတမဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **အာ**'သရမှ **ထ်-**ဗျည်းကိုခွင်း၊ ထ်'၏ အစိတ် 'အာ'ကြွင်းစေ၊ ခွင်းအပ်ပြီးသော,သရကင်းသော**ထ်**'ဗျည်းကို ရှေ့ဟုဆိုအပ်သော အောက်၌ အစဉ်မပျက်ထား။ (ယထ်+အာ+ယိဒံ)

-'ရဿံ'သုတ်ဖြင့် နောက်**ယ်**'ဗျည်းနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့**(အာ)**'ဒီဃကို **(အ)**ရဿပြု။

(ယထ်+အ+ယိဒံ)

-'နယေ ပရံ ယုတ္တေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **(ထ်)**ကို နောက်**(အ)**'သို့ကပ်။

ယထယိဒံ ပြီး၏။

....

(၈၆) ဝု.ဒိက္ခတိ = (ဥ+ဒိက္ခတိ) (ကြည့်၏)

ဝုဒိက္ခတိကို **(ဥ*+ဒိက္ခတိ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ယ ဝ မ ဒ န တ ရ လာ စာဂမာ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **(ဥ)**သရကြောင့် ရှေ့၌ **(ဝ်)**အက္ခရာလာ။ (ဝ်+(ု)+ဒိက္ခတိ)

-'နယေ ပရံ ယုတ္တေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **(ဝ်)**ကို နောက်**(ု)'**သို့ကပ်။

ဝုဒိက္ခတိ ပြီး၏။

....

(၈၇) လဟု.မေသတိ = (လဟု+ဧသတိ) (လျှင်မြန်စွာ နိဗ္ဗာန်ထုတ်ချောက် ရောက်ရလတ္တံ့)

လဟုမေသတိကို **(လဟု+ဧသတိ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ယ ဝ မ ဒ န တ ရ လာ စာဂမာ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**ဧ**'သရနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့၌ **(မ်)** အက္ခရာလာ။ (လဟု+မ်+ဧသတိ)

-'နယေ ပရံ ယုတ္တေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **(မ်)**ကို နောက်**(ေ-)'**သို့ကပ်။

လဟုမေသတိ ပြီး၏။

....

(၈၈) ဂရု.မေသတိ = (ဂရု+ဧသတိ) (နှေးကွေးစွာ ရောက်ရလတ္တံ့)

ဂရုမေသတိကို **(ဂရု+ဧသတိ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ယ ဝ မ ဒ န တ ရ လာ စာဂမာ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**ဧ**'သရနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့၌ **(မ်)** အက္ခရာလာ။ (လဟု+မ်+ဧသတိ)

-'နယေ ပရံ ယုတ္တေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **(မ်)**ကို နောက်**(ေ-)'**သို့ကပ်။

ဂရုမေသတိ ပြီး၏။

....

(၈၉) ကသာ.မိဝ = (ကသာ+ဣဝ) (ကြိမ်လုံးမှ ဖဲကြဉ်ရှောင်ခွါ သိလိမ်မာသကဲ့သို့)

ကသာမိဝကို **(ကသာ+ဣဝ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ယ ဝ မ ဒ န တ ရ လာ စာဂမာ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**ဣ**'သရနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့၌ **(မ်)** အက္ခရာလာ။ (ကသာ+မ်+ဣဝ)

-'နယေ ပရံ ယုတ္တေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **(မ်)**ကို နောက်**(ိ)'**သို့ကပ်။

ကသာမိဝ ပြီး၏။

....

(၉၀) သမ္မ.ဒညာ = (သမ္မာ+အညာ) (ကောင်းစွာသိ၍)

သမ္မဒညာကို **(သမ္မာ+အညာ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ယ ဝ မ ဒ န တ ရ လာ စာဂမာ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**အ**'သရနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့၌ **(ဒ်)** အက္ခရာလာ။ (သမ္မာ+ဒ်+အညာ)

-'နယေ ပရံ ယုတ္တေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **(ဒ်)**ကို နောက်**(အ)**'သို့ကပ်။ (သမ္မာ+ဒညာ)

-'ပုဗ္ဗမဓောဋ္ဌိတမဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် ***အာ***'သရမှ **မ္မ်**-ဗျည်းကိုခွင်း၊ မ္မ်'၏ အစိတ် 'အာ'ကြွင်းစေ၊ ခွင်းအပ်ပြီးသော,သရကင်းသော**မ္မ်**'ဗျည်းကို ရှေ့ဟုဆိုအပ်သော အောက်၌ အစဉ် မပျက်ထား။ (သမ်္မ+အာ+ဒညာ)

-'ရဿံ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**ဒ်**'ဗျည်းနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့**(အာ)**'ဒီဃကို **(အ)**ရဿပြု။ (သမ်္မ+အ+ဒညာ)

-'နယေ ပရံ ယုတ္တေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် သရကင်းသော**မ္မ်**'ကို နောက်**(-)**'သို့ကပ်။

သမ္မဒညာ ပြီး၏။

....

(၉၁) မနသာ.ဒညာ = (မနသာ+အညာ) (စိတ်ဖြင့်သိ၍)

မနသာဒညာကို **(မနသာ+အညာ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ယ ဝ မ ဒ န တ ရ လာ စာဂမာ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**အ**'သရနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့၌ **(ဒ်)** အက္ခရာလာ။ (မနသာ+ဒ်+အညာ)

-'နယေ ပရံ ယုတ္တေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **(ဒ်)**ကို နောက်**(-)**'သို့ကပ်။

မနသာဒညာ ပြီး၏။

....

(၉၂) အတ္တ.ဒတ္ထ = (အတ္တ+အတ္ထ) (ကိုယ့်အကျိုးစီးပွား)

အတ္တဒတ္ထကို **(အတ္တ+အတ္ထ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ယ ဝ မ ဒ န တ ရ လာ စာဂမာ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**အ**'သရနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့၌ **(ဒ်)** အက္ခရာလာ။ (အတ္တ+ဒ်+အတ္ထ)

-'နယေ ပရံ ယုတ္တေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **(ဒ်)**ကို နောက်**(-)**'သို့ကပ်။

အတ္တဒတ္ထ ပြီး၏။

....

(၉၃) စိရံ့.နာယတိ = (စိရံ+အာယတိ) (ကြာမြင့်မှလာ၏)

စိရံနာယတိကို **(စိရံ+အာယတိ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ယ ဝ မ ဒ န တ ရ လာ စာဂမာ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**အာ'**သရနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့၌ **(န်)** အက္ခရာလာ။ (စိရံ+န်+အာယတိ)

-'နယေ ပရံ ယုတ္တေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **(န်)**ကို နောက်**(-ာ)'**သို့ကပ်။

စိရံနာယတိ ပြီး၏။

....

(၉၄) ဣတော.နာယတိ = (ဣတော+အာယတိ) (ဤအခါမှနောက်ကာလ၌)

ဣတောနာယတိကို **(ဣတော+အာယတိ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ယ ဝ မ ဒ န တ ရ လာ စာဂမာ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**အာ'**သရနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့၌ **(န်)** အက္ခရာလာ။ (ဣတော+န်+အာယတိ)

-'နယေ ပရံ ယုတ္တေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **(န်)**ကို နောက်**(-ာ)'**သို့ကပ်။

ဣတောနာယတိ ပြီး၏။

....

(၉၅) ယသ္မာ.တိဟ = (ယသ္မာ+ဣဟ) (အကြင်ကြောင့်ဤသာသနာတော်၌)

ယသ္မာတိဟကို **(ယသ္မာ+ဣဟ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ယ ဝ မ ဒ န တ ရ လာ စာဂမာ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**ဣ'**သရနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့၌ **(တ်)** အက္ခရာလာ။ (ယသ္မာ+တ်+ဣဟ)

-'နယေ ပရံ ယုတ္တေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **(တ်)**ကို နောက်**(-ိ)'**သို့ကပ်။

ယသ္မာတိဟ ပြီး၏။

....

(၉၆) တသ္မာ.တိဟ = (တသ္မာ+ဣဟ) (ထို့ကြောင့်ဤသာသနာတော်၌)

တသ္မာတိဟကို **(တသ္မာ+ဣဟ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ယ ဝ မ ဒ န တ ရ လာ စာဂမာ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**ဣ'**သရနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့၌ **(တ်)** အက္ခရာလာ။ (ယသ္မာ+တ်+ဣဟ)

-'နယေ ပရံ ယုတ္တေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **(တ်)**ကို နောက်**(-ိ)'**သို့ကပ်။

တသ္မာတိဟ ပြီး၏။

....

(၉၇) အစ္စ.တဂ္ဂေ = (အစ္စ+အဂ္ဂေ) (ယနေ့မှစ၍)

အစ္စတဂ္ဂေကို **(အစ္စ+အဂ္ဂေ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ယ ဝ မ ဒ န တ ရ လာ စာဂမာ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**အ'**သရနှောင်းသောကြောင့် ရှေ၌ **(တ်)** အက္ခရာလာ။ (အစ္စ+တ်+အဂ္ဂေ)

-'နယေ ပရံ ယုတ္တေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **(တ်)**ကို နောက်**(-)'**သို့ကပ်။

အစ္စတဂ္ဂေ ပြီး၏။

....

(၉၈) သဗ္ဗိ.ရေဝ = (သဗ္ဗိ+ဧဝ) (သူတော်ကောင်းတို့နှင့်သာလျှင်)

သဗ္ဗိရေဝကို **(သဗ္ဗိ+ဧဝ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ယ ဝ မ ဒ န တ ရ လာ စာဂမာ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**ဧ'**သရနှောင်းသောကြောင့် ရှေ၌ **(ရ်)** အက္ခရာလာ။ (သဗ္ဗိ+ရ်+ဧဝ)

-'နယေ ပရံ ယုတ္တေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **(ရ်)**ကို နောက်**(ေ-)'**သို့ကပ်။

သဗ္ဗိရေဝ ပြီး၏။

....

(၉၉) အာရဂ္ဂေ.ရိဝ = (အာရဂ္ဂေ+ဣဝ) (အပ်ဖျား၌မုန်ညင်းစေ့ကဲ့သို့)

အာရဂ္ဂေရိဝကို **(အာရဂ္ဂေ+ဣဝ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ယ ဝ မ ဒ န တ ရ လာ စာဂမာ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**ဣ'**သရနှောင်းသောကြောင့် ရှေ၌ **(ရ်)** အက္ခရာလာ။ (အာရဂ္ဂေ+ရ်+ဣဝ)

-'နယေ ပရံ ယုတ္တေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **(ရ်)**ကို နောက်**(ိ)'**သို့ကပ်။

အာရဂ္ဂေရိဝ ပြီး၏။

....

(၁၀၀) သာသပေါ.ရိဝ = (သာသပေါ+ဣဝ) (အပ်ဖျား၌မုန်ညင်းစေ့ကဲ့သို့)

သာသပေါရိဝကို **(သာသပေါ+ဣဝ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ယ ဝ မ ဒ န တ ရ လာ စာဂမာ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**ဣ'**သရနှောင်းသောကြောင့် ရှေ၌ **(ရ်)** အက္ခရာလာ။ (အာရဂ္ဂေ+ရ်+ဣဝ)

-'နယေ ပရံ ယုတ္တေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **(ရ်)**ကို နောက်**(ိ)'**သို့ကပ်။

သာသပေါရိဝ ပြီး၏။

....

(၁၀၁) ဆ.ဠာဘိညာ = (ဆ+အဘိညာ) (ခြောက်ပါးသောအဘိညာဉ်တို့)

ဆဠာဘိညာကို **(ဆ+အဘိညာ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ယ ဝ မ ဒ န တ ရ လာ စာဂမာ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**အ**'သရနှောင်းသောကြောင့် ရှေ၌ **(ဠ)** အက္ခရာလာ။ (ဆ+ဠ+အဘိညာ)

-'နယေ ပရံ ယုတ္တေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **(ဠ)**ကို နောက်**(-)'**သို့ကပ်။

ဆဠာဘိညာ ပြီး၏။

---

(၁၀၂) သ.ဠာယတနံ = (ဆ+အာယတနံ) (ခြောက်ပါးသောအာယတန)

သဠာယတနံကို **(ဆ+အာယတနံ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ယ ဝ မ ဒ န တ ရ လာ စာဂမာ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**အာ**'သရနှောင်းသောကြောင့် ရှေ၌ **(ဠ)** အက္ခရာလာ။ (ဆ+ဠ+အာယတနံ)

-'နယေ ပရံ ယုတ္တေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **(ဠ)**ကို နောက်**(-)'**သို့ကပ်။ ဆဠာယတနံ

-**'သ ဆဿဝါ'**ဟူသောသုတ်ဖြင့် **(ဆ)ကို (သ)**ပြု။

သဠာယတနံ ပြီး၏။

<u>ယ ဝ မ ဒ န တ ရ လာ စာဂမာ' သုတ်၌ပါသော **"စ"**သဒ္ဒါ</u>

(၁၀၃) စိရ.ပ္ပဝါသိံ = (စိရံ+ပဝါသိံ) (ကြာမြင့်စွာကွဲကွာနေသော)

စိရပ္ပဝါသိံကို **(စိရံ+ပဝါသိံ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ဝဂ္ဂန္တံ ဝါ ဝဂ္ဂေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**ပ**'ဗျည်းနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့**(ရ)**၏အထက်၌ရှိသော နိဂ္ဂဟိတ်ကို ''ပ''ဝဂ္ဂန္တ **(မ်)**ပြု။ (စိရမ္ပဝါသိံ)

-'ယ ဝ မ ဒ န တ ရ လာ စာဂမာ' သုတ်၌ပါသော **"စ"**သဒ္ဒါဖြင့် **(မ)**ကို **(ပ)**ပြု။

စိရပ္ပဝါသိံ ပြီး၏။

---

(၁၀၄) သ.ဒတ္ထုပသုတော = (သ+ကတ္ထုပသုတော) (မိမိအကျိုး၌လေ့ကျက်သည်)

သဒတ္ထုပသုတောကို **(သ+ကတ္ထုပသုတော)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ယ ဝ မ ဒ န တ ရ လာ စာဂမာ'သုတ်၌ပါသော **"စ"**သဒ္ဒါဖြင့် **(က)**ကို **(ဒ)**ပြု။

သဒတ္ထုပသုတော ပြီး၏။

---

(၁၀၅) သုဂ.တော = (သုဂဒေါ) (ကောင်းစွာမိန့်ဆိုတတ်သည်)

သုဂတောကို **(သုဂဒေါ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ယ ဝ မ ဒ န တ ရ လာ စာဂမာ'သုတ်၌ပါသော **"စ"**သဒ္ဒါဖြင့် **(ဒ)**ကို **(တ)**ပြု။

သုဂတော ပြီး၏။

၃၆။ ကွစိ ဩ ဗျဥ္ဇနေ။

ဩ← နောက်**(ဗျည်း)**

ဗျဥ္ဇနေ၊ နောက်ဗျည်းနှောင်းသောကြောင့်။ **ကွစိ၊** အချို့သောပြယုဂ်၌။ **ဩ၊** ဩ-လာသည်။ **ဟောတိ၊** ဖြစ်၏။

***ဤသုတ်သည် နောက်ဗျည်းနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့၌ "ဩ"အက္ခရာ လာသောသုတ် ဖြစ်ပါသည်။**

'ကွစိ ဩ ဗျဥ္ဇနေ' (ရုပ်တွက်)ပုံစံများ

(၁၀၆) အတိပ္ပ.ဂေါခေါ = (အတိပ္ပ+ခေါ) (အလွန်စောသေးသည်)

အတိပ္ပဂေါခေါကို **(အတိပ္ပ+ခေါ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ကွစိ ဩ ဗျဥ္ဇနေ'သုတ်ဖြင့် နောက်**ခ**'ဗျည်းနှောင်းသောကြောင့် **ရှေ့၌ (ဩ)**လာ။ (အတိပ္ပ+ဩ+ခေါ)

-'ယ ဝ မ ဒ န တ ရ လာ စာဂမာ'သုတ်၌ပါသော **"စ"**သဒ္ဒါဖြင့် **(ဂ)** အက္ခရာလာ။ (အတိပ္ပ+ဂ်+ဩ+ခေါ)

-'နယေ ပရံ ယုတ္တေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **(ဂ်)**ကို နောက်**(ေ-ာ)'**သို့ကပ်။

အတိပ္ပဂေါခေါ ပြီး၏။

---

(၁၀၇) ပရော.သဟဿံ = (ပရ+သဟဿံ) (တစ်ထောင်ထက်အလွန်)

ပရောသဟဿံကို **(ပရ+သဟဿံ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ကွစိ ဩ ဗျဥ္ဇနေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**သ**'ဗျည်းနှောင်းသောကြောင့် **ရှေ့၌ (ဩ)**လာ။ (ပရ+ဩ+သဟဿံ)

-'ပုဗ္ဗမဓောဌိတမဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **အ**'သရမှ **ရ်**'ဗျည်းကိုခွဲ၊ ရ်'၏အစိတ် အ'ကြွင်းစေ၊ ခွဲအပ်ပြီးသော,သရကင်းသော**ရ်**'ဗျည်းကို ရှေ့ဟုဆိုအပ်သော အောက်၌ အစဉ် မပျက်ထား။ (ပရ်+အ+ဩ+သဟဿံ)

-'သရာ သရေ လောပံ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**ဩ**'သရနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့**အ**'သရကိုချေ။ (ပရ်+ဩ+သဟဿံ)

-'နယေ ပရံ ယုတ္တေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **(ရ်)**ကို နောက်**(ေ-ာ)'**သို့ကပ်။ ပရောသဟဿံ ပြီး၏။

၃၇။ နိဂ္ဂဟီတဋ္ဌ။

(ံ)လာ← နောက်(သရ)/(ဗျည်း)

သရေ ဝါ၊ သရကြောင့်လည်းကောင်း။ **ဗျဉ္စနေ ဝါ၊** ဗျည်းကြောင့်လည်းကောင်း။ **ကွစိ၊** အချို့အရာ၌။ **နိဂ္ဂဟီတဋ္ဌ၊** နိဂ္ဂဟိတ်လာသည်လည်း။ **ဟောတိ၊** ဖြစ်၏။

***ဤသုတ်သည် နောက်သရ(သို့မဟုတ်)ဗျည်းနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့၌ နိဂ္ဂဟိတ်(ံ) လာသောသုတ် ဖြစ်ပါသည်။**

'နိဂ္ဂဟီတဋ္ဌ' (ရုပ်တွက်)ပုံစံများ

(၁၀၈) စက္ခုံ.ဥဒပါဒိ = (စက္ခု+ဥဒပါဒိ) (ပညာမျက်စိသည်ထင်ရှားဖြစ်လာပြီ)

စက္ခုံဥဒပါဒိကို **(စက္ခု+ဥဒပါဒိ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'နိဂ္ဂဟီတဋ္ဌ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**ဥ**'သရနှောင်းသောကြောင့် **ရှေ့(က္ခု)**အထက်၌ **(ံ)**လာ။ စက္ခုံဥဒပါဒိ ပြီး၏။

....

(၁၀၉) အဝံ.သိရော = (အဝ+သိရော) (အောက်သို့ညွတ်သောဦးခေါင်းရှိ၏)

အဝံသိရောကို **(အဝ+သိရော)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'နိဂ္ဂဟီတဋ္ဌ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**သ**'ဗျည်းနှောင်းသောကြောင့် **ရှေ့(ဝ)**အထက်၌ **(ံ)**လာ။ အဝံသိရော ပြီး၏။

....

*****(၁၁၀) ယာဝံ.ဠိစ = (ယာဝ+စ+ဣဓ)** (အလွန်အကြသာလျှင်ဤသာသနာရတရားတို့၌..)

ယာဝဥ္စိဓကို **(ယာဝ+စ+ဣဓ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'နိဂ္ဂဟီတဋ္ဌ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**စ**'ဗျည်းနှောင်းသောကြောင့် **ရှေ့(ဝ)**အထက်၌ **(ံ)**လာ။ (ယာဝံ+စ+ဣဓ)

-'ပုဗ္ဗမဓောဌိတမဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **အ**'သရမှ **စ်**'ဗျည်းကိုခွင်း၊ စ်'၏အစိတ် အ'ကြွင်းစေ၊ ခွင်းအပ်ပြီးသော,သရကင်းသော**စ်**'ဗျည်းကို ရှေ့ဟုဆိုအပ်သော အောက်၌ အစဉ်မပျက်ထား။ (ယာဝံ+စ်+အ+ဣဓ)

-'သရာ သရေ လောပံ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**ဣ**'သရနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့**အ**'သရကိုချေ။ (ယာဝံ+စ်+ဣဓ)

-'နယေ ပရံ ယုတ္တေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **(စ်)**ကို နောက်**(ိ)**'သို့ကပ်။ (ယာဝံ+စိဓ)

-'ဝဂ္ဂန္တံ ဝါ ဝဂ္ဂေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**စ**'ဗျည်းနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့**(ဝ)**၏အထက်၌ရှိသော နိဂ္ဂဟိတ်ကို ''စ''ဝဂ္ဂန္တ **(ဉ်)**ပြု။ (ယာဝ+ဉ်+စိဓ)
-'နယေ ပရံ ယုတ္တေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **(ဉ်)**ကို နောက်**(စိ)**'သို့ကပ်။
ယာဝဉ္စိဓ ပြီး၏။

....

(၁၁၁) ပုရိမံ.ဇာတိံ = (ပုရိမ+ဇာတိံ) (ရှေ့ဘဝကို..)

ပုရိမံဇာတိံကို **(ပုရိမ+ဇာတိံ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။
-'နိဂ္ဂဟီတဉ္စ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**ဇ**'ဗျည်းနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့**(မ)**အထက်၌ **(ံ)**လာ။
ပုရိမံဇာတိံ ပြီး၏။

....

(၁၁၂) အဏုံ.ထူလာနိ = (အဏု+ထူလာနိ) (ငယ်ငယ်,ကြီးကြီးဖြစ်ကုန်သော)

အဏုံထူလာနိကို **(အဏု+ထူလာနိ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။
-'နိဂ္ဂဟီတဉ္စ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**ထ**'ဗျည်းနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့**(ဏ)**အထက်၌ **(ံ)**လာ။
အဏုံထူလာနိ ပြီး၏။

....

(၁၁၃) မနောပုဗ္ဗ.င်္ဂမာ = (မနောပုဗ္ဗ+ဂမာ) (ဝိညာဏက္ခန္ဓာလျှင်ပြဋ္ဌာန်းခြင်းရှိကုန်၏)

မနောပုဗ္ဗင်္ဂမာကို **(မနောပုဗ္ဗ+ဂမာ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။
-'နိဂ္ဂဟီတဉ္စ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**ဂ**'ဗျည်းနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့**(ဗ္ဗ)**အထက်၌ **(ံ)**လာ။
(မနောပုဗ္ဗံ+ဂမာ)
-'ဝဂ္ဂန္တံ ဝါ ဝဂ္ဂေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**ဂ**'ဗျည်းနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့**(ဗ္ဗ)**၏အထက်၌ရှိသော နိဂ္ဂဟိတ်ကို ''က''ဝဂ္ဂန္တ **(င်)**ပြု။
မနောပုဗ္ဗင်္ဂမာ ပြီး၏။

....

<u>'နိဂ္ဂဟီတဉ္စ'သုတ်၌ပါသော "စ"သဒ္ဒါ (ရုပ်တွက်)ပုံစံများ</u>

*****(၁၁၄) ပ.စေဿတိ = (ဝိ+စေဿတိ)** (ရွေးချယ်နိုင်လတ္တံ့)

ပစေဿတိကို **(ဝိစေဿတိ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။
-'နိဂ္ဂဟီတဉ္စ'သုတ်၌ ပါသော**(စ)-**သဒ္ဒါဖြင့် **(ဝိ)**ကို "ပ"-ပြု။
ပစေဿတိ ပြီး၏။

၃၈။ ကွစိ လောပံ။

(ံ)ချေX+နောက် (သရ)

သရေ၊ နောက်သရကြောင့်။ **နိဂ္ဂဟီတံ၊** နိဂ္ဂဟိတ်သည်။ **ကွစိ၊** အချို့အရာ၌။ **လောပံ၊** ကျေပျောက်ခြင်းသို့။ **ပပ္ပေါတိ၊** ရောက်၏။

***ဤသုတ်သည် နောက်သရနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့နိဂ္ဂဟိတ်(ံ)ကို ချေသောသုတ် ဖြစ်ပါသည်။**

'ကွစိ လောပံ'သုတ် (ရုပ်တွက်)ပုံစံများ

(၁၁၅) တာ.သာဟံ = (တာသံ+အဟံ) (ငါသည်ထိုရဟန်းမိန်းမတို့၏)

တာသာဟံကို **(တာသံ+အဟံ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ကွစိ လောပံ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**အ'**သရနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့ **(သ)**အထက်၌ရှိသော**(ံ)** ချေ။ (တာသ+အဟံ)

-'ပုဗ္ဗမဓောဋ္ဌိတမဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **အ'**သရမှ **သ်'**ဗျည်းကိုခွင်း၊ သ်'၏ အစိတ် အ'ကြွင်းစေ၊ ခွင်းအပ်ပြီးသော,သရကင်းသော**သ်'**ဗျည်းကို ရှေ့ဟုဆိုအပ်သော အောက်၌ အစဉ် မပျက်ထား။ (တာသ်+အ+အဟံ)

-'သရာ သရေ လောပံ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**အ'**သရနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့**အ'**သရကိုချေ။ (တာသ+အဟံ)

-'ဒုတိယပိုင်းဒီဃံ'သုတ်ဖြင့် ရှေ့**အ'**သရကျေပြီးသည်ရှိသော် နောက်**အ'**ရဿကို **(အာ)ဒီဃ**ပြု။ (တာသ်+အာဟံ)

-'နယေ ပရံ ယုတ္တေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **(သ်)**ကို နောက်**(-ာ)'**သို့ကပ်။
တာသာဟံ ပြီး၏။

---

(၁၁၆) ဝိဒူန.ဂ္ဂ.မိတိ = (ဝိဒူနံ+အဂ္ဂံ+ဣတိ) (ပညာရှိတို့၏ထက်မြက်၏ဟူ၍)

ဝိဒူနဂ္ဂမိတိကို **(ဝိဒူနံ+အဂ္ဂံ+ဣတိ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ကွစိ လောပံ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**အ'**သရနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့**(န)**အထက်၌ရှိသော **(ံ)**ချေ။ (ဝိဒူန+အဂ္ဂံ+ဣတိ)

-'ပုဗ္ဗမဓောဋ္ဌိတမဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **အ'**သရမှ **န်'**ဗျည်းကိုခွင်း၊ န်'၏အစိတ် အ'ကြွင်းစေ၊ ခွင်းအပ်ပြီးသော,သရကင်းသော**န်'**ဗျည်းကို ရှေ့ဟုဆိုအပ်သော အောက်၌ အစဉ်မပျက် ထား။ (ဝိဒူန်+အ+အဂ္ဂံ+ဣတိ)

-'သရာ သရေ လောပံ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**အ**'သရနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့**အ**'သရကိုချေ။
(ဝိဒူန်+အဂ္ဂံ+ဣတိ)
-'နယေ ပရံ ယုတ္တေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **(န်)**ကို နောက်**(အ)**'သို့ကပ်။ (ဝိဒူနဂ္ဂံ+ဣတိ)
-'မဒါ သရေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**ဣ**'သရနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့**(ဂ္ဂ)**အထက်၌ရှိသော နိဂ္ဂဟိတ်
(ံ)ကို **(မ်)**ပြု။ (ဝိဒူနဂ္ဂ+မ်+ဣတိ)
-'နယေ ပရံ ယုတ္တေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **(မ်)**ကို နောက်**(ိ)**သို့ကပ်။
ဝိဒူနဂ္ဂမိတိ ပြီး၏။

....

၃၉။ ဗျဉ္ဇနေ စ။

(ံ)ချေX+နောက် (ဗျည်း)

ဗျဉ္ဇနေ စ၊ နောက်ဗျည်းကြောင့်။ **နိဂ္ဂဟီတံ၊** နိဂ္ဂဟိတ်သည်။ **ကွစိ၊** အချို့အရာ၌။ **လောပံ၊** ကျေပျောက်ခြင်းသို့။ **ပပ္ပေါတိ၊** ရောက်၏။

***ဤ'ဗျဉ္ဇနေ စ'သုတ်သည် နောက်ဗျည်းနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့နိဂ္ဂဟိတ်(ံ)ကို ချေသောသုတ် ဖြစ်ပါသည်။**

<u>'ဗျဉ္ဇနေ စ' (ရုပ်တွက်)ပုံစံများ</u>

(၁၁၇) အရိယသစ္စာန.ဒဿနံ = (အရိယသစ္စာနံ+ဒဿနံ) (အရိယသစ္စာတို့ကိုသိမြင်ရခြင်း)

အရိယသစ္စာနဒဿနံကို **(အရိယသစ္စာနံ+ဒဿနံ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ဗျဉ္ဇနေ စ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**ဒ**'ဗျည်းနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့**(န)**အထက်၌ရှိသော **(ံ)**ချေ။
အရိယသစ္စာနဒဿနံ ပြီး၏။

....

(၁၁၈) ဧတံ ဗုဒ္ဓါနသာသနံ = (ဧတံ ဗုဒ္ဓါနံ+သာသနံ) (ဤသည်တို့ကား ဘုရားရှင်တို့၏အဆုံးအမ..)

ဧတံ ဗုဒ္ဓါနသာသနံကို **(ဧတံ ဗုဒ္ဓါနံ+သာသနံ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ဗျဉ္ဇနေ စ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**သ**'ဗျည်းနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့**(န)**အထက်၌ရှိသော **(ံ)**ချေ။
ဧတံ ဗုဒ္ဓါနသာသနံ ပြီး၏။

....

၄၀။ ပရော ဝါ သရော။

(ံ)+နောက် (သရ)ချေX

နိဂ္ဂဟီတမှာ၊ နိဂ္ဂဟိတ်မှ။ **ပရော၊** နောက်ဖြစ်သော။ **သရော၊** သရသည်။ **ဝါ၊** အချို့အရာ၌။ **လောပံ၊** ကျေပျောက်ခြင်းသို့။ **ပပ္ပေါတိ၊** ရောက်၏။

***ဤသုတ်သည် နိဂ္ဂဟိတ်နောက်၌ရှိသော (သရ)ကို ချေသောသုတ် ဖြစ်ပါသည်။**

'ပရော ဝါ သရော' (ရုပ်တွက်)ပုံစံများ

(၁၁၉) အဘိနန္ဒုံ.တ္တိ = (အဘိနန္ဒုံ+ဣတိ) (အလွန်နှစ်သက်ကုန်ပြီ)

အဘိနန္ဒုံတ္တိကို **(အဘိနန္ဒုံ+ဣတိ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ပရော ဝါ သရော' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **(န္ဒုံ)**အထက်ရှိနိဂ္ဂဟိတ်မှ နောက်ဖြစ်သော**(ိ)သရ**ချေ။

(အဘိနန္ဒုံ+တိ)

-'ဝဂ္ဂန္တံ ဝါ ဝဂ္ဂေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**တ်**'ဗျည်းနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့**(န္ဒု)**၏အထက်၌ရှိသော နိဂ္ဂဟိတ်ကို ''တ''ဝဂ္ဂန္တ **(န်)**ပြု။ (အဘိနန္ဒု+န်+တိ)

-'နယေ ပရံ ယုတ္တေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **(န်)**ကို နောက်**(တိ)**'သို့ကပ်။

အဘိနန္ဒုန္တိ ပြီး၏။

---

(၁၂၀) ဥတ္တတ္တံ.ဝ = (ဥတ္တတ္တံ+ဣဝ) (လျော်ပြီးဦးပြီးသောရွှေကဲ့သို့)

ဥတ္တတ္တံဝကို **(ဥတ္တတ္တံ+ဣဝ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ပရော ဝါ သရော' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **(တ္တ)**အထက်ရှိနိဂ္ဂဟိတ်မှ နောက်ဖြစ်သော**(ိ)သရ**ချေ။

ဥတ္တတ္တံဝ ပြီး၏။

---

(၁၂၁) ယထာဗီဇံ.ဝ = (ယထာဗီဇံ+ဣဝ) (အကြင်အကြင်မျိုးစေ့ကဲ့သို့)

ယထာဗီဇံဝကို **(ယထာဗီဇံ+ဣဝ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ပရော ဝါ သရော' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **(ဇ)**အထက်ရှိနိဂ္ဂဟိတ်မှ နောက်ဖြစ်သော**(ိ)သရ**ချေ။

ယထာဗီဇံဝ ပြီး၏။

---

(၁၂၂) ယထာဓေညံ.ဝ = (ယထာဓေညံ+ဣဝ) (အကြင်အကြင်စပါးကဲ့သို့)

ယထာဓေညံဝကို **(ယထာဓေညံ+ဣဝ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ပရော ဝါ သရော' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **(ည)**အထက်ရှိနိဂ္ဂဟိတ်မှ နောက်ဖြစ်သော**(ိ)သရ**ချေ။
ယထာဓေဗ္ဗံဝ ပြီး၏။

....

'ပရော ဝါ သရော'သုတ် "ဝါ"-သဒ္ဒါ၏တားမြစ်ချက် (ရုပ်တွက်)ပုံစံ

***(၁၂၃) အဟ.မေဝ = (အဟံ+ဧဝ)**

အဟမေဝကို **(အဟံ+ဧဝ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ပရော ဝါ သရော' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **(ဟ)**အထက်ရှိနိဂ္ဂဟိတ်မှ နောက်ဖြစ်သော **(ဧ)**သရကို ချေသင့်သော်လည်း၊ **ဝါ-**သဒ္ဒါ၏တားမြစ်ချက်ကြောင့် မချေရ။ (အဟံ+ဧဝ)

-'မဒါ သရေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**(ဧ)**သရနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့**(ဟ)**အထက်၌ရှိသော နိဂ္ဂဟိတ် **(ံ)**ကို **(မ်)**ပြု။ (အဟ+မ်+ဧဝ)

-'နယေ ပရံ ယုတ္တေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **(မ်)**ကို နောက်**(ေ-)**'သို့ကပ်။

အဟမေဝ ပြီး၏။

....

၄၁။ ဗျဉ္ဇနော စ ဝိသညောဂေါ ။

(ံ)+**(သရ)ချေပြီး၊** သံယုဂ်ဗျည်း→**ဝိသံယုဂ်ဗျည်း**

နိဂ္ဂဟီတမှာ၊ နိဂ္ဂဟိတ်မှ။ **ပရသ္မိံ၊** နောက်ဖြစ်သော။ **သရေ၊** သရသည်။ **လုတ္တေ၊** ကျေပြီးသည်ရှိသော်။ **ဗျဉ္ဇနော စ၊** သံယုဂ်ဗျည်းသည်လည်း။ **ဝိသညောဂေါ၊** ဝိသညောဂဗျည်းအပြုသည်။ **ဟောတိ၊** ဖြစ်၏။

***ဤသုတ်သည် နိဂ္ဂဟိတ်နောက်၌ရှိသော (သရ)ကျေပြီးလျှင် သသညောဂဗျည်းကို ဝိသညောဂဗျည်း ပြုသောသုတ် ဖြစ်ပါသည်။**

သသညောဂဗျည်း=သံယုဂ်ရှိသောဗျည်း

ဝိသညောဂဗျည်း=သံယုဂ်ကင်းသော(မရှိသော)ဗျည်း

'ဗျဉ္ဇနော စ ဝိသညောဂေါ' (ရုပ်တွက်)ပုံစံများ

(၁၂၄) ဧဝံ.သ = (ဧဝံ+အဿ) (ဤသို့ထိုပုဂ္ဂိုလ်အား)

ဧဝံသကို **(ဧဝံ+အဿ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ပရော ဝါ သရော' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **(ဝ)**အထက်ရှိနိဂ္ဂဟိတ်မှ နောက်ဖြစ်သော**(အ)သရ**ချေ။
(ဧဝံ+ဿ)

-'ဗျဉ္ဇနော စ ဝိသညောဂေါ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နိဂ္ဂဟိတ်မှ နောက်ဖြစ်သော **(အ)**သရကိုချေပြီးသည်ရှိသော် ''သသညောဂ**(ဿ)**ကို ဝိသညောဂ **(သ)**ပြု။ ဧဝံသ ပြီး၏။

(၁၂၅) ပုပ္ဖံ့.သာ = (ပုပ္ဖံ့+အဿာ) (ထိုမိန်းမအားဥတုပန်းသည်)

ပုပ္ဖံ့သာကို **(ပုပ္ဖံ့+အဿာ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ပရော ဝါ သရော' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **(ပ္ဖ)**အထက်ရှိနိဂ္ဂဟိတ်မှ နောက်ဖြစ်သော**(အ)သရ**ချေ။ (ပုပ္ဖံ့+ဿာ)

-'ဗျဉ္ဇနေ စ ဝိသညောဂေါ'ဟူသောသုတ်ဖြင့် နိဂ္ဂဟိတ်မှ နောက်ဖြစ်သော **(အ)**သရကိုချေပြီးသည် ရှိသော် သသညောဂ**(ဿ)**ကို ဝိသညောဂ **(သ)**ပြု။

ပုပ္ဖံ့သာ ပြီး၏။

....

'ဗျဉ္ဇနေ စ ဝိသညောဂေါ'သုတ်၌ပါသော "စ"-သဒ္ဒါ ရုပ်တွက်ပုံစံ

(၁၂၆) အဂ္ဂျာ.ဂါရံ = (အဂ္ဂိ+အာဂါရံ) (မီးတင်းကုပ်)

အဂ္ဂျာဂါရံကို **(အဂ္ဂိ+အာဂါရံ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ပုဗ္ဗမဓောဌိတမဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **ဣ'**သရမှ **ဂ္ဂ်'**ဗျည်းကိုခွင်း၊ ဂ္ဂ်'၏ အစိတ် ဣ-ကြွင်းစေ၊ ခွင်းအပ်ပြီးသော,သရကင်းသော**ဂ္ဂ်'**ဗျည်းကို ရှေ့ဟုဆိုအပ်သောအောက်၌ အစဉ်မပျက် ထား။ (အဂ္ဂ်+ဣ+အာဂါရံ)

-'ဣဝဏ္ဏော ယံ နဝါ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**အာ'**သရနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့**ဣ**'သရကို(ျ)ပြု။ (အဂ္ဂ်+ယ်+အာဂါရံ)

-'နယေ ပရံ ယုတ္တေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် သရကင်းသော **(ယ်)**ကို နောက်**အာ**သို့ကပ်၊ **ဂ္ဂ်**ကိုလည်း**(-ျာ)** သို့ကပ်။ (အဂ္ဂျာဂါရံ)

-'ဗျဉ္ဇနေ စ ဝိသညောဂေါ' သုတ်၌ပါသော **စ-**သဒ္ဒါဖြင့် ဗျည်းသုံးလုံးတို့တွင် သဘောတူရာအစ **(ဂ)** ဗျည်းတစ်လုံးကိုချေ။

အဂျာဂါရံ ပြီး၏။

....

(၁၂၇) ဝုတျ.ဿ = (ဝုတ္တိ+အဿ) (အသက်မွေးခြင်းသည်ဖြစ်ရာ၏)

ဝုတျဿကို **(ဝုတ္တိ+အဿ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ပုဗ္ဗမဓောဌိတမဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **ဣ'**သရမှ **တ္တ်'**ဗျည်းကိုခွင်း၊ တ္တ်'၏အစိတ် ဣ'ကြွင်းစေ၊ ခွင်းအပ်ပြီးသော,သရကင်းသော**တ္တ်'**ဗျည်းကို ရှေ့ဟုဆိုအပ်သောအောက်၌ အစဉ်မပျက်ထား။ (ဝုတ္တ်+ဣ+အဿ)

-'ဣဝဏ္ဏော ယံ နဝါ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**အ'**သရနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့**ဣ**'သရကို(ျ)ပြု။

(ဝုတ္တ်+ၪ+အဿ)

-'နယေ ပရံ ယုတ္တေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် သရကင်းသော **(ၪ)**ကို နောက်**အ**သို့ကပ်၊ **တ္တ်**ကိုလည်း **ယ**သို့ကပ်။

(ဝုတ္တျဿ)

-'ဗျဉ္ဇနေ စ ဝိသညောဂေါ' ဟူသောသုတ်၌ပါသော **စ**-သဒ္ဒါဖြင့် ဗျည်းသုံးလုံးတို့တွင် သဘောတူရာအစ **(တ)** ဗျည်းတစ်လုံးကိုချေ။

ဝုတျဿ ပြီး၏။

"သန္ဓိ"ပဉ္စမပိုင်း(၁၀)သုတ်

၄၂။ ဂေါ သရေ ပုထဿာဂမော ကွစိ။

ပုထ .(ဂ)လာ + နောက်**(သရ)**

သရေ၊ နောက်သရနှောင်းသောကြောင့်။ **ပုထဿ၊** ပုထနိပါတ်ပုဒ်၏။ **အန္တေ၊** အဆုံး၌။ **ကွစိ၊** အချို့သော ပြယုဂ်တို့၌။ **ဂေါ၊** "ဂ"အက္ခရာသည်။ **အာဂမော၊** လာသည်။ **ဟောတိ၊** ဖြစ်၏။

***ဤသုတ်သည် နောက်သရနှောင်းသောကြောင့် ပုထနိပါတ်ပုဒ်၏အဆုံး၌ (ဂ)အက္ခရာလာသောသုတ် ဖြစ်ပါသည်။**

'ဂေါ သရေ ပုထဿာဂမော ကွစိ' (ရုပ်တွက်)ပုံစံ

(၁၂၈) ပုထ.ဂေဝ = (ပုထ+ဧဝ) (အရိယာတို့မှအသီးအခြား)

ပုထဂေဝကို **(ပုထ+ဧဝ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ဂေါ သရေ ပုဿာဂမော ကွစိ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**ဧ**'သရနှောင်းသောကြောင့် ပုထနိပါတ်ပုဒ်၏ အဆုံး၌ **(ဂ)**အက္ခရာလာ။ (ပုထ+ဂ်+ဧဝ)

-'နယေ ပရံ ယုတ္တေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် သရကင်းသော**ဂ်**'ဗျည်းကို နောက်**(ဧ)**သို့ကပ်။

ပုထဂေဝ ပြီး၏။

၄၃။ ပါဿ စန္တော ရဿော။

ပါ+သရ
အ←(အာ) **(ဂ)**လာ

သရေ၊ နောက်သရနှောင်းသောကြောင့်။ **ပါဿ၊** ပါနိပါတ်ပုဒ်၏။ **အန္တေ၊** အဆုံး၌။ **ကွစိ၊** အချို့သော ပြယုဂ်တို့၌။ **ဂေါ၊** "ဂ"အက္ခရာသည်။ **အာဂမော၊** လာသည်။ **ဟောတိ၊** ဖြစ်၏။ **အန္တော စ၊** ပါ-၏အဆုံး **(အာ)**သရသည်လည်း။ **ရဿော၊** ရဿအပြုသည်။ **ဟောတိ၊** ဖြစ်၏။

***ဤသုတ်သည် နောက်သရနှောင်းသောကြောင့် ပါနိပါတ်ပုဒ်၏အဆုံး၌ (ဂ)အက္ခရာလာ၍၊ ပါ'၏ အစိတ်(အာ)ကိုလည်း (အ)ရဿပြုသောသုတ် ဖြစ်ပါသည်။**

'ပါဿ စန္တော ရဿော' (ရုပ်တွက်)ပုံစံ

(၁၂၉) ပ.ဂေဝ = (ပါ+ဧဝ) (အရိယာတို့မှအသီးအခြား)

ပါဂေဝကို **(ပါ+ဧဝ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ပါဿ စန္တော ရဿော' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**ဧ**'သရနှောင်းသောကြောင့် ပါနိပါတ်ပုဒ်၏အဆုံး၌ **(ဂ)**အက္ခရာလာ၍၊ ပါ-**နိပါတ်ပုဒ်၏အဆုံး(အာ)**ကိုလည်း **(အ)**ရဿပြု**။** (ပ+ဂ်+ဧဝ)

-'နယေ ပရံ ယုတ္တေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် သရကင်းသော**ဂ်**'ဗျည်းကို နောက်**ဧ**'သို့ကပ်။

ပဂေဝ ပြီး၏။

....

၄၄။ အဗ္ဘော အဘိ။

အဗ္ဘ←(အဘိ) +သရ

သရေ၊ နောက်သရနှောင်းသောကြောင့်။ **အဘိ၊** အဘိ ဥပသာရပုဒ်၏။ **အဗ္ဘော၊** အဗ္ဘ အပြုသည်။ **ဟောတိ၊** ဖြစ်၏။

***ဤသုတ်သည် နောက်သရနှောင်းသောကြောင့် အဘိဥပသာရပုဒ်ကို (အဗ္ဘ)ပြုသောသုတ် ဖြစ်ပါသည်။**

'အဗ္ဘော အဘိ' (ရုပ်တွက်)ပုံစံများ

(၁၃၀) အဗ္ဘု.ဒီရိတံ = (အဘိ+ဥဒီရိတံ) (အလွန်ဆိုအပ်သည်)

အဗ္ဘုဒီရိတံကို **(အဘိ+ဥဒီရိတံ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'အဗ္ဘော အဘိ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**ဥ**'သရနှောင်းသောကြောင့် အဘိ'ဥပသာရပုဒ်ကို **(အဗ္ဘ)**ပြု**။** (အဗ္ဘ+ဥဒီရိတံ)

-'ပုဗ္ဗမဓောဋ္ဌိတမဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **အ**'သရမှ **ဗ္ဘ်**'ဗျည်းကိုခွင်း၊ ဗ္ဘ်'၏အစိတ် အ'ကြွင်းစေ၊ ခွင်းအပ်ပြီးသော,သရကင်းသော**ဗ္ဘ်**'ဗျည်းကို ရှေ့ဟုဆိုအပ်သော အောက်၌ အစဉ်မပျက်ထား။ (အဗ္ဘ်+အ+ဥဒီရိတံ)

-'သရာ သရေ လောပံ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**ဥ**'သရနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့**အ**'သရကိုချေ။ (အဗ္ဘ်+ဥဒီရိတံ)

-'နယေ ပရံ ယုတ္တေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် သရကင်းသော**ဗ္ဘ်**'ဗျည်းကို နောက်**ဥ**'သို့ကပ်။

အဗ္ဘုဒီရိတံ ပြီး၏။

(၁၃၁) အဗ္ဘု.ဂ္ဂစ္ဆတိ = (အဘိ+ဥဂ္ဂစ္ဆတိ) (ပျံ့နှံ့၍တက်၏)

အဗ္ဘုဂ္ဂစ္ဆတိကို **(အဘိ+ဥဂ္ဂစ္ဆတိ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'အဗ္ဘော အဘိ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**ဥ'**သရနှောင်းသောကြောင့် အဘိ'ဥပသာရပုဒ်ကို **(အဗ္ဘ)**ပြု။ (အဗ္ဘ+ဥဂ္ဂစ္ဆတိ)

-'ပုဗ္ဗမဓောဋ္ဌိတမဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **အ'**သရမှ **ဗ္ဘ်'**ဗျည်းကိုခွင်း၊ ဗ္ဘ်'၏အစိတ် အ'ကြွင်းစေ၊ ခွင်းအပ်ပြီးသော,သရကင်းသော**ဗ္ဘ်'**ဗျည်းကို ရှေ့ဟုဆိုအပ်သော အောက်၌ အစဉ်မပျက်ထား။ (အဗ္ဘ်+အ+ဥဂ္ဂစ္ဆတိ)

-'သရာ သရေ လောပံ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**ဥ'**သရနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့**အ'**သရကိုချေ။ (အဗ္ဘ်+ဥဂ္ဂစ္ဆတိ)

-'နယေ ပရံ ယုတ္တေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် သရကင်းသော**ဗ္ဘ်'**ဗျည်းကို နောက်**ဥ'**သို့ကပ်။

အဗ္ဘုဂ္ဂစ္ဆတိ ပြီး၏။

....

၄၅။ အဇ္ဈော အဓိ။

အဇ္ဈ←(အဓိ) +သရ

သရေ၊ နောက်သရနှောင်းသောကြောင့်။ **အဓိ၊** အဓိ ဥပသာရပုဒ်၏။ **အဇ္ဈော၊** အဇ္ဈ အပြုသည်။ **ဟောတိ၊** ဖြစ်၏။

***ဤသုတ်သည် နောက်သရနှောင်းသောကြောင့် အဓိဥပသာရပုဒ်ကို (အဇ္ဈ)ပြုသောသုတ် ဖြစ်ပါသည်။**

'အဇ္ဈော အဓိ' (ရုပ်တွက်)ပုံစံများ

(၁၃၂) အဇ္ဈော.ကာသေ = (အဓိ+ဩကာသေ) (လွင်တီးခေါင်၌)

အဇ္ဈောကာသေကို **(အဓိ+ဩကာသေ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'အဇ္ဈော အဓိ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**ဩ'**သရနှောင်းသောကြောင့် အဓိ'ဥပသာရပုဒ်ကို **(အဇ္ဈ)**ပြု။ (အဇ္ဈ+ဩကာသေ)

-'ပုဗ္ဗမဓောဋ္ဌိတမဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **အ'**သရမှ **ဇ္ဈ်'**ဗျည်းကိုခွင်း၊ ဇ္ဈ်'၏အစိတ် အ'ကြွင်းစေ၊ ခွင်းအပ်ပြီးသော,သရကင်းသော**ဇ္ဈ်'**ဗျည်းကို ရှေ့ဟုဆိုအပ်သော အောက်၌ အစဉ်မပျက်ထား။ (အဇ္ဈ်+အ+ဩကာသေ)

-'သရာ သရေ လောပံ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**ဩ'**သရနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့**အ'**သရကိုချေ။ (အဇ္ဈ်+ဩကာသေ)

-'နယေ ပရံ ယုတ္တေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် သရကင်းသော**ၛ**'ဗျည်းကို နောက်**ဩ**'သို့ကပ်။
အဇ္ဈောကာသေ ပြီး၏။

....

(၁၃၃) အဇ္ဈာ.ဂမာ = (အဓိ+အာဂမာ) (လွန်စွာလာပြီ)

အဇ္ဈာဂမာကို **(အဓိ+အာဂမာ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'အဇ္ဈော အဓိ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**အာ**'သရနှောင်းသောကြောင့် အဓိ' ဥပသာရပုဒ်ကို **(အဇ္ဈ)**ပြု။ (အဇ္ဈ+အာဂမာ)

-'ပုဗ္ဗမဓောဋ္ဌိတမဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **အ**'သရမှ **ၛ**'ဗျည်းကိုခွင်း၊ ၛ'၏ အစိတ် အ'ကြွင်းစေ၊ ခွင်းအပ်ပြီးသော,သရကင်းသော**ၛ**'ဗျည်းကို ရှေ့ဟုဆိုအပ်သော အောက်၌ အစဉ် မပျက်ထား။ (အဇ္ဈ+အ+အာဂမာ)

-'သရာ သရေ လောပံ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**အာ**'သရနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့**အ**'သရကိုချေ။ (အဇ္ဈ+အာဂမာ)

-'နယေ ပရံ ယုတ္တေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် သရကင်းသော**ၛ**'ဗျည်းကို နောက်**အာ**သို့ကပ်။
အဇ္ဈာဂမာ ပြီး၏။

....

အဗ္ဘ(X)← အဘိ +**(က္လ)ဝဏ်**
အဇ္ဈ(X)← အဓိ +**(က္လ)ဝဏ်**

၄၆။ တေ န ဝါ က္လဝဏ္ဏေ။

က္လဝဏ္ဏေ၊ က္လ-ဝဏ်ကြောင့်။ **တေ၊** ထိုအဘိ,ထိုအဓိ ဥပသာရပုဒ်၏။ **အဗ္ဘ, အဇ္ဈ၊** အဗ္ဘ,အဇ္ဈ အပြုတို့သည်။ **ဝါ၊** အချို့အရာ၌။ **န ဟောတိ၊** မဖြစ်ကုန်။

***ဤသုတ်သည် နောက်(က္လဝဏ်)နှောင်းလျှင် အဘိ-ကို(အဗ္ဘ) အဓိ-ကို(အဇ္ဈ)ပြုခြင်းတို့ကို တားမြစ် သော ပဋိသေဓသုတ် ဖြစ်ပါသည်။**

'တေ န ဝါ က္လဝဏ္ဏေ' (ရုပ်တွက်)ပုံစံများ

(၁၃၄) အဘိ.က္ကိတံ = (အဘိ+က္လိတံ) (အလွန်အလိုရှိအပ်)

အဘိက္ကိတံကို **(အဘိ+က္လိတံ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'အဗ္ဘော အဘိ'သုတ်ဖြင့် နောက်**က္လ**'သရနှောင်းသောကြောင့် အဘိ' ဥပသာရပုဒ်ကို **(အဗ္ဘ)**ပြုသင့်သော်လည်း၊ **"တေ န ဝါ က္လဝဏ္ဏေ"**သုတ်က တားမြစ်သောကြောင့် မပြုရပါ။ (အဘိ+က္လိတံ)

-'ပုဗ္ဗမဓောဝ္ဌိတမဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **ဣ'**သရမှ **ဘ်'**ဗျည်းကိုခွင်း၊ ဘ်'၏ အစိတ် ဣ'ကြွင်းစေ၊ ခွင်းအပ်ပြီးသော,သရကင်းသော**ဘ်'**ဗျည်းကို ရှေ့ဟုဆိုအပ်သော အောက်၌ အစဉ်မပျက်ထား။ (အဘ်+ဣ+ဣစ္ဆိတံ)

-'သရာ သရေ လောပံ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**ဣ'**သရနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့**ဣ'**သရကိုချေ။ (အဘ်+ဣစ္ဆိတံ)

-'နယေ ပရံ ယုတ္တေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် သရကင်းသော**ဘ်'**ဗျည်းကို နောက်**ဣ'**သို့ကပ်။

အဘိစ္ဆိတံ ပြီး၏။

....

(၁၃၅) အဓီ.ရိတံ = (အဓိ+ဤရိတံ) (အလွန်ဆိုအပ်၏)

အဓီရိတံကို **(အဓိ+ဤရိတံ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'အဇ္ဈော အဓိ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**ဤ'**သရနှောင်းသောကြောင့် အဓိ'ဥပသာရပုဒ်ကို **(အဇ္ဈ)**ပြု ပြုသင့် သော်လည်း၊ **"တေ န ဝါ ဣဝဏ္ဏေ"**သုတ်က တားမြစ်သောကြောင့် မပြုရပါ။ (အဓိ+ဤရိတံ)

-'ပုဗ္ဗမဓောဝ္ဌိတမဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **ဣ'**သရမှ **ဓ်'**ဗျည်းကိုခွင်း၊ ဓ်'၏အစိတ် ဣ'ကြွင်းစေ၊ ခွင်းအပ်ပြီးသော,သရကင်းသော**ဓ်'**ဗျည်းကို ရှေ့ဟုဆိုအပ်သော အောက်၌ အစဉ်မပျက် ထား။ (အဓ်+ဣ+ဤရိတံ)

-'သရာ သရေ လောပံ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**ဤ'**သရနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့**ဣ'**သရကိုချေ။ (အဓ်+ဤရိတံ)

-'နယေ ပရံ ယုတ္တေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် သရကင်းသော**ဓ်'**ဗျည်းကို နောက်**(ီ)**သို့ကပ်။

အဓီရိတံ ပြီး၏။

....

၄၇။ အတိဿ စန္တဿ။

စ(X)← တိ +**(ဣ)ဝဏ်**

ဣဝဏ္ဏေ၊ ဣ-ဝဏ်ကြောင့်။ **အတိဿ စ၊** အတိ-ဥပသာရပုဒ်၌လည်း။ **အန္တဿ၊** အဆုံး တိ'-သဒ္ဒါ၏။ **တံ၊** ထို သဗ္ဗော စံ တိ'သုတ်၌ ဆိုအပ်ပြီးသော **(စ)**အပြုသည်။ **န ဟောတိ၊** မဖြစ်။

***ဤသုတ်သည် နောက်(ဣဝဏ်)နှောင်းလျှင် အတိ-သဒ္ဒါ၏အဆုံးဖြစ်သော တိ'-ကို သဗ္ဗော စံ တိ သုတ်ဖြင့် (စ)ပြုခြင်းတို့ကို တားမြစ် သော ပဋိသေဓသုတ် ဖြစ်ပါသည်။**

'အတိဿ စန္တဿ' (ရုပ်တွက်)ပုံစံများ

(၁၃၆) အတီ.သိဂဏော = (အတိ+ဣသိဂဏော) (အလွန်များသောရသေ့အပေါင်း)

အတီသိဂဏောကို **(အတိ+ဣသိဂဏော)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'သဗ္ဗော စံ တိ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**ဣ**'သရနှောင်းသောကြောင့် အတိ'သဒ္ဒါ၏ တိကို **(စ)**ပြုသင့်သော်လည်း၊ **'အတိဿ စန္တဿ'**သုတ်က တားမြစ်သောကြောင့် မပြုရ။ (အတိ+ဣသိဂဏော)

-'ပုဗ္ဗမဓောဋ္ဌိတမဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **ဣ**'သရမှ **တ်**'ဗျည်းကိုခွင်း၊ တ်'၏ အစိတ် ဣ'ကြွင်းစေ၊ ခွင်းအပ်ပြီးသော,သရကင်းသော**တ်**'ဗျည်းကို ရှေ့ဟုဆိုအပ်သော အောက်၌ အစဉ် မပျက်ထား။ (အတ်+ဣ+ဣသိဂဏော)

-'သရာ သရေ လောပံ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**ဣ**'သရနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့**ဣ**'သရကိုချေ။
(အတ်+ဣသိဂဏော)

-'ဒုတိပိုင်းဒီဃံ'သုတ်ဖြင့် ရှေ့**ဣ**'သရကျေပြီးသည်ရှိသော် နောက်**(ဣ)**သရကို **(ဤ)**ဒီဃပြု။
(အတ်+ဤသိဂဏော)

-'နယေ ပရံ ယုတ္တေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် သရကင်းသော**တ်**'ဗျည်းကို နောက်**(ီ)**သို့ကပ်။
အတီသိဂဏော ပြီး၏။

....

(၁၃၇) အတီ.ရိတံ = (အတိ+ဤရိတံ) (လွန်စွာဆိုအပ်၏)

အတီရိတံကို **(အတိ+ဤရိတံ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'သဗ္ဗော စံ တိ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**ဣ**'သရနှောင်းသောကြောင့် အတိ'သဒ္ဒါ၏ တိကို (စ)ပြုသင့်သော်လည်း၊ **'အတိဿ စန္တဿ'**သုတ်က တားမြစ်သောကြောင့် မပြုရ။ (အတိ+ဤရိတံ)

-'ပုဗ္ဗမဓောဋ္ဌိတမဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **ဣ**'သရမှ **တ်**'ဗျည်းကိုခွင်း၊ တ်'၏ အစိတ် ဣ'ကြွင်းစေ၊ ခွင်းအပ်ပြီးသော,သရကင်းသော**တ်**'ဗျည်းကို ရှေ့ဟုဆိုအပ်သော အောက်၌ အစဉ် မပျက်ထား။ (အတ်+ဣ+ဤရိတံ)

-'သရာ သရေ လောပံ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**ဣ**'သရနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့**ဣ**'သရကိုချေ။
(အတ်+ဤရိတံ)

-'နယေ ပရံ ယုတ္တေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် သရကင်းသော**တ်**'ဗျည်းကို နောက်**(ီ)**သို့ကပ်။
အတီရိတံ ပြီး၏။

....

*****(၁၃၈) အစ္စ.န္တံ = (အတိ+အန္တံ)** (စုတိဟူသောအဆုံးကိုလွန်သည်)

အစ္စန္တံကို **(အတိ+အန္တံ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-**'အတိဿ စန္တဿ'** ဟူသောသုတ်ဖြင့် 'သဗ္ဗော စံ တိ' သုတ်၏အစီအရင်ကို တားမြစ်သင့်သော်လည်း နောက် **"ႀက"**-ဝဏ်မဟုတ်၍ မတားမြစ်ရ။

-'သဗ္ဗော စံ တိ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**ႀက'**သရနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့အတိ'သဒ္ဒါ၏ တိကို **(စ်)**ပြု။ (အစ်+အန္တံ)

-'နယေ ပရံ ယုတ္တေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် သရကင်းသော**စ်'**ဗျည်းကို နောက်**အ'**သို့ကပ်။ (အစန္တံ)

-'ပရ ဒွေဘာဝေါ ဌာနေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **စ**-၏သဒိသဒွေဘော် **(စ္စ)**ပြု။

အစ္စန္တံ ပြီး၏။

....

၄၈။ ကွစိ ပဋိ ပတိဿ။ (ပဋိ)← ပတိ +(သရ/ဗျည်း)

သရေ ဝါ၊ နောက်သရကြောင့်လည်းကောင်း။ **ဗျဥ္ဇနေ ဝါ၊** နောက်ဗျည်းကြောင့်လည်းကောင်း။ **ပတိဿ၊** ပတိ-ဥပသာရပုဒ်၏။ **ကွစိ၊** အချို့အရာ၌။ **ပဋိ၊** ပဋိ-အပြုသည်။ **ဟောတိ၊** ဖြစ်၏။

***ဤသုတ်သည် နောက်သရ(သို့မဟုတ်)ဗျည်းနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့ (ပတိ)ဥပသာရပုဒ်ကို (ပဋိ) ပြုသောသုတ် ဖြစ်ပါသည်။**

'ကွစိ ပဋိ ပတိဿ' (ရုပ်တွက်)ပုံစံများ

(၁၃၉) ပဋ္ဋ.ဂ္ဂိ = (ပတိ+အဂ္ဂိ) (မီးကြိုကို)

ပဋ္ဋဂ္ဂိကို **(ပတိ+အဂ္ဂိ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ကွစိ ပဋိ ပတိဿ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**အ'**သရနှောင်းသောကြောင့် **ပတိ'**ဥပသာရပုဒ်ကို **'ပဋိ'**ပြု။ (ပဋိ+အဂ္ဂိ)

-'ပုဗ္ဗမဓောဌိတမဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **ႀက'**သရမှ **ဋ်'**ဗျည်းကိုခွင်း၊ ဋ်'၏အစိတ် ႀက'ကြွင်းစေ၊ ခွင်းအပ်ပြီးသော,သရကင်းသော**ဋ်'**ဗျည်းကို ရှေ့ဟုဆိုအပ်သော အောက်၌ အစဉ်မပျက် ထား။ (ပဋ်+ႀက+အဂ္ဂိ)

-'သရာ သရေ လောပံ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**အ'**သရနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့**ႀက'**သရကိုချေ။ (ပဋ်+အဂ္ဂိ)

-'နယေ ပရံ ယုတ္တေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် သရကင်းသော**ဋ်'**ဗျည်းကို နောက်**အ'**သို့ကပ်။

ပဋ္ဋဂ္ဂိ ပြီး၏။

(၁၄၀) ပဋိ္ဌ.ဟညတိ = (ပတိ+ဟညတိ) (ညှင်းဆဲအပ်၏)

ပဋိဟညတိကို **(ပတိ+ဟညတိ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ကွစိ ပဋိ ပတိဿ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**ဟ**'ဗျည်းနှောင်းသောကြောင့် **ပတိ**'ဥပသာရပုဒ်ကို **'ပဋိ'**ပြု။

ပဋိဟညတိ ပြီး၏။

....

<u>"ကွစိ"-သဒ္ဒါ၏ တားမြစ်ချက် ပြယုဂ်</u>

*****(၁၄၁) ပစ္စ.န္တိမေသု= (ပတိ+အန္တိမေသု)** (အစွန်အဖျားဖြစ်ကုန်သော)

ပစ္စန္တိမေသုကို **(ပတိ+အန္တိမေသု)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ကွစိ ပဋိ ပတိဿ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**အ**'သရနှောင်းသောကြောင့် **ပတိ**'ဥပသာရပုဒ်ကို **'ပဋိ'**ပြုသင့်သော်လည်း၊ 'ကွစိ ပဋိ ပတိဿ'သုတ်၌ပါသော "ကွစိ"သဒ္ဒါ၏တားမြစ်ချက်ကြောင့် မပြုရ။

(ပတိ+အန္တိမေသု)

-'သဗ္ဗော စံ တိ'သုတ်ဖြင့် နောက်**အ**'သရနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့**ပတိ'သဒ္ဒါ၏ တိ**ကို (စ်)ပြု။

(ပစ်+အန္တိမေသု)

-'နယေ ပရံ ယုတ္တေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် သရကင်းသော**စ်**ဗျည်းကို နောက်**အ**သို့ကပ်။ (ပစန္တိမေသု)

-'ပရ ဒွေဘာဝေါ ဌာနေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **စ-**၏သဒိသဒွေဘော် **(စ္စ)**ပြု။

ပစ္စန္တိမေသု ပြီး၏။

....

*****(၁၄၂) ပတိ.လီယတိ= (ပတိ+လီယတိ)** (တွန့်ဆုတ်၏)

ပတိလီယတိကို **(ပတိ+လီယတိ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ကွစိ ပဋိ ပတိဿ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**လ**'ဗျည်းနှောင်းသောကြောင့် **ပတိ**'ဥပသာရပုဒ်ကို **'ပဋိ'** ပြုသင့်သော်လည်း၊ ကွစိ ပဋိ ပတိဿ' သုတ်၌ပါသော "ကွစိ"သဒ္ဒါ၏တားမြစ်ချက်ကြောင့် မပြုရ။

ပတိလီယတိ ပြီး၏။

....

*****(၁၄၃) ပတိ.ရူပဒေသဝါသော စ= (ပတိ+ရူပဒေသဝါသော စ)** (သင့်လျော်ရာအရပ်၌နေရခြင်းငင်း)

ပတိရူပဒေသဝါသော စကို **(ပတိ+ရူပဒေသဝါသော စ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ကွစိ ပဋ္ဌိ ပတိဿ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**လ'**ဗျည်းနှောင်းသောကြောင့် **ပတိ'**ဥပသာရပုဒ်ကို **'ပဋ္ဌိ'** ပြုသင့်သော်လည်း၊ ကွစိ ပဋ္ဌိ ပတိဿ' သုတ်၌ပါသော "ကွစိ"သဒ္ဒါ၏တားမြစ်ချက်ကြောင့် မပြုရ။ ပတိရူပဒေသဝါသော စ ပြီး၏။

....

၄၉။ ပုထဿု ဗျဥ္ဇနေ။

ပုထ+ဗျည်း
ဥ ←(အ)

ဗျဥ္ဇနေ၊ နောက်ဗျည်းနှောင်းသောကြောင့်။ **ပုထဿ၊** ပုထ-သဒ္ဒါ၏။ **အန္တော၊** အဆုံး(အ)သရသည်။ **ဥ၊** "ဥ"-အပြုသည်။ **ဟောတိ၊** ဖြစ်၏။

***ဤသုတ်သည် နောက်ဗျည်းနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့ပုထ-နိပါတ်ပုဒ်၏ အစိတ်(အ)ကို (ဥ)ပြုသော သုတ် ဖြစ်ပါသည်။**

<u>'ပုထဿု ဗျဥ္ဇနေ' (ရုပ်တွက်)ပုံစံ</u>

(၁၄၄) ပုထု.ဇ္ဇနော = (ပုထ+ဇနော) (ပုထုဇဉ်)

ပုထုဇ္ဇနောကို **(ပုထ+ဇနော)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ပုထဿု ဗျဥ္ဇနေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**ဇ'**ဗျည်းနှောင်းသောကြောင့် **ပုထ'**နိပါတ်ပုဒ်၏အဆုံး အ'ကို **'ဥ'**ပြု။ (ပုထုဇနော)

-'ပရ ဒွေဘာဝေါ ဌာနေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **"ဇ"**၏သဒိသဒွေဘော် **(ဇ္ဇ)**လာ။

ပုထုဇ္ဇနော ပြီး၏။

....

(၁၄၅) ပုထု.ဘူတံ = (ပုထ+ဘူတံ) (များစွာဖြစ်၍ဖြစ်သည်)

ပုထုဘူတံကို **(ပုထ+ဘူတံ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ပုထဿု ဗျဥ္ဇနေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**ဘ'**ဗျည်းနှောင်းသောကြောင့် **ပုထ'**နိပါတ်ပုဒ်၏အဆုံး အ'ကို **'ဥ'**ပြု။

ပုထုဘူတံ ပြီး၏။

....

<u>'ပုထဿု ဗျဥ္ဇနေ'သုတ်၌ပါသော **အန္တ**-သဒ္ဒါ</u>

*****(၁၄၆) မနု.ညံ = (မနော+အညံ)** (စိတ်ကိုလွန်စွာနှစ်သက်စေတတ်သောအာရုံ)

မနုညံကို **(မနော+အညံ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ပုဗ္ဗမဓေဒွိတမသဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **ဿ'**သရမှ **န်'**ဗျည်းကိုခွင်း၊ န်'၏အစိတ် ဿ'ကြွင်းစေ၊ ခွင်းအပ်ပြီးသော,သရကင်းသော**န်'**ဗျည်းကို ရှေ့ဟုဆိုအပ်သော အောက်၌ အစဉ်မပျက်ထား။ (မန်+ဿ+အညံ)

-'ပုထဿု ဗျဉ္ဇနေ' ဟူသောသုတ်၌ပါသော အန္တ'သဒ္ဒါဖြင့် မန်-အဆုံး **ဿ**ကို **'ဥ'**ပြု။ (မန်+ဥ+အညံ)

-'ဝါ ပရော အသရူပါ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် ရှေ့**ဥ"**သရမှ နောက်ဖြစ်သော **အ**သရကိုချေ။ (မန်+ဥညံ)

-'နယေ ပရံ ယုတ္တေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် သရကင်းသော**န်'**ဗျည်းကို နောက်**(ု)**သို့ကပ်။

မနုညံ ပြီး၏။

....

၅၀။ ဿ အဝဿ။

ဿ←(အဝ)+ဗျည်း

ဗျဉ္ဇနေ၊ နောက်ဗျည်းနှောင်းသောကြောင့်။ **အဝဿ၊** အဝ-ဥပသာရပုဒ်၏။ **ကွစိ၊** အချို့သောပြယုဂ်တို့၌။ **ဿ၊** "ဿ"-အပြုသည်။ **ဟောတိ၊** ဖြစ်၏။

***ဤသုတ်သည် နောက်ဗျည်းနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့အဝ-ဥပသာရပုဒ်ကို (ဿ)ပြုသောသုတ် ဖြစ်ပါသည်။**

'ဿ အဝဿ' (ရုပ်တွက်)ပုံစံ

(၁၄၇) ဿ.နဒ္ဓါ = (အဝ+နဒ္ဓါ) (မြေးယှက်အပ်ကုန်၏)

ဿနဒ္ဓါကို **(အဝ+နဒ္ဓါ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ဿ အဝဿ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**န'**ဗျည်းနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့**အဝ'** ဥပသာရပုဒ်ကို **'ဿ'**ပြု။

ဿနဒ္ဓါ ပြီး၏။

....

၅၁။ အနုပဒိဋ္ဌာနံ ဝုတ္တယောဂတော။

အနုပဒိဋ္ဌာနံ၊ မပြအပ်ခဲ့သော ရုပ်တို့၏။ **သဒ္ဓိ၊** ရုပ်ပြီးပုံကို။ **ဝုတ္တယောဂတော၊** ဆိုအပ်ခဲ့သောနည်းဖြင့်။ **ဝေဒိတဗ္ဗာ၊** သိအပ်ကုန်၏။

***ဤသုတ်သည် ဤသန္ဓိကျမ်း၌ မပြအပ်သေးသော ဥဒါဟရဏ်ရုပ်တို့ကိုလည်း ပြဆိုပြီးခဲ့သည့်သုတ်များဖြင့်ပင် စီရင်ပါဟု ညွှန်ပြသော** ပရိဘာသာသုတ် **ဖြစ်ပါသည်။**

(၁၄၈) ပါ.ပနံ = (ပ+အာပနံ) (အပြားအားဖြင့်ရောက်ခြင်း)

ပါပနံကို **(ပ+အာပနံ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ပုဗ္ဗမဓောဌိတမဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **အ'**သရမှ **ပ်'**ဗျည်းကိုခွင်း၊ ပ်'၏အစိတ် အ'ကြွင်းစေ၊ ခွင်းအပ်ပြီးသော,သရကင်းသော**ပ်'**ဗျည်းကို ရှေ့ဟုဆိုအပ်သော အောက်၌ အစဉ်မပျက် ထား။ (ပ်+အ+အာပနံ)

-'သရာ သရေ လောပံ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**အာ'**သရနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့**အ'**သရကိုချေ။ (ပ်+အာပနံ)

-'နယေ ပရံ ယုတ္တေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် သရကင်းသော**ပ်'**ဗျည်းကို နောက်**(-ာ)**သို့ကပ်။

ပါပနံ ပြီး၏။

---

(၁၄၉) ပရာ.ယဏံ = (ပရံ+အယနံ) (လဲလျောင်းမှီခိုရာ)

ပရာယဏံကို **(ပရံ+အယနံ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ကွစိ လောပံ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**အ'**သရနှောင်းသောကြောင့် **ရှေ့(ရ)**အထက်၌ရှိသော **(ံ)**ချေ။ (ပရ+အယနံ)

-'ပုဗ္ဗမဓောဌိတမဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **အ'**သရမှ **ရ်'**ဗျည်းကိုခွင်း၊ ရ်'၏အစိတ် အ'ကြွင်းစေ၊ ခွင်းအပ်ပြီးသော,သရကင်းသော**ရ်'**ဗျည်းကို ရှေ့ဟုဆိုအပ်သော အောက်၌ အစဉ်မပျက် ထား။ (ပရ်+အ+အယနံ)

-'သရာ သရေ လောပံ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**အ'**သရနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့**အ'**သရကိုချေ။ (ပရ်+အယနံ)

-'ဒုတိယပိုင်း ဒီဃံ' သုတ်ဖြင့် ရှေ့**အ'**သရကျေပြီးသည်ရှိသော် နောက်**အ'**ရဿကို **(အာ)**ဒီဃပြု။ (ပရ်+အာယနံ)

-'နယေ ပရံ ယုတ္တေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် သရကင်းသော**ရ်'**ဗျည်းကို နောက်**(-ာ)**သို့ကပ်။ (ပရာယနံ)

-'ဒေါ ဓဿ စ'သုတ်၌ပါသော စ-သဒ္ဒါဖြင့် **(န)**ကို **ဏ-**ပြု။

ပရာယဏံ ပြီး၏။

---

(၁၅၀) ဥပါ.ယနံ = (ဥပ+အာယနံ) (ကပ်၍ဆောင်ခြင်း)

ဥပါယနံကို **(ဥပ+အာယနံ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ပုဗ္ဗမဓောဠီတမဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **အ'**သရမှ **ပ်'**ဗျည်းကိုခွင်း၊ ပ်'၏အစိတ် အ'ကြွင်းစေ၊ ခွင်းအပ်ပြီးသော,သရကင်းသော**ပ်'**ဗျည်းကို ရှေ့ဟုဆိုအပ်သော အောက်၌ အစဉ်မပျက် ထား။ (ဥပ်+အ+အာယနံ)

-'သရာ သရေ လောပံ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်***အာ'***သရနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့***အ'***သရကိုချေ။ (ဥပ်+အာယနံ)

-'နယေ ပရံ ယုတ္တေ'သုတ်ဖြင့် သရကင်းသော**ပ်'**ဗျည်းကို နောက်**(-ာ)**သို့ကပ်။

ဥပါယနံ ပြီး၏။

....

(၁၅၁) ဥပါ.ဟနံ = (ဥပ+အာဟနံ) (ကပ်၍ညှင်းဆဲတတ်သော, ဘိနပ်)

ဥပါယနံကို **(ဥပ+အာဟနံ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ပုဗ္ဗမဓောဠီတမဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **အ'**သရမှ **ပ်'**ဗျည်းကိုခွင်း၊ ပ်'၏အစိတ် အ'ကြွင်းစေ၊ ခွင်းအပ်ပြီးသော,သရကင်းသော**ပ်'**ဗျည်းကို ရှေ့ဟုဆိုအပ်သော အောက်၌ အစဉ်မပျက် ထား။ (ဥပ်+အ+အာဟနံ)

-'သရာ သရေ လောပံ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်***အာ'***သရနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့***အ'***သရကိုချေ။ (ဥပ်+အာဟနံ)

-'နယေ ပရံ ယုတ္တေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် သရကင်းသော**ပ်'**ဗျည်းကို နောက်**(-ာ)**သို့ကပ်။

ဥပါဟနံ ပြီး၏။

....

(၁၅၂) နျာ.ယောဂေါ = (နိ+အာယောဂေါ) (အမြဲမပြတ်လွန်စွာအားထုတ်ခြင်း)

နျာယောဂေါကို **(နိ=အာယောဂေါ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ပုဗ္ဗမဓောဠီတမဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **ဣ'**သရမှ **န်'**ဗျည်းကိုခွင်း၊ န်'၏အစိတ် ဣ'ကြွင်းစေ၊ ခွင်းအပ်ပြီးသော,သရကင်းသော**န်'**ဗျည်းကို ရှေ့ဟုဆိုအပ်သော အောက်၌ အစဉ်မပျက် ထား။ (န်+ဣ+အာယောဂေါ)

-'ဣဝဏ္ဏော ယံ နဝါ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်***အာ'***သရနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့**ဣ'**သရကို(ယ်)ပြု။ (န်+ယ်+အာယောဂေါ)

-'နယေ ပရံ ယုတ္တေ'သုတ်ဖြင့် သရကင်းသော**ယ်'**ဗျည်းကို နောက်**(-ာ)**သို့ကပ်။ န်'ကိုလည်း **(-ျ)**သို့ကပ်။

နျာယောဂေါ ပြီး၏။

....

(၁၅၃) နိ.ရူပမိ = (နိ+ဥပမိ) (ဥပမိမရှိရာနိဗ္ဗာန်)

နိရူပမိကို **(နိ+ဥပမိ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ယ ဝ မ ဒ န တ ရ လာ စာဂမာ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**ဣ**'သရနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့၌ **(ရ်)** အက္ခရာလာ။ (နိ+ရ်+ဥပမိ)

-'နယေ ပရံ ယုတ္တေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **(ရ်)**ကို နောက်**(ု)**'သို့ကပ်။

နိရူပမိ ပြီး၏။

....

(၁၅၄) အနု.ဗောဓော = (အနု+ဗောဓော) (လျော်စွာသိခြင်း)

အနုဗောဓောကို **(အနု+ဗောဓော)**ဟုပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'သရာ ပကတိ ဗျဉ္ဇနေ" ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**ဗ်**'ဗျည်းနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့**ဉ**'သရကို **(ု)**ဟု ပကတိပြု။

အနုဗောဓော ပြီး၏။

....

(၁၅၅) ဒု.ဝူပသန္တံ = (ဒု+ဥပသန္တံ) (မကောင်းသဖြင့်ငြိမ်သက်သည်)

ဒုဝူပသန္တံကို **(ဒု+ဥပသန္တံ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ယ ဝ မ ဒ န တ ရ လာ စာဂမာ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**ဥ**'သရနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့၌ **(ဝ်)** အက္ခရာလာ။ (ဒု+ဝ်+ဥပသန္တံ)

-'တတိယပိုင်းဒီဃံ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်'ပ'ဗျည်းနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့(ဥ)သရကို **(ဦ)**ဒီဃံပြု။ (ဒု+ဝ်+ဦပသန္တံ)

-'နယေ ပရံ ယုတ္တေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **(ဝ်)**ကို နောက်**(ူ)**'သို့ကပ်။

ဒုဝူပသန္တံ ပြီး၏။

....

(၁၅၆) သု.ဝူပသန္တံ = (သု+ဥပသန္တံ) (ကောင်းစွာငြိမ်သက်သည်)

သုဝူပသန္တံကို **(သု+ဥပသန္တံ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ယ ဝ မ ဒ န တ ရ လာ စာဂမာ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**ဥ**'သရနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့၌ **(ဝ်)** အက္ခရာလာ။ (သု+ဝ်+ဥပသန္တံ)

-'တတိယပိုင်းဒီဃံ'သုတ်ဖြင့် နောက်'ပ'ဗျည်းနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့(ဥ)သရကို **(ဦ)**ဒီဃံပြု။ (သု+ဝ်+ဦပသန္တံ)

-'နယေ ပရံ ယုတ္တေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **(ဝ်)**ကို နောက်**(ူ)'**သို့ကပ်။
သုဝူပသန္တံ ပြီး၏။

....

(၁၅၇) ဒွါ.လယော = (ဒု+အာလယော) (မကောင်းသောတည်ရာ)

ဒွါလယောကို **(ဒု+အာလယော)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ပုဗ္ဗမဓောဋ္ဌိတမဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **ဉ'**သရမှ **ဒ်'**ဗျည်းကိုခွင်း၊ ဒ်'၏အစိတ် ဉ'ကြွင်းစေ၊ ခွင်းအပ်ပြီးသော,သရကင်းသော**ဒ်'**ဗျည်းကို ရှေ့ဟုဆိုအပ်သော အောက်၌ အစဉ်မပျက်ထား။ (ဒ်+ဉ+အာလယော)

-'ဝမောဒုဒန္တာနံ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**အာ'**သရနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့အစိတ်ဖြစ်သော**ဉ'**ကို(ဝ)ပြု။ (ဒ်+ဝ်+အာလယော)

-'နယေ ပရံ ယုတ္တေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **(ဝ်)**ကို နောက်**(အာ)'**သို့ကပ်။ ဒ်'ကိုလည်း **(ဝါ)**သို့ကပ်။
ဒွါလယော ပြီး၏။

....

(၁၅၈) သွာ.လယော = (သု+အာလယော) (ကောင်းသောတည်ရာ)

သွာလယောကို **(သု+အာလယော)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ပုဗ္ဗမဓောဋ္ဌိတမဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **ဉ'**သရမှ **သ်'**ဗျည်းကိုခွင်း၊ သ်'၏အစိတ် ဉ'ကြွင်းစေ၊ ခွင်းအပ်ပြီးသော,သရကင်းသော**သ်'**ဗျည်းကို ရှေ့ဟုဆိုအပ်သော အောက်၌ အစဉ်မပျက်ထား။ (သ်+ဉ+အာလယော)

-'ဝမောဒုဒန္တာနံ'သုတ်ဖြင့် နောက်**အာ'**သရနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့အစိတ်ဖြစ်သော **ဉ'**ကို(ဝ)ပြု။ (သ်+ဝ်+အာလယော)

-'နယေ ပရံ ယုတ္တေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **(ဝ်)**ကို နောက်**(အာ)'**သို့ကပ်။ သ်'ကိုလည်း **(ဝါ)**သို့ကပ်။
သွာလယော ပြီး၏။

....

(၁၅၉) ဒု.ရာချာတံ = (ဒု+အာချာတံ) (မကောင်းသဖြင့်ဆိုအပ်သည်)

ဒုရာချာတံကို **(ဒု+အာချာတံ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ယ ဝ မ ဒ န တ ရ လာ စာဂမာ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**အာ'**သရနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့၌ **(ရ်)** အက္ခရာလာ။ (ဒု+ရ်+အာချာတံ)

-'နယေ ပရံ ယုတ္တေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **(ရ်)**ကို နောက်**(-ာ)'**သို့ကပ်။ ဒုရာချာတံ ပြီး၏။

(၁၆၀) သွာ.ချာတော = (သု+အာချာတော) (ကောင်းသောတည်ရာ)

သွာချာတောကို **(သု+အာချာတော)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ပုဗ္ဗမဓောဠှိတမသေ့ရံ သရေန ဝိယောဇယေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **ဉ'**သရမှ **သ်'**ဗျည်းကိုခွင်း၊ သ်'၏ အစိတ် ဉ'ကြွင်းစေ၊ ခွင်းအပ်ပြီးသော,သရကင်းသော**သ်'**ဗျည်းကို ရှေ့ဟုဆိုအပ်သော အောက်၌ အစဉ် မပျက်ထား။ (သ်+ဉ+အာချာတော)

-'ဝမောဒုဒန္တာနံ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**အာ'**သရနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့အစိတ်ဖြစ်သော **ဉ**ကို(ဝ)ပြု။ (သ်+ဝ်+အာချာတော)

-'နယေ ပရံ ယုတ္တေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **(ဝ်)**ကို နောက်**(အာ)'**သို့ကပ်။ သ်'ကိုလည်း **(ဝါ)**သို့ကပ်။
သွာချာတော ပြီး၏။

....

(၁၆၁) ဉ.ဒီရိတံ = (ဉ+ဤရိတံ) (အလွန်ဆိုအပ်ပြီ)

ဉဒီရိတံကို **(ဉ+ဤရိတံ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ယ ဝ မ ဒ န တ ရ လာ စာဂမာ'သုတ်ဖြင့် နောက်**(အ)**သရနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့၌ **(ဒ်)**အက္ခရာလာ။ (ဉ+ဒ်+ဤရိတံ)

-'နယေ ပရံ ယုတ္တေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **(ဒ်)**ကို နောက်**(ီ)'**သို့ကပ်။
ဉဒီရိတံ ပြီး၏။

....

(၁၆၂) သ.မုဒ္ဒိဋ္ဌံ = (သံ+ဉဒ္ဒိဋ္ဌံ) (ကောင်းစွာပြအပ်သည်)

သမုဒ္ဒိဋ္ဌံကို **(သံ+ဉဒ္ဒိဋ္ဌံ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'မဒါ သရေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**ဉ'**သရနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့**သ'**အထက်၌ရှိသောနိဂ္ဂဟိတ်ကို **(မ်)**ပြု။ (သ+မ်+ဉဒ္ဒိဋ္ဌံ)

-'နယေ ပရံ ယုတ္တေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **(မ်)**ကို နောက်**(ု)'**သို့ကပ်။
သမုဒ္ဒိဋ္ဌံ ပြီး၏။

....

(၁၆၃) ဝိ.ယဂ္ဂံ = (ဝိ+အဂ္ဂံ) (အထူးသဖြင့်မြတ်သည်)

ဝိယဂ္ဂံကို **(ဝိ+အဂ္ဂံ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ယ ဝ မ ဒ န တ ရ လာ စာဂမာ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**အ'**သရနှောင်းသောကြောင့် ရှေ၌ **(ယ်)** အက္ခရာလာ။ (ဝိ+ယ်+အဂ္ဂ)
-'နယေ ပရံ ယုတ္တေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **(ယ်)**ကို နောက်**(-)**သို့ကပ်။
ဝိယဂ္ဂ ပြီး၏။

....

***(၁၆၄) ဝိဇ္ဈ.ဂ္ဂ = (ဝိ+အဓိ+အဂ္ဂ)** (အထူးသဖြင့်လွန်မြင့်မြတ်သည်)

ဝိဇ္ဈဂ္ဂကို **(ဝိ+အဓိ+အဂ္ဂ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။
-'အဓ္ဈော အဓိ'သုတ်ဖြင့် နောက်**အ'**သရနှောင်းသောကြောင့် အဓိ'ဥပသာရပုဒ်ကို **(အဇ္ဈ)**ပြု**။**
(ဝိ+အဇ္ဈ+အဂ္ဂ)
-'ပုဗ္ဗမဓောဌိတမဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **အ'**သရမှ **ဈ်'**ဗျည်းကိုခွင်း၊ ဈ်'၏ အစိတ် အ'ကြွင်းစေ၊ ခွင်းအပ်ပြီးသော,သရကင်းသော**ဈ်'**ဗျည်းကို ရှေ့ဟုဆိုအပ်သော အောက်၌ အစဉ် မပျက်ထား။ (ဝိ+အဇ္ဈ်+အ+အဂ္ဂ)
-'သရာ သရေ လောပံ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**အာ'**သရနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့**အ'**သရကိုချေ။ (ဝိ+အဇ္ဈ်+အဂ္ဂ)
-'နယေ ပရံ ယုတ္တေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် သရကင်းသော**ဈ်'**ဗျည်းကို နောက်**အ'**သို့ကပ်။ (ဝိ+အဇ္ဈဂ္ဂ)
-'ပုဗ္ဗမဓောဌိတမဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **ဣ'**သရမှ **ဝ်'**ဗျည်းကိုခွင်း၊ ဝ်'၏အစိတ် ဣ'ကြွင်းစေ၊ ခွင်းအပ်ပြီးသော,သရကင်းသော**ဝ်'**ဗျည်းကို ရှေ့ဟုဆိုအပ်သော အောက်၌ အစဉ်မပျက် ထား။ (ဝ်+ဣ+အဇ္ဈဂ္ဂ)
-'ဝါ ပရော အသရူပါ'သုတ်ဖြင့် သုတိမတူသော ရှေ့**ဣ'**မှ နောက်ဖြစ်သော **အ'**သရကိုချေ။ (ဝ်+ဣ+ဇ္ဈဂ္ဂ)
-'နယေ ပရံ ယုတ္တေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် သရကင်းသော**ဝ်'**ဗျည်းကို နောက်**(ိ)**သို့ကပ်။
ဝိဇ္ဈဂ္ဂ ပြီး၏။

....

****(၁၆၅) ဗျ.ဂ္ဂ = (ဝိ+အဂ္ဂ)** (အထူးသဖြင့်မြတ်သည်)

ဗျဂ္ဂကို **(ဝိ+အဂ္ဂ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။
-'ပုဗ္ဗမဓောဌိတမဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **ဣ'**သရမှ **ဝ်'**ဗျည်းကိုခွင်း၊ ဝ်'၏အစိတ် ဣ'ကြွင်းစေ၊ ခွင်းအပ်ပြီးသော,သရကင်းသော**ဝ်'**ဗျည်းကို ရှေ့ဟုဆိုအပ်သော အောက်၌ အစဉ်မပျက် ထား။ (ဝ်+ဣ+အဂ္ဂ)
-'ဣဝဏ္ဏော ယံ နဝါ'သုတ်ဖြင့် နောက်**အ'**သရနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့**ဣ'**သရကို(ယ်)ပြု။

(ဝ်+ယ်+အဂ္ဂ)
-'နယေ ပရံ ယုတ္တေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် သရကင်းသော**ယ်'**ဗျည်းကို နောက်**(-)**သို့ကပ်။ ဝ်'ကိုလည်း **(ျ)** သို့ကပ်။ (ဝျဂ္ဂ)
-'ဒေါ ဓဿ စ'သုတ်၌ပါသော "စ"-သဒ္ဒါဖြင့် (ဝျ)ကို **(ဗျ)**ပြု။
ဗျဂ္ဂ ပြီး၏။

....

(၁၆၆) အဝ.ယာဂမနံ = (အဝ+အာဂမနံ) (မကောင်းသဖြင့်လာခြင်း)

အဝယာဂမနံကို **(အဝ+အာဂမနံ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။
-'ယ ဝ မ ဒ န တ ရ လာ စာဂမာ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**အာ'**သရနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့၌ **(ယ်)**အက္ခရာလာ။ (အဝ+ယ်+အာဂမနံ)
-'နယေ ပရံ ယုတ္တေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **(ယ်)**ကို နောက်**(-ာ)'**သို့ကပ်။
အဝယာဂမနံ ပြီး၏။

....

(၁၆၇) အန္ဝေ.တိ = (အနု+ဧတိ) (အစဉ်လိုက်၏)

အန္ဝေတိကို **(အနု+ဧတိ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။
-'ပုဗ္ဗမဓောဌိတမဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **ဥ'**သရမှ **န်'**ဗျည်းကိုခွင်း၊ န်'၏အစိတ် ဥ'ကြွင်းစေ၊ ခွင်းအပ်ပြီးသော,သရကင်းသော**န်'**ဗျည်းကို ရှေ့ဟုဆိုအပ်သော အောက်၌ အစဉ်မပျက် ထား။ (အန်+ဥ+ဧတိ)
-'ဝမောဒုဒန္တာနံ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**ဧ'**သရနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့အစိတ်ဖြစ်သော **ဥ'**ကို(ဝ်)ပြု။ (အန်+ဝ်+ဧတိ)
-'နယေ ပရံ ယုတ္တေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **(ဝ်)**ကို နောက်**(ေ)'**သို့ကပ်။ န်'ကိုလည်း **(ေ၀)**သို့ကပ်။
အန္ဝေတိ ပြီး၏။

....

(၁၆၈) အနု.ပဃာတော = (အန+ဥပဃာတော) (ညှင်းဆဲအပ်၏)

အနုပဃာတောကို **(အန+ဥပဃာတော)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ပုဗ္ဗမဓောဠိတမဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **အ'**သရမှ **န်'**ဗျည်းကိုခွဲ၊ န်'၏အစိတ် အ'ကြွင်းစေ၊ ခွဲအပ်ပြီးသော,သရကင်းသော**န်'**ဗျည်းကို ရှေ့ဟုဆိုအပ်သော အောက်၌ အစဉ်မပျက်ထား။ (အန်+အ+ဥပဃာတော)

-'သရာ သရေ လောပံ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**ဥ'**သရနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့**အ'**သရကိုချေ။ (အန်+ဥပဃာတော)

-'နယေ ပရံ ယုတ္တေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် သရကင်းသော**န်'**ဗျည်းကို နောက်**(ု)**သို့ကပ်။

အနုပဃာတော ပြီး၏။

....

(၁၆၉) အန.စ္ဆရိယံ = (အန+အစ္ဆရိယံ) (မအံ့သြလောက်သေး)

အနစ္ဆရိယံကို **(အန+အစ္ဆရိယံ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ပုဗ္ဗမဓောဠိတမဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **အ'**သရမှ **န်'**ဗျည်းကိုခွဲ၊ န်'၏အစိတ် အ'ကြွင်းစေ၊ ခွဲအပ်ပြီးသော,သရကင်းသော**န်'**ဗျည်းကို ရှေ့ဟုဆိုအပ်သော အောက်၌ အစဉ်မပျက်ထား။ (အန်+အ+အစ္ဆရိယံ)

-'သရာ သရေ လောပံ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**အ'**သရနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့**အ'**သရကိုချေ။ (အန်+အစ္ဆရိယံ)

-'နယေ ပရံ ယုတ္တေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် သရကင်းသော**န်'**ဗျည်းကို နောက်**(-)**သို့ကပ်။

အနစ္ဆရိယံ ပြီး၏။

....

(၁၇၀) ပရိ.ယေသနာ = (ပရိ+ဧသနာ) (ရှာမှီခြင်း)

ပရိယေသနာကို **(ပရိ+ဧသနာ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ယ ဝ မ ဒ န တ ရ လာ စာဂမာ'သုတ်ဖြင့် နောက်**(ဧ)**သရနှောင်းသောကြောင့် ရှေ၌ **(ယ်)**အက္ခရာလာ။ (ပရိ+ယ်+ဧသနာ)

-'နယေ ပရံ ယုတ္တေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **(ယ်)**ကို နောက်**(ဧ)'**သို့ကပ်။

ပရိယေသနာ ပြီး၏။

....

(၁၇၁) ပရာ.မာသော = (ပရ+အာမာသော) (မှားသောအားဖြင့်သုံးသပ်ခြင်း)

ပရာမာသောကို **(ပရ+အာမာသော)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ပုဗ္ဗမဓောဠိတမသဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **အ'**သရမှ **ရ်'**ဖျည်းကိုခွဲင်း၊ ရ်'၏အစိတ်အ'ကြွင်းစေ၊ ခွင်းအပ်ပြီးသော,သရကင်းသော**ရ်'**ဖျည်းကို ရှေ့ဟုဆိုအပ်သော အောက်၌ အစဉ်မပျက်ထား။ (ပရ်+အ+အာမာသော)

-'သရာ သရေ လောပံ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်***အာ'***သရနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့**အ'**သရကိုချေ။ (အန်+အာမာသော)

-'နယေ ပရံ ယုတ္တေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် သရကင်းသော**ရ်'**ဖျည်းကို နောက်**(-ာ)**သို့ကပ်။
ပရာမာသော ပြီး၏။

....

(၁၇၂) ပရိ.ဂ္ဂဟော = (ပရိ+ဂဟော) (သိမ်းဆည်းခြင်း)

ပရိဂ္ဂဟောကို **(ပရိ+ဂဟော)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ပရ ဒွေဘာဝေါ ဌာနေ' သုတ်ဖြင့် ရ'၏မှီရာ**ဣ'**သရမှ နောက်ဖြစ်သော **ဂ**၏သဒိသဒွေဘော် **(ဂ္ဂ)**ပြု။
ပရိဂ္ဂဟော ပြီး၏။

....

(၁၇၃) ပ.ဂ္ဂဟော = (ပ+ဂဟော) (ချီးမြှောက်ခြင်း)

ပဂ္ဂဟောကို **(ပ+ဂဟော)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ပရ ဒွေဘာဝေါ ဌာနေ' သုတ်ဖြင့် ပ'၏မှီရာ**အ'**သရမှ နောက်ဖြစ်သော **ဂ**၏သဒိသဒွေဘော် **(ဂ္ဂ)**ပြု။
ပဂ္ဂဟော ပြီး၏။

....

(၁၇၄) ပ.က္ကမော = (ပ+ကမော) (ရှောင်သွားခြင်း, ဖဲသွားခြင်း)

ပက္ကမောကို **(ပ+ကမော)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ပရ ဒွေဘာဝေါ ဌာနေ' သုတ်ဖြင့် ပ'၏မှီရာ**အ'**သရမှ နောက်ဖြစ်သော **က**၏သဒိသဒွေဘော် **(က္က)**ပြု။
ပဂ္ဂဟော ပြီး၏။

....

(၁၇၅) ပရ.က္ကမော = (ပရာ+ကမော) (လုံ့လခြင်း)

ပရက္ကမောကို **(ပရာ+ကမော)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ပုဗ္ဗမဓောဌိတမဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် **အာ'**သရမှ **ရ်'**ဗျည်းကိုခွင်း၊ ရ်'၏ အစိတ် အာ'ကြွင်းစေ၊ ခွင်းအပ်ပြီးသော,သရကင်းသော**ရ်'**ဗျည်းကို ရှေ့ဟုဆိုအပ်သော အောက်၌ အစဉ် မပျက်ထား။ (ပရ်+အာ+ကမော)

-'ရဿံ'သုတ်ဖြင့် နောက်"က"ဗျည်းနှောင်းသောကြောင့် ရှေ့အာ'သရကို **(အ)**ရဿပြု။ (ပရ်+အ+ကမော)

-'နယေ ပရံ ယုတ္တေ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် သရကင်းသော**ရ်'**ဗျည်းကို နောက်**အ'**သို့ကပ်။ (ပရကမော)

-'ပရ ဒွေဘာဝေါ ဌာနေ' သုတ်ဖြင့် ရ'၏မှီရာ**အ'**သရမှ နောက်ဖြစ်သော **က**၏သဒိသဒွေဘော် **(က္က)**ပြု။ ပရက္ကမော ပြီး၏။

....

(၁၇၆) နိ.က္ကမော = (နိ+ကမော) (ထွက်သွားခြင်း)

နိက္ကမောကို **(နိ+ကမော)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ပရ ဒွေဘာဝေါ ဌာနေ' သုတ်ဖြင့် န'၏မှီရာ**ဣ'**သရမှ နောက်ဖြစ်သော **က**၏သဒိသဒွေဘော် **(က္က)**ပြု။ နိက္ကမော ပြီး၏။

....

(၁၇၇) နိ.က္ကသာဝေါ = (နိ+ကသာဝေါ) (ကိလေသာဖန်ရည်မရှိသူ, ရဟန္တာ)

နိက္ကသာဝေါကို **(နိ+ကသာဝေါ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ပရ ဒွေဘာဝေါ ဌာနေ' သုတ်ဖြင့် န'၏မှီရာ**ဣ'**သရမှ နောက်ဖြစ်သော **က**၏သဒိသဒွေဘော် **(က္က)**ပြု။ နိက္ကသာဝေါ ပြီး၏။

....

(၁၇၈) နိ.လ္လယနံ = (နိ+လယနံ) (ပုန်အောင်းခြင်း)

နိလ္လယနံကို **(နိ+လယနံ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ပရ ဒွေဘာဝေါ ဌာနေ'သုတ်ဖြင့် န'၏မှီရာ **(ဣ)**သရမှ နောက်ဖြစ်သော **လ-**၏သဒိသဒွေဘော် **(လ္လ)**ပြု။ နိလ္လယနံ ပြီး၏။

....

(၁၇၉) ဒု.လ္လယနံ = (ဒု+လယနံ) (မကောင်းသဖြင့် ပုန်းအောင်းခြင်း)

ဒုလ္လယနံကို **(ဒု+လယနံ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ပရ ဒွေဘာဝေါ ဌာနေ'သုတ်ဖြင့် ဒ'၏မှီရာ **(ဥ)**သရမှ နောက်ဖြစ်သော **လ-**၏သဒိသဒွေဘော် **(လ္လ)**ပြု။ ဒုလ္လယနံ ပြီး၏။

(၁၈၀) **ဒုဗ္ဘိက္ခံ = (ဒု+ဘိက္ခံ)** (ရခဲသောထမင်းရှိသည်)

ဒုဗ္ဘိက္ခံကို **(ဒု+ဘိက္ခံ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ဝဂ္ဂေ ဃောသာဃောသာနံ တတိယပဌမ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် စတုတ္ထက္ခရာ**ဘ'**၏ အသဒိသဒွေဘော် တတိယက္ခရာ**(ဗ)**လာ။

ဒုဗ္ဘိက္ခံ ပြီး၏။

(၁၈၁) ဒု.ဗ္ဗုတ္တံ = (ဒု+ဝုတ္တံ) (မကောင်းသဖြင့် ဆိုအပ်သည်)

ဒုဗ္ဗုတ္တံကို **(ဒု+ဝုတ္တံ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ပရ ဒွေဘာဝေါ ဌာနေ' သုတ်ဖြင့် ဒ'၏မှီရာ**ဉ'**သရမှ နောက်ဖြစ်သော **ဝ**၏သဒိသဒွေဘော် **(ဝွ)**ပြု။

(ဒုဝွုတ္တံ)

-'ဒေါ ဓဿ စ' သုတ်၌ပါသော "စ"သဒ္ဒါဖြင့် "ဝွ"ကို**(ဗ္ဗ)**ပြု။

ဒုဗ္ဗုတ္တံ ပြီး၏။

(၁၈၂) သ.န္ဒိဋ္ဌံ = (သံ+ဒိဋ္ဌံ) (ကောင်းစွာမြင်အပ်သည်)

သန္ဒိဋ္ဌံကို **(သံ+ဒိဋ္ဌံ)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ဝဂ္ဂန္တံ ဝါ ဝဂ္ဂေ' သုတ်ဖြင့် နောက်"ဒ်"ဗျည်းနှောင်သောကြောင့် ရှေ့(သ)၏အထက်၌ရှိသော နိဂ္ဂဟိတ်ကို **တ'**ဝဂ္ဂန္တ **(န်)**ပြု။

သန္ဒိဋ္ဌံ ပြီး၏။

(၁၈၃) ဒု.ဂ္ဂဟော = (ဒု+ဂဟော) (မကောင်းသဖြင့်ယူခြင်း)

ဒုဂ္ဂဟောကို **(ဒု+ဂဟော)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ပရ ဒွေဘာဝေါ ဌာနေ' သုတ်ဖြင့် ဒ'၏မှီရာ**ဉ'**သရမှ နောက်ဖြစ်သော **-**၏သဒိသဒွေဘော် **(ဂ္ဂ)**ပြု။

ဒုဂ္ဂဟော ပြီး၏။

(၁၈၄) ဝိ.ဂ္ဂဟော = (ဝိ+ဂဟော) (အထူးသဖြင့်ယူခြင်း)

ဝိဂ္ဂဟောကို **(ဝိ+ဂဟော)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ပရ ဒွေဘာဝေါ ဌာနေ' သုတ်ဖြင့် ဝ'၏မှီရာ**ဣ'**သရမှ နောက်ဖြစ်သော **ဂ**၏သဒိသဒွေဘော် **(ဂ္ဂ)**ပြု။
ဝိဂ္ဂဟော ပြီး၏။

....

(၁၈၅) နိ.ဂ္ဂဟော = (နိ+ဂဟော) (ထွက်သွားခြင်း)

နိဂ္ဂဟောကို **(နိ+ဂဟော)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ပရ ဒွေဘာဝေါ ဌာနေ' သုတ်ဖြင့် န'၏မှီရာ**ဣ'**သရမှ နောက်ဖြစ်သော **ဂ**၏သဒိသဒွေဘော် **(ဂ္ဂ)**ပြု။
နိဂ္ဂဟော ပြီး၏။

....

(၁၈၆) အဘိ.က္ကမော = (အဘိ+ကမော) (ရှေ့သို့တက်ခြင်း)

အဘိက္ကမောကို **(အဘိ+ကမော)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ပရ ဒွေဘာဝေါ ဌာနေ' သုတ်ဖြင့် ဘ'၏မှီရာ**ဣ'**သရမှ နောက်ဖြစ်သော **က**၏သဒိသဒွေဘော် **(က္က)**ပြု။
အဘိက္ကမော ပြီး၏။

....

(၁၈၇) ပဋိ.က္ကမော = (ပတိ+ကမော) (နောက်သို့ဆုတ်ခြင်း)

ပဋိက္ကမောကို **(ပတိ+ကမော)**ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍တည်။

-'ပရ ဒွေဘာဝေါ ဌာနေ' သုတ်ဖြင့် တ'၏မှီရာ**ဣ'**သရမှ နောက်ဖြစ်သော **က**၏သဒိသဒွေဘော် **(က္က)**ပြု။
(ပတိက္ကမော)

-'ကွစိ ပဋိ ပတိဿ' ဟူသောသုတ်ဖြင့် နောက်**က္က'**ဗျည်းနှောင်းသောကြောင့် **ပတိ'**ဥပသာရပုဒ်ကို **'ပဋိ'**ပြု။
ပဋိက္ကမော ပြီး၏။

....

ကစ္စည်းသဒ္ဒါကြီးဘာသာ

သန္ဓိကျမ်း

မှတ်စု(အနှစ်ချုပ်)

သန္ဓိကျမ်းမှာ သုတ်ပေါင်း(၅၁)သုတ်၊ အပိုင်းအားဖြင့် အပိုင်း(၅)ပိုင်းပါဝင်ပါတယ်။ ပထမပိုင်းက **၁။ အတ္ထော အက္ခရသညာတော** မှ **၉။ ပရသမညာ ပယောဂေ** အထိ ဒီသုတ် ၉-သုတ်ဟာ ဗျည်း၊ သရ၊ ဒီဃ၊ ရဿ၊ ဃောသ၊ အဃောသ စသဖြင့် နာမည်အမည်ပေးတဲ့သုတ်တွေပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ပြီးတော့ ပဉ္စမ ပိုင်းရဲ့ နောက်ဆုံးသုတ်ဖြစ်တဲ့ **၅၁။ အနုပဒိဋ္ဌာနံ ဝုတ္တယောဂတော** ဆိုတဲ့သုတ်ဟာလည်း မပြရသေးတဲ့ရုပ်တွက်တွေအတွက်ကိုလည်း ရှေ့ရှေ့က ပြခဲ့ပြီးတဲ့နည်းတွေအတိုင်းပဲ ရုပ်တွက်ပါလို့ ပြဆိုတဲ့ သုတ်ပဲဖြစ်ပါတယ်။ ဒါဆိုရင် သုတ်ပေါင်း (၅၁)သုတ်မှာ (၁၀)သုတ်ပြီးသွားပြီပေါ့။ ကျန်တဲ့ (၄၁) သုတ်ကို မှတ်သားရတာ လွယ်ကူသွားအောင်လို့ တူရာ,တူရာသုတ်တွေကို စုဖွဲ့ပြီး ဇော်မြူလာပုံစံလေး တွေနဲ့ မှတ်သားနိုင်အောင် ရေးသားပေးလိုက်ပါတယ်။

၁၀။ ပုဗ္ဗမဓောဋ္ဌိတမဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ။

က	=	က် + အ
ဗျည်း,သရတွဲ		ဗျဉ်း သရ

သရမှ ဗျည်းကိုခွင်း တဲ့သုတ်။ သရ-(အမှီခံ)။ ဗျည်း-(မှီ)
က’ ကို ဗျည်းနဲ့သရ ခွဲမယ်ဆိုရင် ....**က်+အ** ဒီလိုရမယ်ပေါ့။
-‘ပုဗ္ဗမဓောဋ္ဌိတမဿရံ သရေန ဝိယောဇယေ’ ဟူသောသုတ်ဖြင့် **အ’** သရမှ **က်’**ဗျည်းကိုခွင်း၊ က်’၏အစိတ် အ’ကြွင်းစေ၊ ခွင်းအပ်ပြီးသော,သရကင်းသော**က်’**ဗျည်းကို ရှေ့ဟု ဆိုအပ်သော အောက်၌ အစဉ်မပျက်ထား။ (က်+အ) ဒါက ဒီသုတ်ရဲ့ဆိုရိုးပါပဲ။

၁၁။ နယေ ပရံ ယုတ္တေ။

က် + အ	=	**က**
ဗျဉ်း သရ		ဗျည်း,သရတွဲ

ခွဲထားတဲ့ ဗျည်းနဲ့သရကို ဒီသုတ်က ပြန်ကပ်တာ။ **က်+အ** ဒီလိုရမယ်ပေါ့။ ဒါကိုပဲ ဆိုရိုးအရရေးတော့... -‘နယေ ပရံ ယုတ္တေ’ ဟူသောသုတ်ဖြင့် သရကင်းသော**က်’**ဗျည်းကို နောက်**(အ)**သို့ကပ်။

ဒီတော့ “ပုဗ္ဗမဓောဋ္ဌိတ”သုတ်နဲ့ “နယေ ပရံ” သုတ်(၂)သုတ်ဟာ သန္ဓိရုပ်တွေ တွက်တဲ့အခါမှာ မပါ မဖြစ် ပါနေမယ့်သုတ်တွေလို့ မှတ်ထားပါ။ ဒါဆိုရင် သုတ်ပေါင်း(၃၉)သုတ်ပြီးပြီပေါ့နော်။ ကျန်တဲ့သုတ် (၃၉)သုတ်ကို မှတ်ရတာလွယ်အောင်လို့ တူရာ,တူရာတွေစုပြီး မှတ်သားကြရအောင်။ ဦးစွာ သရတွေကို ချေချင်တယ်ဆိုရင် (၃)သုတ်ရှိတယ်လို့မှတ်ပါ။ နိဂ္ဂဟိတ်ကို ချေမယ်ဆိုရင်တော့ သုတ်(၁)သုတ်ရှိမယ်။ အခု သရချေတဲ့သုတ်တွေကို ကြည့်ရအောင်..

၁၂။ သရာ သရေ လောပံ။

ရှေ့(သရX)+ သရ

ဒီသုတ်က နောက်**သရ**'နှောင်းရင်၊ နှောင်းတယ်ဆိုတာ နောက်မှာ (သရ)ရှိရင် ရှေ့က 'သရ"ကို ဒီသုတ်နဲ့ စီရင်ပြီတော့ ချေလို့ရတယ်လို့ ဆိုလိုတာပါ။ ဒီသုတ်ကို ***ရှေ့(သရ)ကို ချေတဲ့သုတ်*** လို့မှတ်ပေါ့။

၁၃။ ဝါ ပရော အသရူပါ။

သရ + နောက်**(သရX)**

နောက်ထပ် သရကိုချေတဲ့သုတ်ကတော့ "ဝါ ပရော အသရူပါ" တဲ့။ ဒီသုတ်ကျတော့ ရှေ့မှာ **သရ**'ရှိလို့မို့ နောက်က (သရ)ကိုချေနိုင်တယ်တဲ့။ သို့သော်.. ဒီသုတ်ရဲ့ထူးခြားချက်က ရှေ့(သရ)နဲ့ နောက်(သရ)ဟာ တူနေရင် ချေလို့မရပါဘူးတဲ့။ **အသရူပ** သရချင်း (ရှေ့/နောက်) မတူမှသာ ချေလို့ရပါမယ်လို့ နားလည်သဘောပေါက်ရမှာပါနော်။ ***နောက်(သရ)ကို ချေတဲ့သုတ်*** လို့မှတ်ပါ။ ဟုတ်ပီနော်, နောက်ထပ် သရချေတဲ့သုတ်ကို ကြည့်ပါဦး။

၄၀။ ပရော ဝါ သရော။

(ံ)+နောက် **(သရ)ချေX**

နိဂ္ဂဟိတ်မှ နောက်ဖြစ်တဲ့ သရကိုချေတဲ့သုတ်

ဒီသုတ်ကတော့ စတုတ္ထပိုင်း(၁၂)သုတ်ထဲက (၁၁)သုတ်မြောက်သုတ် ဖြစ်ပါတယ်။ နိဂ္ဂဟိတ်မှ နောက်ဖြစ်တဲ့ သရကို ချေတဲ့။

ကဲ၊ အခု.. ဒီဃ,ရဿပြုတဲ့သုတ်တွေကို ကြည့်ကြဦးစို့။ "ဒီဃ"ဆိုတာ, "ရဿ"ဆိုတာတွေကို ပထမပိုင်း(၁၁)သုတ်ထဲက သုတ်စဉ်(၄)၊ (၅)တွေမှာ **'လဟုမတ္တာ တယော ရဿ'** ရွတ်ရဆိုရတဲ့အခါမှာ ပေါ့ပေါ့ပါးပါး ရွတ်ဆိုရတဲ့ သရ'သုံးလုံး**(အ ဣ ဥ)** ဒီသုံးလုံးကို ရဿ'သရတဲ့။ **'အညေ ဒီဃာ"** ရဿသရကနေ ကြွင်းတဲ့သရငါးလုံး **(အာ ဤ ဦ ဧ ဩ)**ပေါ့၊ ဒီသရတွေကိုတော့ ဒီဃ'သရလို့ခေါ်ရပါမယ်တဲ့။ ရဿ'ပြု, ဒီဃ'ပြုတဲ့ သုတ်တွေမှာ "ဒီဃံ"သုတ်က ၃-သုတ်ရှိပါမယ်၊ ဒုတိယပိုင်း "ဒီဃံ", တတိယပိုင်း "ဒီဃံ" နဲ့ "ပုဗ္ဗော စ" သုတ်တွေ ဖြစ်ပါတယ်။

၁၅။ ဒီဃံ။

ရှေ့(သရ X)+ ရဿ→**ဒီဃ**

နောက်သရကို ဒီဃပြုတဲ့သုတ်

ရှေ့သရကျေပြီးရင် နောက်သရကို ဒီဃပြုပါတဲ့။ ဒါက ဒုတိယပိုင်း "ဒီဃံသုတ်" ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီသုတ်မစီရင်မီ "သရာ သရေ လောပံ''သုတ် အရင် ဝင်ထားရပါမယ်။

၁၆။ ပုဗ္ဗော စ။

ဒီဃ← ရဿ +နောက်**(သရ X)**

ရှေ့သရကို ဒီဃပြုတဲ့သုတ်

ဒီသုတ်ကျတော့ နောက်သရကျေပြီးမှ ရှေ့သရကို ဒီဃပြုပါတဲ့၊ ဒီသုတ်ကို မစီရင်မီမှာလည်း 'ဝါ ပရော အသရူပါ'သုတ် အရင်ဝင်ထားရမယ်။

၂၅။ ဒီဃံ။

ဒီဃ ← ရဿ + နောက်(**ဗျည်း**)

နောက်ဗျည်းနှောင်းရင် ရှေ့သရကို ဒီဃပြု

ဒီ တတိယပိုင်း "ဒီဃံ''သုတ်မှာကျတော့ နောက်က ဗျည်းနှောင်းလို့ ရှေ့သရ ကို ဒီဃ'ပြုတဲ့။ ဒီဃ'ပြီတော့ ရဿကိုသွားကြဦးစို့...

၂၆။ ရဿံ။

ရဿ ← ရဿ+ နောက်**ဗျည်း**

နောက်ဗျည်းနှောင်းရင် ရှေ့သရကို ရဿပြု

နောက်ဗျည်းနှောင်းရင် ရှေ့သရကို ရဿ သရလည်း ပြုလို့ရတယ်။

နောက်က ဗျည်းနှောင်းနေရင် ဒီဃပြုလို့ရသလို ရဿလည်း ပြုလို့ရတယ်လို့ မှတ်ထားပါ။

ရဿပြုတာ နောက်(၂)သုတ်ရှိသေးတယ်၊ အဲဒီသုတ်တွေက ထူးခြားတယ်နော်၊ ကြည့်ပါဦး။

*၂၂။ ဧဝါဒိဿ ရိ ပုဗ္ဗော စ ရဿော။

အ← (အာ) + **(ဧဝ)→ရိဝ**

(ဧ)ကို(ရိ)ပြု၍၊ ရှေ့(အာ)ကိုလည်း(အ)ရဿပြုတဲ့သုတ်

ဒီသုတ်က function(၂)ခုလုပ်တယ်။ ဧဝ-သဒ္ဒါ၏အစဖြစ်သော **ဧ-**အက္ခရာကို **ရိ**ပြု၍။ ရှေ့**အာ"**သရကို လည်း **ရဿ**ပြုတာပါတဲ့။ ဒါလည်း ရဿပြုတဲ့သုတ်လို့ပဲမှတ်ပါ။ ဟော.. နောက်တစ်သုတ်က ထူးခြား တာပဲ၊ ပဉ္စမပိုင်းက သုတ်စဉ်(၄၃)က ဘာပြောသလဲ?

၄၃။ ပါဿ စန္တော ရဿော။

	ပါ+သရ
အ←(အာ)	**(ဂ)**လာ

ပါနိပါတ်ပုဒ်ရဲ့အဆုံးမှာ(ဂ)အက္ခရာလာ (အာ)ကိုလည်း (အ)ရဿပြုတဲ့သုတ်

ဒီသုတ်ကလည်း function(၂)ခုပဲနော်။ နောက်သရနှောင်းလို့မို့ **ပါ**နိပါတ်ပုဒ်ရဲ့အဆုံးမှာ။ "ဂ"အက္ခရာလာ။ ပါ"ရဲ့အဆုံး **(အာ)**သရကိုလည်း။ **ရဿ**ပြု။

ဒီဃပြုတာ(၃)သုတ်, ရဿပြုတာ(၃)သုတ် ပြီးတော့ ဣ'ဤကို**(ဧ),** ဥ'ဦကို**(ဩ)**ပြုတဲ့သုတ်က ..?

၁၄။ ကွစာသဝဏ္ဏံ လုတ္တေ။

ရှေ့(သရ X)+ဣ,ဤ→ ဧ
ရှေ့(သရ X) +ဥ,ဦ → ဩ

ရှေ့သရကျေပြီးရင် ဣ-ဝဏ်ကို(ဧ), ဥ-ဝဏ်ကို(ဩ)ပြုတဲ့သုတ်

ရှေ့သရကျေပြီးလို့ရှိရင် နောက်သရကို အချို့သောပြယုဂ်မှာ **"ဧ၊ဩ"** ပြုတဲ့။ ဒါက "ဧ"ပြုတဲ့၊ "ဩ"ပြုတဲ့သုတ်လို့ပဲမှတ်ပေါ့. နောက်တစ်သုတ်ကျတော့ (ဧ)ကို "ယ"ပြုမယ်။ ဘယ်သုတ်လဲဆိုရင်...

၁၇။ ယမေဒန္တဿာဒေသော။

ယ← ဧ +နောက်**(သရ)**

နောက်သရနှောင်းလို့ ရှေ့အစိတ်ဖြစ်တဲ့(ဧ)ကို (ယ)ပြုတဲ့သုတ်

နောက်သရကြောင့် ပုဒ်အဆုံးဖြစ်တဲ့ ဧ'အက္ခရာကို အချို့သောပြယုဂ် တွေမှာ **ယ**'ပြုပါ။ နောက်ထပ် (ယ)ပြုတဲ့သုတ်ကတော့....

၂၁။ က္လဝဏ္ဏော ယံ နဝါ။

ယ← (က္လ/ဤ) + (သရ)

နောက်သရနှောင်းလို့ ရှေ့က္လ-ဝဏ်ကို (ယ)ပြုတဲ့သုတ်

နောက်သရကြောင့် က္လ-ဝဏ်လို့ခေါ်တဲ့ (က္လ/ဤ)ကို **ယ**ပြု။

(ယ)ပြုတဲ့ နှစ်သုတ်စလုံးမှာ ထူးခြားတာက နောက်က သရနှောင်းရမယ်တဲ့။ သရနှောင်းမှသာ (ယ)ပြုနိုင်ပါသတဲ့။ (ဝ)ပြုတဲ့သုတ်တွေ, (ဒ)ပြုတဲ့သုတ်တွေကိုလည်း လေ့လာကြပါဦးစို့....

၁၈။ ဝမောဒုဒန္တာနံ။

ဝ← (ဩ/ဥ) + (သရ)

နောက်သရနှောင်းလို့ (ဩ/ဥ)တို့ကို (ဝ)ပြုတဲ့သုတ်

နောက်သရနှောင်းလို့ ဩ'အက္ခရာ,ဥအက္ခရာတို့ကို **ဝ**'ပြုလို့ရတယ်။
နောက်တစ်သုတ်က (ဒ)ပြုတဲ့သုတ်တွေ...

၂၀။ ဒေါ ဓဿ စ။

ဒ← (ဓ) +နောက် **သရ**

နောက်သရနှောင်းလို့ (ဓ)အက္ခရာကို (ဒ)ပြုတဲ့သုတ်

နောက်သရရှိလို့ **ဓ'**အောက်ခြိုက်ကို **ဒ'**ဒွေးပြုနိုင်တယ်။

၃၅။ ယ ဝ မ ဒ န တ ရ လာ စာဂမာ။

ယ,ဝ,မ,ဒ,န,တ,ရ,လ← သရ

နောက်သရနှောင်းရင် ရှေ့မှာ (ယ ဝ မ ဒ န တ ရ လ)လာတဲ့သုတ်

နောက်သရနှောင်းခဲ့ရင် **ယ ဝ မ ဒ န တ ရ လ** အက္ခရာ(၈)လုံး လာလို့ရတယ်။ အဲ့ဒီ အက္ခရာ(၈)လုံးထဲမှာ (ဒ)လည်းပါတယ်နော်။ (ဩ)ပြု, (ဩ)လာတဲ့သုတ်တွေ...?

၂၃။ သရာ ပကတိ ဗျဉ္ဇနေ။

ဩ← (ဩ) + နောက်**(ဗျည်း)**

နောက်ဗျည်းနှောင်းလို့ ရှေ့သရကို ပကတိပြုတဲ့သုတ်

နောက်ဗျည်းနှောင်းရင် ရှေ့သရတို့ကို။ ပင်ကိုယ်အတိုင်း(ပကတိ)ပြု။

၃၆။ ကွစိ ဩ ဗျဉ္ဇနေ။

ဩ← နောက်**(ဗျည်း)**

နောက်ဗျည်းနှောင်းလို့ အရှေ့မှာ "ဩ"လာတဲ့သုတ်

နောက်ကဗျည်းနှောင်းလို့ အချို့ပြယုဂ်တွေမှာ **ဩ**လာလို့ ရတယ်။

၂၄။ သရေ ကွစိ။

ဩ← (ဩ) + နောက်**(သရ)**

နောက်သရနှောင်းရင်လည်း ရှေ့က သရကို ပကတိပြုတဲ့သုတ်

နောက်သရနှောင်းရင်လည်း ရှေ့သရကို **ပကတိ၊** ပင်ကိုယ်အတိုင်း ပကတိပြုနိုင်တယ်။

၅၀။ ဩ အဝဿ။

ဩ←(အဝ)+ဗျည်း

နောက်ဗျည်းနှောင်းလို့ ရှေ့(အဝ)ဥပသာရပုဒ်ကို (ဩ)ပြုတဲ့သုတ်

နောက်ဗျည်းနှောင်းလို့ (အဝ)ဥပသာရပုဒ်ကို အချို့သောပြယုဂ်မှာ "**ဩ**" ပြုပါ။

၂၇။ လောပဥ္စတတြာ ကာရော။

အ→(ဩX)+ နောက်ဗျည်း

နောက်ဗျည်းနှောင်း, ရှေ့သရချေ၊ ထိုကျေရာ(အ)အက္ခရာလာတဲ့သုတ်

နောက်ဗျည်းနှောင်းခဲ့ရင် ရှေ့သရကိုချေ, အဲဒီ ကျေပြီးတဲ့နေရာမှာ။ (**အ)**အက္ခရာလာ။

ဒီသုတ်ကလည်း function(၂)ခုပဲနော်။ နောက်ဗျည်းနှောင်းလို့မို့ ရှေ့ကသရ(များသောအားဖြင့်)**ဩ** သရကို ချေပြီးရင် အဲဒီကျေပြီတဲ့နေရာမှာ "**အ**"အက္ခရာလာ။

နိဂ္ဂဟိတ်(ံ)နဲ့ပတ်သက်တဲ့သုတ်တွေ....

၃၀။ အံ ဗျဉ္ဇနေ နိဂ္ဂဟီတံ။

အံ← (ံ) + နောက်**(ဗျည်း)**

နောက်ဗျည်းနှောင်းလို့ ရှေ့နိဂ္ဂဟိတ်ကို (အံ)ပြုတဲ့သုတ်

နောက်ဗျည်းနှောင်းလို့ရှိရင် နိဂ္ဂဟိတ်ကို **အံ(ံ)**ပြု။ နိဂ္ဂဟိတ်နဲ့(အံ)ဆိုတာ အတူတူပဲနော်၊ ပထမပိုင်းက သုတ်စဉ်(၈)မှာ- **အံ ဣတိ နိဂ္ဂဟီတံ** 'အံ'ဟု ရွတ်ဆိုရသော ဗိန္ဒုပြောက်သည်(နိဂ္ဂဟိတ်)။ ဒီသုတ်အရ နောက်ကဗျည်းဆိုရင် ရှေ့ကနိဂ္ဂဟိတ်ကို နိဂ္ဂဟိတ်အတိုင်းပြထားလို့ ဆိုလိုတာ, ဒါဟာလည်း ပကတိပြု တဲ့သုတ်ပါပဲ။ နောက်သုတ်တွေက နိဂ္ဂဟိတ်ကို ချေတဲ့သုတ်တွေ...

၃၈။ ကွစိ လောပံ။

(ံ)ချေX+နောက် (သရ)

နောက်သရနှောင်းရင် ရှေ့ကနိဂ္ဂဟိတ်(ံ)ကို ချေတဲ့သုတ်

နောက်သရကြောင့် နိဂ္ဂဟိတ်ကို အချို့သောပြယုဂ်တွေမှာဆိုရင် ချေပါတဲ့။ နောက်က ဗျည်းဆိုရင်လည်း

၃၉။ ဗျဥ္ဇနေ စ။

(ံ)ချေX+နောက် (ဗျည်း)

***နောက်ဗျည်းနှောင်းရင်လည်း ရှေ့ကနိဂ္ဂဟိတ်(ံ)ကို ချေတဲ့သုတ်**

နောက်ဗျည်းနှောင်းလို့ရှိရင်လည်း နိဂ္ဂဟိတ်ကို ချေလို့ရတယ်။

((**ဆိုလိုတာက နောက်ဗျည်းဖြစ်ဖြစ်, သရဖြစ်ဖြစ် နိဂ္ဂဟိတ်ကို ချေလို့ရတယ်လို့ မှတ်ပါ။**))

အချို့သောပြယုဂ်တွေမှာ နိဂ္ဂဟိတ်လိုအပ်ရင် နိဂ္ဂဟိတ်လာလို့ရတဲ့သုတ်က...

၃၇။ နိဂ္ဂဟီတဉ္စ။

(ံ)လာ← နောက်**(သရ)/(ဗျည်း)**

နောက်ကသရ(သို့)ဗျည်း၊ ရှေ့မှာ နိဂ္ဂဟိတ်(ံ) လာတဲ့သုတ်

နောက်က သရ(သို့)ဗျည်းဆိုရင် အချို့သောပြယုဂ်တွေမှာ နိဂ္ဂဟိတ်လာလို့ရတယ်။

နောက်ထပ် နိဂ္ဂဟိတ်နဲ့ဆက်စပ်နေတဲ့သုတ်တွေကို ကြည့်ကြပါဦးစို့.....

၃၁။ ဝဂ္ဂန္တံ ဝါ ဝဂ္ဂေ။

ဝဂ္ဂန္တ← (ံ) + ဝဂ်**(ဗျည်း)**

နောက်ကဝဂ်ဗျည်းနှောင်းလို့ *နိဂ္ဂဟိတ်ကို ဝဂ္ဂန္တဗျည်း(၅)လုံးပြုတဲ့သုတ်

နောက်ကဝဂ်ဗျည်းနှောင်းရင် **နိဂ္ဂဟိတ်ကို** ဝဂ်ရဲ့အဆုံးဖြစ်တဲ့ **င,ဉ,ဏ,န,မ**-ပြုပါ။

၃၂။ ဧဟေ ဉံ။

ဉ← (ံ)+ ဧ/ဟ

နောက်မှာ (ဧ),(ဟ)အက္ခရာတွေဆုံရင်လည်း ရှေ့က*နိဂ္ဂဟိတ်ကို (ဉ) ပြုတဲ့သုတ်

နိဂ္ဂဟိတ်ရဲ့နောက်မှာ ဧ’အက္ခရာတို့ ဟ’အက္ခရာတို့ရှိခဲ့ရင်လည်း **နိဂ္ဂဟိတ်** ကို။ **ဉ**-ပြုလို့ရတယ်။

၃၃။ သယေ စ။

ဉ= (ံ)+ ယ

နိဂ္ဂဟိတ်ရဲ့နောက်မှာ (ယ)ရှိနေရင်လည်း ရှေ့*နိဂ္ဂဟိတ်ကို (ယ)နှင့်တကွ (ဉ) ပြု တဲ့သုတ်

နိဂ္ဂဟိတ်ရဲ့နောက်မှာ(ယ)အက္ခရာရှိရင် (ယ)နဲ့ နိဂ္ဂဟိတ်ကို ဒီသုတ်နဲ့ (ဉ)ပြုလို့ ရတယ်လို့ပြောတာပါ။

၃၄။ မဒါ သရေ။

မ/ဒ←(ံ)+ သရ

နောက်မှာသရနှောင်းခဲ့ရင် နိဂ္ဂဟိတ်ကို (မ),(ဒ)ပြုတဲ့သုတ်

နိဂ္ဂဟိတ်ရဲ့ အနောက်မှာသရရှိနေခဲ့ရင် နိဂ္ဂဟိတ်ကို (မ)အက္ခရာ, (ဒ)အက္ခရာ ပြုလို့ရတယ်။

တူတဲ့ဗျည်းလာတဲ့သုတ်, မတူတဲ့ဗျည်းလာတဲ့သုတ်တွေက...

၂၈။ ပရ ဒွေဘာဝေါ ဌာနေ။

(သရ) + (ပ)→ပ္ပ

သရရဲ့နောက်မှာရှိတဲ့ ဗျည်းကို သဒိသဒွေဘော်(ဗျည်းနှစ်လုံးတူအောင်)ပြုတဲ့သုတ်

သင့်လျော်ရာဌာနမှာ သရရဲ့ နောက်ကဗျည်းကို သဒိသဒွေဘော် ပြုလို့ရတယ်။ သဒိသဒွေဘော်ဆိုတာ တူတဲ့ဗျည်း လာတာ။ "ပ"ဆိုရင်နောက်ထပ် (ပ)ထပ်လာတာ, အဲဒါဆိုရင် (ပ္ပ)- ဒီလိုဖြစ်မယ်။ အချို့သော ရုပ်တွေကို တွက်တဲ့အခါ လိုအပ်တဲ့ တူရာဗျည်းကို စီရင်တဲ့အခါမှာ ဒီသုတ်နဲ့ စီရင်ပေါ့။ နောက်တစ်သုတ်ကျတော့...

၂၉။ ဝဂ္ဂေ ဃောသာဃောသာနံ တတိယပဌမာ။

အဃောသ		ဃောသ		
ပ →	ဒု	တ →	စ	ပဉ္စ
က	ခ	ဂ	ဃ	င
စ	ဆ	ဇ	ဈ	ည
ဋ	ဌ	ဍ	ဎ	ဏ
တ	ထ	ဒ	ဓ	န
ပ	ဖ	ဗ	ဘ	မ

ဝဂ်ဗျည်းတွေမှာ(ဒုတိယ)ကို(ပထမ)နဲ့(စတုတ္ထ)ကို(တတိယ) နဲ့ အသဒိသဒွေဘော်ပြုတဲ့သုတ်

သင့်လျော်ရာဌာနမှာ ဝဂ်ဗျည်းတွေမှာ အသဒိသဒွေဘော်(မတူတဲ့ဗျည်း)လာလို့ရတယ်။

သို့သော်..(ပထမ)အက္ခရာက(ဒုတိယ)အက္ခရာနဲ့((အဃောသနဲ့အဃောသတွဲ))

(တတိယ)အက္ခရာကိုလည်း(စတုတ္ထ) အက္ခရာနဲ့((ဃောသနဲ့ဃောသတွဲ))ပဲ လာလို့ရပါမယ်။

ဖော်မြူလာ ပုံမှာပြထားတဲ့အတိုင်းနော်။

လိုအပ်လို့ ဗျည်းလာနိုင်သလို မလိုအပ်ရင်လည်း အခုပြတဲ့သုတ်နဲ့ စီရင်နိုင်တယ်၊ ကြည့်ပါဦး...

၄၁။ ဗျဥ္ဇနေ ဒီဃရဿာ ။

(ံ)+**(သရ)ချေပြီး၊** သံယုဂ်ဗျည်း→**ဝိသံယုဂ်ဗျည်း**

နိဂ္ဂဟိတ်ရဲ့နောက်မှာရှိတဲ့ (သရ)ကိုချေပြီးရင် သသညောဂဗျည်းကို ဝိသညောဂဗျည်း ပြုတဲ့သုတ်

နိဂ္ဂဟိတ်ကနေ နောက်ဖြစ်တဲ့ သရကို **လုတ္တော၊** ချေပြီးရင် သံယုဂ်ဗျည်းကို။ **ဝိသညောဂေါ၊** သံယုဂ်ကင်းတဲ့ ဗျည်းပြုလို့ရတယ်။ သသညောဂဗျည်းဆိုတာ သံယုဂ်ရှိတဲ့ဗျည်း, (ဗျည်းအတွဲလိုက်)=((ပ္ပ))၊ သံယုဂ်ကင်းတဲ့,မရှိတဲ့ဗျည်းဆိုတာက=((ပ)), ဗျည်းတစ်လုံးတည်းကိုပြောတာ။ ဒီသုတ်ကို မစီရင်မီ "**ပရော ဝါ သရော"** သုတ်နဲ့ အရင် စီရင်ထားရမယ်။

(စ)ပြုတဲ့သုတ်, မပြုနဲ့လို့တားမြစ်တဲ့သုတ်တွေကို ကြည့်ကြဦးစို့...

၁၉။ သဗ္ဗော စံ တိ။

စ← (တိ) + (သရ)

နောက်က သရနှောင်းလို့ ရှေ့က(တိ)သဒ္ဒါကို (စ)ပြုတဲ့သုတ်

နောက်မှာသရရှိလို့ အလုံးစုံသောတိသဒ္ဒါတွေကို (စ)ပြုနိုင်တယ်။ သို့သော်, နောက်(သရ)က **ဣ**-ဝဏ္ဏ (ဣ/ဤ)နှောင်းရင်တော့...

၄၇။ အတိဿ စန္တဿ။

စ(X)← တိ +(ဣ)ဝဏ္ဏ

နောက်(ဣဝဏ္ဏ)နှောင်းရင် (တိ)ကို သဗ္ဗော စံ တိသုတ်နဲ့ (စ)ပြုတာကို မပြုရတဲ့သုတ်

ဣ-ဝဏ္ဏကြောင့် အတိ-ဥပသာရပုဒ် အဆုံး တိ'-သဒ္ဒါကို သဗ္ဗော စံ တိ' သုတ်နဲ့ **(စ)**ပြုတာကို မပြုရလို့ တားမြစ်။

ကျန်နေသေးတဲ့သုတ်တွေကို အထူးသီးသန့် မှတ်သားကြရအောင်...

၄၂။ ဂေါ သရေ ပုထဿာဂမော ကွစိ။

ပုထ .(ဂ)လာ + နောက်(သရ)

နောက်သရနှောင်းလို့ ပုထနိပါတ်ပုဒ်ရဲ့အဆုံးမှာ (ဂ)အက္ခရာလာတဲ့သုတ်

နောက်သရနှောင်းလို့ ပုထနိပါတ်ပုဒ်ရဲ့အဆုံးမှာ (ဂ)အက္ခရာလာနိုင်တယ်။

၄၉။ ပုထဿု ဗျဉ္ဇနေ။

ပုထ+ဗျည်း
ဥ←(အ)

နောက်ဗျည်း၊ ရှေ့ပုထ-နိပါတ်ပုဒ်ရဲ့ အစိတ်(အ)ကို (ဥ)ပြုတဲ့သုတ်

နောက်ဗျည်းနှောင်း၊ ပုထ-သဒ္ဒါရဲ့အဆုံး(အ)သရကို (ဉ)ပြု။

.၄၄။ အဗ္ဘော အဘိ။

အဗ္ဘ←(အဘိ) +သရ

နောက်သရနှောင်းလို့ အဘိဥပသာရပုဒ်ကို (အဗ္ဘ)ပြုတဲ့သုတ်

၄၅။ အဇ္ဈော အဓိ။

အဇ္ဈ←(အဓိ) +သရ

နောက်သရနှောင်းလို့ အဓိဥပသာရပုဒ်ကို (အဇ္ဈ)ပြုတဲ့သုတ်

၄၆။ တေ န ဝါ ဣ္တဝစ္စော။

အဗ္ဘာ(X)← အဘိ +**(ဣ္တ)ဝဏ်**
အဇ္ဈ(X)← အဓိ +**(ဣ္တ)ဝဏ်**

နောက်(ဣ္တဝဏ်)နှောင်းလျှင် အဘိ-ကို(အဗ္ဘ) အဓိ-ကို(အဇ္ဈ)ပြုခြင်းတို့ကို မပြုရတဲ့သုတ်

၄၈။ ကွစိ ပဋိ ပတိဿ။

(ပဋိ)← ပတိ +**(သရ/ဗျည်း)**

နောက်သရ(သို့)ဗျည်းနှောင်းရင် ပတိဥပသာရပုဒ်ကို (ပဋိ)ပြုတဲ့သုတ်

သန္ဓိကျမ်း ပြီး၏။